

پەنھەن ئىنسانىيەت ئىنسانىيەت

تەرجىمە قىلغۇچى: ئا. مەجدد

ئۇيغۇر تەرجىمە مەركىزى

دىئانىيەت مىنىستىرلىكى دىنى كىتابلار نەشرىياتى
بالىلار كىتابلىرى توپلىمى: 1

بىزنىڭ پەيغەمبىرىمىز
(دىن ۋە ئەخلاق ئوقۇتقۇچىلىرى تەركىپ تاپقان بىر گۇرۇپ
ھەيئەت تەييارلىدى)
مەسلىھەتچىلەر ھەيئىتى:

پروفېسسور، دوكتور ئىبراھىم سارىچام

سەۋگى قارابۇلۇت

سۇنناۋى كەمال يازگىچ

نەشرىيات مەسئۇلى: مەھمەت ئەردۇغان

تەرجىمە قىلغۇچى: ئا. مەجدىد

كومپيوتېرىغا ئالغۇچى: ئا. روزى توختى

ئۇيغۇر تەرجىمە مەركىزى

سۆزلەشكە

- 5 تەقدىم
- 7 بىرىنچى بۆلۈم
- 7 يېتىم مۇھەممەد
- 7 ھەممە ئادەم ئۇنى كۈتۈۋاتتى
- 9 مۇبارەك بىر بوۋاق دۇنياغا كەلدى
- 12 ئانىسىدىن ئايرىلىش ۋە غۇربەت ھايات
- 14 ئانىنىڭ ئاخىرقى سۆيۈشى
- 15 بوۋىسى ئابدۇلمۇتەللىب
- 16 تاغىسى ئەبۇتالىب
- 18 ئىككىنچى بۆلۈم
- 18 ياش مۇھەممەد
- 18 ھەقسىز (ناھەق) ئىشلارغا قارشى ئۇرۇشتا ھەمكارلىشىش
- 20 ئۆيلىنىش
- 21 ئۈلگە بىر ئايال ۋە بىر ئەر
- 26 ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا ئىشىنەتتى
- 29 ئۈچىنچى بۆلۈم
- 29 ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەرلىكنىڭ بېرىلىشى
- 29 جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام بىلەن تۇنجى قېتىم ئۇچرىشىش
- 31 سىرداش خەدىجە
- 34 چاقىرىق يېپىلىۋاتاتتى
- 36 تۇنجى مۇسۇلمانلار ۋە ئەرەمنىڭ ئۆيى
- 39 زۇلۇم ۋە ھاقارەتلەر باشلاندى⁽¹⁾
- 42 قايغۇ يىلى
- 43 يېڭى ماكان ئىزدەش
- 46 تاشق
- 47 ئەقەبە - مەدىنىگە بارىدىغان يول
- 50 تۆتىنچى بۆلۈم
- 50 مەدىنىگە ھىجرەت

- 50 قايتىش ئۈچۈن كېتىۋاتىمىز
- 54 ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا كۈتۈۋاتاتتى
- 57 بەشىنچى بۆلۈم
- 57 مەدەنىيەت: بىر مەدەنىيەت شەھىرى
- 57 بىر مەدەنىيەت بەرپا قىلىنىۋاتىدۇ
- 57 مەسچىت
- 58 ئەزان
- 59 ئولتۇراق يېرى
- 59 قېرىنداشلىق
- 61 بىرلىكتە ياشاش
- 63 ھەممە ئادەم مەكتەپلىك بولدى
- 64 رامىزان
- 65 دۈشمەنلىك داۋام قىلىۋاتىدۇ
- 66 بەدرى ئۇرۇشى
- 68 ئېچىنىشلىق ئاچچىق ساۋاق: ئوھۇد
- 71 ھەرخىل سۇيىقەستلەر
- 72 مۇشكۈل ئىمتىھان خەندەك
- 75 ئالتىنچى بۆلۈم
- 75 ئۆيىگە قايتىش
- 75 ھۈدەيبىيە كېلىشىمى
- 78 نىشان: پۈتۈن دۇنيا
- 79 مەككىنىڭ پەتھى قىلىنىشى ۋە ئۆيىگە قايتىش
- 82 يەتتىنچى بۆلۈم
- 82 ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا يىغىلدى
- 82 ۋىدا ھەججى ۋە ۋىدا خۇتبىسى
- 83 ۋىدا
- 84 ئايرىلىش: ھەممە ئادەم ئۇنىڭغا يىغىلدى
- 86 مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ھاياتىدىكى مۇھىم ۋەقەلەر

تەقەببۇ

سۆيۈملۈك بالىلار ياخشىمۇ سىلەر؟

پەيغەمبىرىمىزنى تونۇش ۋە ئۇنى ياخشى كۆرۈش ھاياتىمىزنى گۈزەللەشتۈرىدۇ. ئۇنىڭ ھاياتى بىزنىڭ ئۆگىنىشىمىز ئۈچۈن كۆپلىگەن ئۆرنەكلەر بىلەن تولغاندۇر. بۇ كىتابتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئۆرنەك ھاياتىنى ۋە ئۇنىڭ ئىسلام دىنىنى چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن ئېلىپ بارغان غەيرەت، پىداكارلىقلىرىنى ئوقۇيسىز.

پەيغەمبىرىمىز ئالدى بىلەن بىر دادا ئىدى. بالىلارنى ناھايىتى ياخشى كۆرەتتى ئايالىنى ھۆرمەت قىلاتتى ۋە ئۇنىڭغا ھەممە ئىشلىرىدا ياردەملىشەتتى. دوستلىرى ھەرقانداق ۋاقىتتا ئۇنىڭغا چوڭقۇر ئىشەنچ قىلاتتى.

ئۇ، ئىنسانلارنى ياخشىلىق، گۈزەللىك، راستچىللىق، بىلىملىك، ئەخلاقلىق بولۇشقا ۋە باشقا ئىنسانلارغا ياردەم قىلىشقا چاقىراتتى. يالغان ئېيتىشتىن، ئوغىرىلىق قىلىشتىن، ئادەم ئۆلتۈرۈشتىن، مەست قىلغۇچى نەرسىلەرنى ئىچىشتىن، قىمار ئويناشتىن، باشقىلارغا زىيان سېلىشتىن ۋە مۇھىتنى بۇلغاشتىن توساتتى.

پەيغەمبىرىمىز، ئىنسانلارنىڭ بەختى ئۈچۈن ئېغىر قىيىنچىلىقلارغا بەرداشلىق بەردى. ئاچ - ئۇسسۇز قالدى. يۇرتىدىن سۈرگۈن قىلىندى. ئۇرۇشلاردا يارىلاندى. ھاقارەتلەرگە ئۇچرىدى. ئەمما پەيغەمبىرىمىز بۇ ئېغىر قىيىنچىلىقلار ئالدىدا تىز پۈكۈمدى. دەۋاسىدىن، غايىسىدىن ۋازكەچمىدى. چۈنكى ئۇ ئاللاھ تەرىپىدىن ئىنسانلارنىڭ بەخت - سائادىتى ئۈچۈن ئىسلام دىنى تەبلىغ قىلىشقا ۋەزىپىلەندۈرۈلگەن ئىدى.

سۆيۈملۈك بالىلار!

بىزنىڭ دىنىمىز ئىسلام، پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام، مۇقەددەس كىتابىمىز قۇرئان كەرىمدۇر. بىز جانابى ئاللاھقا ئىشىنىپ، پەيغەمبىرىمىزنى تەستىق قىلىپ، مۇقەددەس كىتابىمىزنىڭ بۇيرۇقلىرىنى ئىجرا قىلساق بەختلىك بولىمىز ۋە پۈتۈن ئىشلىرىمىزدا مۇۋەپپىقىيەت قازىنىمىز.

ئۇنداق بولسا پەيغەمبىرىمىزنى ياخشى تونۇشىمىز، ئۇنى ياخشى كۆرۈشىمىز ۋە ئۇنى ئۆزىمىزگە ئۈلگە قىلىشىمىز لازىم. قوللىنىشلارنى بۇ كىتاب سىزلىرىگە بۇ ھەقتە ياردەمچى بولۇش ئۈچۈن تەييارلاندى. بۇ كىتابنى ياخشى كۆرۈشىڭىز ۋە قىزىقىپ ئوقۇشىڭىزنى ئۈمىد قىلىمىز. چۈنكى بىز سىلەرنى ياخشى كۆرىمىز ۋە سىلەر بالىلار بىزنىڭ كەلگۈسىمىزنى بەلگۈلىگۈچىلەر سىلەر.

بىرىنچى بۆلۈم

يېتىم ئۆيىمىز

بەھەممە ئادەم ئۇنى كۈتۈۋاتاتتى

ئىسلام كېلىشتىن ئىلگىرىكى دەۋرلەر جاھىلىيەت دەۋرى دېيىلىدۇ. بۇ دەۋردە ئىنسانلار ئىپتىدائى ھالەتتە تۇرمۇش كەچۈرەتتى. ئاجىز، يوقسۇللار قۇل قىلىنىپ جەمئىيەت ئۆز ئارىسىغا ئالمايتتى. ئۇرۇق - تۇغقان، قولىم - قوشنا مۇناسىۋەتلىرىگە ئەھمىيەت بېرىلمەيتتى. ئىنسانلار بىر - بىرىگە ئىشەنمەيتتى. ئاياللار كەمىستلەتتى. قىز بالىلار تۇپراققا تىرىك كۆمۈلەتتى. ئىنسانلار بۇتلارغا ۋە ھەرخىل باتىل ئەقىدىلەرگە ئىشىنەتتى. ئۇ دەۋرلەردە ياشىغان ئىككى كىشى بۇ دەۋرنى تەسۋىرلەپ مۇنداق دېگەن ئىدى:

- بىز بىلىمىزلىك ۋە جاھالەت پاتىقىغا پېتىپ كەتكەن ئىدۇق. بۇتلارغا چوقۇنۇپ ئەخلاقسىزلىق قىلاتتۇق. ئۇرۇق - تۇغقانلىرىمىز بىلەن ئۇرۇش - جېدەل قىلاتتۇق. قۇلۇم - قوشنا ھوقۇقىغا رىئايە قىلمايتتۇق. كۈچلىكلىمىز ئاجىزلارنى بوزەك قىلاتتۇق. بۇتلارغا چوقۇنۇپ بالىلىرىمىزنى ئۆلتۈرەتتۇق. مېنىڭ بىر قىزىم بار ئىدى. چاقىرغان ۋاقتىدا يۈگرەپ قېشىمغا كېلەتتى. بىر كۈنى ئۇنى يېنىمغا چاقىردىم. ئۇ يېنىمغا كەلدى. ئۇنى ئېلىپ ئۆيىمىزنىڭ يېنىدىكى قۇدۇققا ئاپاردىم. قۇلدىن تۇتۇپ قۇدۇققا تاشلىدىم. قىزىمنىڭ "دادا،" دېگەن پەرىياتلىق ئاۋازىنى ئاڭلىدىم. بۇ پەرىيات ھازىرغىچە قۇلقىمىدىن كەتمەيدۇ.

بولۇۋاتقان ئەخلاقسىزلىق بۇلار بىلەن چەكلىنىپ قالماي يەنە، ئىنسانلار ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشنىڭ ئورنىغا بۇتلارغا چوقۇناتتى. ئاللاھنىڭ ئۆيى كەبە بۇتلار بىلەن تولۇپ كەتكەن ئىدى.

ئىنسانلار قۇل قىلىناتتى، بازارلاردا نەرسە - كېرەك ئورنىدا ئېلىپ سېتىلاتتى. ئىنساننىڭ ھېچقانداق قىممىتى يوق ئىدى. كۈچلۈكلەر، ئاجىزلارنى بوزەك قىلاتتى. ناھەقچىلىققا ئۇچرىغانلار ئۆز ھەققىنى قايتۇرۇپ ئېلىپ بېرىدىغان يەر تاپالماتتى. ئەسكىلىك قىلغانلار ئەسكىلىكىنى داۋام قىلىۋېرەتتى.

ئىنسانلار ھاراقنى سۈدەك ئىچەتتى، ئاياللار بىلەن ئەخلاقسىزلىق قىلاتتى. كېچە يورغىچە قىمار ئوينايتتى. بەزى ئىنسانلار بۇ ئەخلاقسىزلىقتىن كۆڭلى يېرىم بولاتتى. ئەمما قۇلىدىن ھېچ ئىش كەلمەيتتى. چۈنكى بۇنداق ئادەملەرنىڭ سانى ناھايىتى ئاز ئىدى. بۇ ئاز ساندىكى ئىنسانلارنىڭ يۈرىكى ئاغرىتتى. ئىنسانلارغا توغرا يولنى كۆرسىتىدىغان بىرىنىڭ كېلىشىنى ئارزۇ قىلاتتى. بۇ ئۆمىدىنى ھەرۋاقىت ساقلاپ كەلدى. ئىلگىرىكى دەۋرلەردە ئاللاھ ئىنسانلارغا پەيغەمبەر ئەۋەتكىنىگە ئوخشاش، بىزگىمۇ پەيغەمبەر ئەۋەتمەرمۇ؟ دەپ ئۆز - ئۆزلىرىگە سوئال قوياتتى.

ھەممە ئادەم بۇ سوئالنىڭ جاۋابىغا قىزىقاتتى. بۇرۇنقى دەۋرلەردىمۇ بۇخىل سوئاللار بولغان ئىدى. ھەر دەۋردە ئاللاھ ئىنسانلارغا توغرا يولنى كۆرسىتىش ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەۋەتكەن ئىدى. ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرلەر توغرا يولنى كۆرسەتكەندە ئىنسانلارنىڭ بەزىلىرى ئۇنىڭغا ئىشەنگەن، بەزىلىرى ئۇنى ئىنكار قىلغان ئىدى.

مەسىلەن: نۇھ، ھۇد، سالىھ ئەلەيھىسسالاملار ئاللاھ تەرىپىدىن ئەۋەتىلگەن پەيغەمبەرلەر ئىدى. جەمئىيەتتىكى ئىنسانلار مەككە

خەلقىگە ئوخشاش توغرا يولدىن ئېزىپ كەتكەنلىكى ئۈچۈن ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇش ئۈچۈن ئاللاھ پەيغەمبەرلەر ئەۋەتكەن ئىدى. بۇ پەيغەمبەرلەر ئاللاھنىڭ بۇيرۇقلىرىنى ئىنسانلارغا يەتكۈزۈش ئۈچۈن پۈتۈن كۈچىنى سەرپ قىلدى. ئىبراھىم ئەلەيھىسسالاممۇ پۈتۈن كۈچىنى سەرپ قىلغان بىر پەيغەمبەر ئىدى. پەيغەمبەرلىكىگە ئىنكار قىلغانلار ئۇنى ئوتقا تاشلىماقچى بولدى. ئەمما ئاللاھ ئۇنى ئوتتىن ساقلاپ قالدى.

ئاللاھ بەزى پەيغەمبەرلەرگە كىتاب چۈشۈردى، پەيغەمبەر ئۇ كىتاب بىلەن جەمئىيەتنى ئىسلاھ قىلدى. ئاللاھ پەيغەمبەر مۇسا ئەلەيھىسسالامغا تەۋرات، پەيغەمبەر داۋۇد ئەلەيھىسسالامغا زەبۇر، پەيغەمبەر ئىسا ئەلەيھىسسالامغا ئىنجىلنى چۈشۈردى. بۇ پەيغەمبەرلەرنىڭ ھەممىسى ئىنسانلارنى دۇرۇسلىققا، ياخشىلىققا ۋە گۈزەللىككە چاقىردى.

ئىسا پەيغەمبەردىن كېيىن تەخمىنەن 600 يىل ئۆتتى. ئىنسانلار بىر - بىرىگە زۇلۇم قىلىشقا، ئاللاھقا ئاسىيلىق قىلىشقا باشلىدى. بەزى دانىشمەن كىشىلەر بىر پەيغەمبەرنىڭ كېلىش ۋاقتىنىڭ يېقىنلاشقانلىقىنى پەرەز قىلاتتى. ھەممە ئادەملەر بىر پەيغەمبەرنىڭ كېلىشىنى كۈتەتتى.

مۇبارەك بىر بوۋاق دۇنياغا كەلدى

4 - ئاينىڭ ئاخىرقى كۈنلىرى ئىدى. ئابدۇلمۇتەللىب بىر نەۋرە كۈتۈۋاتتتى، كۆزى يوللاردا ئىدى. بىر خوشخەۋەر ساقلاۋاتتتى، يېقىندا

يۈز بەرگەن بىر ۋەقەنى ئويلاپ يۈزىنى كەبە تەرەپكە بۇردى. كۆز ئالدىدا يۈز بەرگەن ئەھۋاللارنى ئەسلىدى (1).

كەبىنى يىقىش ئۈچۈن كەلگەن يەمەن ۋالىيسى ئەبرەھە بىلەن ئۇچرىشىپ قالغانلىقى، ئۇنىڭ تۈگىلىرىنى گۆرەگە ئالغانلىقى قاتارلىق ۋەقەلەر كۆز ئالدىغا كەلدى. ئەبرەھە ئابدۇلمۇتەللىبنى كەبىنى يىقماسلىق ئۈچۈن ئۆزىگە يالۋۇرىدۇ دەپ ئويلىغاندا، ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ ئەكسىچە: - مەن تۈگىلەرنىڭ ئىگىسى (ماڭا تۈگىلىرىمنى قايتۇرۇپ بەرگىن)، ئۇنى قوغداش مەسئۇلىيىتىم بار. كەبىنىڭ ئىگىسى ئاللاھتۇر. ئۇنى ئاللاھ قوغدايدۇ - دېگىنىنى ئەسلىدى. ئاللاھ كەبىنى قوغدىغان ئىدى. بۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ بۈيۈكلىكىنى تېخىمۇ ھېس قىلغان ئىدى.

ئۆز - ئۆزىگە: ئوغلۇم ئابدۇللاھ! - دېدى. ئەمما گەپ قىلمايتتى، يۈرىكىنى غەم - قايغۇ قاپلىغان ئىدى. ئاسان ئەمەس ئىدى. ئوغلى ئابدۇللاھنى ئامىنە بىلەن ئۆيلەندۈرگەندىن كېيىن، ئوغلى قىسقا مۇددەت ئىچىدە ۋاپات بولغان ئىدى. ئەمدىلىكتە ھاياجان بىلەن نەۋرىسىنىڭ دۇنياغا كېلىشىنى كۈتۈۋاتتتى. بۇ ئەسنادە بىرسى يۈگۈرۈپ كەلدى (2).

- خوشخەۋەر ئابدۇلمۇتەللىب! بىر نەۋرەڭ دۇنياغا كەلدى - دېدى. ئابدۇلمۇتەللىب يۈرىكىنىڭ تېز - تېز سوققانلىقىنى ھېس قىلدى. كۆزلىرىدىن خوشاللىق ياشلىرى تۆكۈلدى. ئۇ تېزلىكتە ئۆيىگە كەلدى.

(1) ﴿پەرۋەردىگارنىڭ فىل ئىگىلىرىنى قانداق قىلغانلىقىنى كۆرمىدىڭمۇ؟ ئۇ، ئۇلارنىڭ ھىيلە - مىكىرلىرىنى بەربات قىلمىدىمۇ؟ ئۇ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە توپ - توپ قۇشلارنى ئەۋەتتى. قۇشلار ئۇلارغا ساپال تاشلارنى ئېتىپ ئۇلارنى چاينىۋېتىلگەن ساماندىكى قىلىۋەتتى﴾ - سۈرە فىل -

(2) مىلادى 571 - يىلى 4 - ئاي ئىدى. ئاينىڭ 20 - كۈنى پەيغەمبىرىمىز

دۇنياغا كەلدى

ئۆيىگە كىرگەندە مۇبارەك بوۋاقنىڭ يىغلىغان ئاۋازى ئاڭلاندى. ئۇنى قۇچقىغا ئالدى. يۈرىكىنى قايغۇ ئارىلاش بىر خۇشاللىق قاپلىدى. ئۇنى سۆيۈپ پۇرىغاندا ئابدۇللاھنىڭ پۇرىقىنى ھېس قىلدى. كۆز ياشلىرىنى باشقىلارنىڭ كۆرىشىنى خالىماي يۈرىكىگە ئېقىتتى. ئامنىگە قارىدى ۋە ئۇنىڭدىن بالىنىڭ ئىسمىنى نېمە قويىمىز؟ دەپ سورىدى. ئامنى: مۇھەممەد، دېدى. ئۇ بىر ئاز ئويلىدى، بۇ ئىسىم ئائىلىسىگە يات ئىدى. ئامنى چۈشىدە بىرسىنىڭ - سېنىڭ بىر ئوغلۇڭ دۇنياغا كېلىدۇ، ئىسمىنى مۇھەممەد قويغىن دېگىنىنى ئاڭلاتتى. بۇنى ئاڭلىغان بوۋا ئابدۇلمۇتەللىب يېتىم نەۋرىسىگە مۇھەممەد ئىسمىنى قويدى. كېيىن ئابدۇلمۇتەللىب كىچىك نەۋرىسىنى ئېلىپ كەبىگە باردى⁽¹⁾. قوللىرىنى ئېچىپ ئۆزىگە بىر نەۋرە ئاتا قىلغان ئاللاھقا شۈكرى قىلدى. نېمىشقا مۇھەممەد ئىسمىنى قويدۇڭ؟ دەپ سورىغانلارغا:

— ئاللاھ ۋە ئىنسانلار ئۇنىڭ ماختىسۇن - دەپ جاۋاب بەردى. ئابدۇلمۇتەللىب كەبىدىن ئۆيىگە قايتقان ۋاقىتتا يېڭى تۇغۇلغان بوۋاقنى كۆرۈش ئۈچۈن ئايالى ۋە ئوغلى ئابباسنىڭ ئامنىنىڭ ئۆيىگە كەلگەنلىكىنى كۆردى. ئابباس ئەمدىلا ئۈچ ياشقا كىرگەن ئىدى. ئادەتكە ئاساسەن ئۇ بوۋاقنىڭ يېنىغا كەلدى. ھەيرانلىق ئىچىدە بوۋاقنىڭ يۈزىنى تۇتتى. بۆشكىگە ئىگىلىپ ئۇنى سۆيدى.

(1) ﴿ئۇ سېنى يېتىمكەن دەپ پەرۋىش قىلمىدىمۇ؟﴾ - سۈرە زۇھا 6 - ئايەت -

ئانىسىدىن ئايرىلىش ۋە غۇربەت بەھايات

مەككىنىڭ ھاۋاسى بەك ئىسسىق بولغانلىقى ئۈچۈن بوۋاقنىڭ ساغلام ئۆسۈپ يېتىلىشىگە ئۇيغۇن ئەمەس ئىدى. بۇ سەۋەبتىن مەككىدىكى بىر نەچچە ئائىلە يېڭى تۇغۇلغان بوۋاقلارنى ساغلام چوڭ بولۇشى ئۈچۈن يېزىلاردىكى سۈت ئانىلارغا ئاپىرىپ بېرەتتى. بوۋاق بېقىپ بېرىش يېزىدىكىلەر ئۈچۈن بىر كىرىم مەنبەسى ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام دۇنياغا كەلگىلى بىر ھەپتە بولغان ئىدى. ئاممە بۇ ئەنئەنىگە ئاساسەن ئوغلىنى باقىدىغان بىر سۈت ئانا ئىزدىدى. ئەمما سۈت ئانىلار تۇل بىر ئايالنىڭ ئوغلىنى بېقىشىنى خالىمىدى، چۈنكى ئۇلار ئارزۇ قىلغان ئىش ھەققىنى ئالالمايمىز دەپ ئويلايتتى.

چوڭ دادىسى ئابدۇلمۇتەللىبمۇ سۈت ئانا ئىزدەۋاتاتتى، نەۋرىسىنى قۇچقىغا ئېلىپ ئىزدەشكە باشلىدى. ئەمما ئارزۇ قىلغان سۈت ئانىنى تاپالمىدى. ئۇزۇن مۇددەت ئىزدىگەندىن كېيىن ھەلىمە⁽¹⁾ ئىسىملىك بىر ئايال بىلەن ئۇچراشتى، ئۇنىڭغا:

– يېتىم نەۋرەمگە سۈت ئانا بولامسىز؟ دەپ سورىدى. ھەلىمە بىز ئاز تۇردى. يېتىم بىر بالغا قاراشنى بەك خالىمايتتى. ھالبۇكى ئۇ كۈنى

(1) پەيغەمبىرىمىز ئۆيلۈك - ئوچاغلىق بولغان ۋاقىتتا ھەلىمە ئۇنى كۆرۈش ئۈچۈن مەككىگە كەلدى، پەيغەمبىرىمىز ھەلىمەنى كۆرگەندە ”ھۆرمەتلىك ئانام“ دەپ ئۇنىڭغا ئېسىلدى. سۈت ئانىسىنى قىزغىن كۈتۈۋېلىپ ئوبدان مېھمان قىلىپ بىر ئارزۇسىنىڭ بار يوقلۇقىنى سورىدى. ھەلىمە يېزىدا ئاچارچىلىق ۋە قورغاقلىقنىڭ بولۇۋاتقانلىقىنى، دېدى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭغا 40 قوي ۋە بىر تۈگە ھەدىيە قىلدى.

سۈت ئانىلىق قىلىدىغان بىرمۇ بوۋاق تاپالمىغان ئىدى. ئېرى بىلەن مەسىلە تلىشىپ، ئابدۇلمۇتەللىبىنىڭ تەكلىپىنى قوبۇل قىلدى. ھەلىمە مۇھەممەدنى ئېلىپ قايتىش تەييارلىقنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن يولغا چىقتى، ئۇزۇن بىر سەپەردىن كېيىن يېزىسىغا كەلدى.

مۇھەممەد يېڭى ئائىلىسىدە ئۆسۈپ - يېتىلىشكە باشلىدى، سۈت قېرىنداشلىرى شەيما ۋە مۇھەممەد ئىبنى ئابدۇللاھ بىلەن بىرگە چوڭ بولدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام يېزىدا يۈگرەپ ئوينىغاچ قوي باقتى ۋە خۇشاللىق ئىچىدە كۈن ئۆتكۈزدى. ھەلىمە ۋە يولدىشى (ئىدى) مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ باشقا بالىلارغا ئوخشىمايدىغانلىقىنى، يېزىغا كەلگەن كۈندىن باشلاپ ھېس قىلغان ئىدى. چۈنكى ئۇنىڭ كېلىشى ئائىلىگە خۇشاللىق ۋە بەرىكەت ئاتا قىلغان ئىدى.

كۈننىڭ تېزلىكتە ئۆتۈشىگە ئەگىشىپ كىچىك مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بەش ياشقا كىردى. بۇنىڭ بىلەن ئۇنى ئانىسىغا قايتۇرۇپ بېرىش ۋاقتى كەلگەن ئىدى. ئەمما ھەلىمە ۋە ئائىلىسى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ناھايىتى ياخشى كۆرۈپ قالغان ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى قايتۇرۇپ بېرىش ئۇلارغا ئېغىر كەلدى. ھەلىمە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئانىسىغا تاپشۇرۇپ بېرىش ئۈچۈن مەككىگە كەلدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئانىسى ئامنىگە قايتۇرۇپ بەرگەن ۋاقىتتا كۆز - ياشلىرىنى تۇتالمىدى. خۇددى ئۆز ئەۋلادىدىن ئايرىلىپ قالغان ئانىغا ئوخشاش، كۆڭلى بەكلا يېرىم بولدى. مەككىدىن كۆڭلى يېرىم ئايرىلىپ ئۆيىگە قايتتى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئانىسى بىلەن جەم بولۇپ مەككىگە (دادىسىنىڭ ئۆيىگە) ئاستا - ئاستا كۆنۈشكە باشلىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ تاغلىرى مەدىنىدە ئولتۇراتتى. ئامىنە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى تاغلىرىنىڭ يېنىدا بىر مۇددەت تۇرۇپ كەلسۇن،

دەپ ئۇنى مەدىنىگە ئېلىپ كەلدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن ئۇنىڭ ئىنىك ئانىسى ئۆمۈم ئەيمەنمۇ بىرلىكتە ئىدى. مەدىنىدە بىر ئاي تۇردى. بىر ئايدىن كېيىن مەككىگە قايتىش سەپىرىدە ئەبۇ دىھان بېزىغا كەلگەن ۋاقىتتا ئامىنە كېسەل بولۇپ قالدى.

ئامىنەنىڭ ئاخىرقى سۆيۈش

ئۆمۈم ئەيمەن مەككىگە كېلىپ ئابدۇلمۇتەللىبنى ئىزدىدى. بەش كۈنلۈك مۇشەققەتلىك سەپەردىن كېيىن مەككىگە يېتىپ كەلگەن ئىدى. ئامىنەنىڭ ۋاپات بولغانلىقىنى ئابدۇلمۇتەللىبكە قانداق دېسەم بولار؟ دەپ ئويلىدى. بىر مۇددەت مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا قارىدى. يېتىم مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئىگە - چاقىسىز قالغان ئىدى. ئابدۇلمۇتەللىبنى ئىزدەپ تاپتى. كۆز ياشلىرىنى ئابدۇلمۇتەللىبكە كۆرسەتمەسلىككە تىرىشتى. ئابدۇلمۇتەللىب كېلىنى ئامىنەنىڭ كېسىلى بارلىقىنى بىلەتتى. مەدىنىگە كەتكەندىن كېيىنكى ئەھۋالنى ئوقۇشنى ئارزۇ قىلاتتى. ئۆمۈم ئەيمەننىڭ يېنىدا ئامىنەنى كۆرەلمىگەچكە كۆڭلى تېخىمۇ يېرىم بولغان ئىدى. ئۇنىڭ چىرايىغا قاراپ بىر خىل خاتىرجەمسىزلىكنى ھېس قىلدى. ئۆمۈم ئەيمەن بېشىنى ئىگىپ تۇرۇپ: ئامىنە ۋاپات بولدى - دېدى. ئابدۇلمۇتەللىبنىڭ يۈرىكى پارە - پارە بولغان ھالدا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى باغرىغا باستى. ئۆمۈم ئەيمەن بولغان ئەھۋاللارنى سۆزلەپ بەردى. مەدىنىدىن مەككىگە قايتىش ئۈچۈن يولغان چىققانلىقىنى، ئىككى كۈنلۈك سەپەردىن كېيىن "ئەبۇ" دېگەن يەرگە كەلگەنلىكىنى، بۇ يەردە ئامىنەنىڭ ئاغرىپ قېلىپ ۋاپات بولۇش ئالدىدا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى بىر قېتىم

سۆيۈپ⁽¹⁾ ۋىدالاشقاندىن كېيىن ئامانەتنى ئاللاھقا تاپشۇرغانلىقىنى ئېيتتى. كىچىك چېغىدا ئاتا - ئانىسىدىن يېتىم قالغان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام، بۇندىن كېيىنكى ھاياتىنى قەيەردە ئۆتكۈزۈشىنى ئويلاۋاتاتتى. يېتىم مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى بۇندىن كېيىن چوڭ دادىسى ئابدۇلمۇتەللىب ھىمايىسىگە ئالدىغان بولدى.

بوۋىسى ئابدۇلمۇتەللىب

ئابدۇلمۇتەللىب ۋاپات بولدى دېگەن بىر ئاۋاز ئاڭلاندى، ئۆيدىكىلەر يىغلىدى، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئىزدىگەن كۆزلەر، ئۇنىڭ بىر بۇلۇڭدا ئولتۇرۇپ ئاۋازسىز يىغلاۋاتقانلىقىنى كۆردى. بۇ خەۋەر مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ كۆڭلىنى ھەممىدىن بىئارام قىلدى. چۈنكى ئۇ بوۋىسىنى ئۆز دادىسىدەك ياخشى كۆرەتتى. بوۋىسى ئۇنى باغرىغا بېسىپ ئاتا - ئانىسىنىڭ يوقلۇقىنى چاندۇرمىغان ئىدى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بوۋىسى بىلەن ئىككى يىل بىللە ياشىدى. ئۇ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ھەممە يەرگە بىرگە ئېلىپ باراتتى. مەككىدە قۇرغاقچىلىق بولغان ۋاقىتتا بوۋىسى ئۇنى يامغۇر تىلەش دۇئاسىنى قىلىشقا بىللە ئېلىپ بارغان ئىدى. ئۇ بولمىسا تاماق يېمەيتتى. قەيەرگە بارسا ئۇنى بىرگە ئېلىپ بېرىپ باش تەرەپتە ئولتۇرغۇزاتتى. بۇنىڭ سەۋەبىنى سورىغانلارغا:

(1) سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ھىجرەتتىن كېيىن ئانىسى ئامىنەنىڭ قەبرىسىنى زىيارەت قىلىپ، قەبرىنى ئوڭشىدى، قەبرىسىنى ئوڭشاۋېتىپ ئۆزىنى تۇتالماي يىغلاپ كەتتى، يىغلاشنىڭ سەۋەبىنى سورىغانلارغا - ئانا ھەسرەتى مېنى يىغلاتتى - دەپ جاۋاب بەردى.

— ئاللاھ خالىسا ئۇ كەلگۈسىدە بۈيۈك بىر ئىنسان بولىدۇ، دەپ جاۋاب بېرەتتى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام توختىماي يىغلىۋاتاتتى. توساتتىن بىر قول بېشىنى تۇتتى. ئۆرۈلۈپ ئارقىسىغا قاراپ تاغىسى ئەبۇتالىبنى كۆردى. تاغىسى ئۇنى قۇلىدىن تۇتۇپ ئورنىدىن تۇرغۇزدى. بېشىنى سىلاپ تۇرۇپ بوۋاڭ سېنى ماڭا ئامانەت قىلدى - دېدى. بۇنىڭ بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام تاغىسىنىڭ بويىغا ئېسىلدى.

تاغىسى ئەبۇتالىب

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بولمىغان گەپ سۆزلەردىن شامغا سەپەرگە چىقىلىدىغانلىقىنى چۈشەندى. بۇ سەپەر بىر نەچچە ئاي داۋام قىلىشى مۇمكىن ئىدى. تاغىسىنىڭ يوقلۇقىدا يالغۇز قېلىشىنى خالىمايتتى. تاغىسىغا شامغا بېرىش ئارزۇسى بارلىقىنى دېدى. تاغىسى سەپەرنىڭ ئۇزۇن ۋە مۇشكۈللىكى سەۋەبىدىن ساقسىز بولۇپ قېلىشى ئېتىماللىقى بارلىقىنى، بۇ سەۋەبتىن ئۇنى ئاپىرالمىدىغانلىقىنى ئېيتتى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام يىغلىغان پېتى تاغىسى ئەبۇتالىبنىڭ تۈگىسىنىڭ ئارغامچىسىنى تۇتۇپ:

— تاغا سەن كەتسەڭ مەن كىم بىلەن قالمەن؟ - دېدى. جىيەننىڭ بۇ سۆزلىرىدىن تەسىرلەنگەن ئەبۇتالىب:

— ماقۇل سېنى بىرگە ئېلىپ بارىمەن، بۇنىڭدىن كېيىن بىر - بىرىمىزدىن ئايرىلمايمىز - دېدى. بۇ ۋەقەدىن كېيىن ئەبۇتالىب جىيەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى قەيەرگە بارسا بىللە ئېلىپ باردى.

ئەبۇتالىبىنىڭ ئائىلىسىدە جان سانى جىق ئىدى ۋە ماددىي ئەھۋالى دېگەندەك ياخشى ئەمەس ئىدى. ئەبۇتالىب ۋە ئايالى⁽¹⁾ ئۆيدىكى قىيىنچىلىقلارنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا سەزدۈرمەسلىكىگە تىرىشاتتى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام تاغىسىغا ۋە يەڭگىسىگە ئۆي ئىشلىرىدا ياردەملىشەتتى. بەزى كۈنلەردە ئۆي ئىشلىرىنى قىلاتتى. بەزى كۈنلەردە قوي باقاتتى. تاغىسىنىڭ ئايالى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئۆز بالىلىرىدەك كۆرۈپ مۇئامىلە قىلاتتى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام تاغىسىنىڭ ئۆيىدە ئۆسۈپ چوڭ بولدى⁽²⁾.

(1) كېيىنكى يىللاردا پەيغەمبىرىمىز يەڭگىسى ئەسەدنىڭ قىزى فاتىمە ۋاپات بولغان ۋاقىتتا كۆڭلى قاتتىق يېرىم بولدى. بۇ كۆڭۈل يېرىملىكىنى ئىپادىلەپ - بۈگۈن ئانام ۋاپات بولدى - دەپ كۆيىنىكىنى ئۇنىڭغا كىپەن قىلغان ئىدى. يەڭگىسىگە قارىتا سۆيگۈسىنى سورىغانلارغا: - تاغام ئەبۇتالىبتىن قالسا يەڭگەمدەك ماڭا ياخشىلىق قىلغان باشقا ئادەم يوق، ئۇ مېنى ئۆز بالىسىدىن ئارتۇق ياخشى كۆرەتتى. ئۆز بالىلىرىدىن بۇرۇن مېنىڭ قورسىقىمنى تويغۇزاتتى. چېچىمنى تاراپ قوياتتى - دېدى.

(2) پەيغەمبىرىمىز ياش ۋاقتىدا بۇتقا چوقۇنغان ياكى چوقۇنمىغانلىقى، شاراب (ھاراق) ئىچكەن ياكى ئىچمىگەنلىكىنى سورىغان ۋاقىتتا، ياق دەپ جاۋاب بەرگەن ئىدى. ئۇ بالىلىق دەۋرىدىمۇ جەمئىيەتتىكى ناچار ئىشلارغا يېقىن كەلمىگەن ئىدى.

ئىككىنچى بۆلۈم

ياش مۇھىمەتە

بەقىسز (ناپەق) ئىشلارغا قارشى تۇرۇشتا بەھىكارلىشىش

كەمبەغەل ۋە ئاجىزلار داۋاملىق بوزەك قىلىناتتى. باي ۋە كۈچلۈكلەر زۇلۇمنى داۋاملاشتۇراتتى. بۇ زۇلۇملارنىڭ توختىتىلىشى كېرەك ئىدى. بۇ سەۋەبتىن مەككىلىك ياشلار بۇ مەقسەتتە بىر يەرگە يىغىلدى.

جۇداننىڭ ئوغلى ئابدۇللاھنىڭ ئۆيىدە يىغىلغانلارنىڭ ئارىسىدا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالاممۇ بار ئىدى. بۇ يەردە يىغىلغانلار جەمئىيەتتىكى ئەخلاقسىزلىقلاردىن نارازى ئىدى. بۇ كىشىلەر ”پەزىلەتلىكلەر جەمئىيىتى“ ئىسمى ئاستىدا بىر كىلىشىم تۈزدى. بۇ كىلىشىمگە ئاساسەن مەككە خەلقىنىڭ ۋە سىرتتىن كەلگەنلەرنىڭ ھەققىنى قوغدايدىغانلىقىنى بىلدۈردى. بۇ ئىشنىڭ تەسلىكىنى بىلەتتى ئەمما ئۈمىدىسىز ئەمەسلىكىنى، ھەقسىزلىقلارغا قارشى كۈرەش قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈردى.

بۇ ۋاقىتتا زەبىد قەبىلىسىدىن بىر تىجارەتچى، سېتىش ئۈچۈن مەككىگە ئۈچ تۈگە مال ئەكەلگەن ئىدى. ئۇ دەۋرنىڭ مەشھۇر كىشىلىرىدىن بىرسى ھېسابلانغان ئەبۇجەھل بۇ ماللارنى ياقتۇرۇپ قالدى ۋە مال ئىگىسىنىڭ مەككىلىك ئەمەسلىكىدىن پايدىلىنىپ بۇ مالنى ئەرزان ئېلىشقا ئورۇندى. تىجارەتچىگە زىيان تارتىدىغان

دەرىجىدە بىر باھا قويدى. تىجارەتچى بۇنىڭغا قوشۇلمىدى. بۇنىڭ بىلەن ئەبۇجەھل مەككىدىكى ئىمتىيازىدىن پايدىلىنىپ باشقىلارغا تەھدىت سېلىپ، بۇ ماللارنىڭ سېتىلىشىغا توسقۇنلۇق قىلدى. مەككىدىكى كىشىلەر ئۇنىڭدىن قورقۇپ بىر نەرسە دېيەلمىدى. بۇنىڭ بىلەن ئەبۇجەھل مەغرۇرلۇق بىلەن ئۆيىگە كەتتى.

تىجارەتچى نېمە قىلىشىنى بىلەلمىدى. چارسىزلىك ئىچىدە ئىچى پۇشۇپ تۇرغان ۋاقىتتا بىرسى: مۇھەممەدنىڭ يېنىغا بارغىن، ئۇ سېنىڭ ھەققىڭنى ئېلىپ بېرىدۇ - دېدى. تىجارەتچى، باشقا يول تاپالماي مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ بولغان ئەھۋالنى دېدى. بۇ ئەھۋالنى ئۇققان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بازارغا كېلىپ، تىجارەتچىنىڭ ماللىرىنى رازى بولىدىغان باھادا سېتىۋالدى. كېيىن ئەبۇجەھلنىڭ ئۆيىگە بېرىپ ئىشكىنى قاتتىق قاتتىق. ئەبۇجەھل⁽¹⁾ ئىشكىنى ئېچىشىغا ئۇنى تىجارەتچىگە قىلغان مۇئامىلىسى سەۋەبىدىن ئاگاھلاندى. ئەبۇجەھل مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇنداق جەسۇرلۇقى ئالدىدا نېمە دېيىشىنى بىلەلمەي قالدى. بۇ ۋەقەنى كۆرگەن ۋە ئاڭلىغانلار ھەيران قالدى.

كۈچلۈكلەر ئاجىزلارنى بوزەك قىلىدىغان بۇ دەۋردە يەمەنلىك بىر كىشى قىزىنى ئېلىپ كەبىنى زىيارەت قىلىش ئۈچۈن مەككىگە كەلگەن ئىدى. ئۇ يەردە تونمايدىغان بىر كىشى ئۇلارنىڭ يېنىغا كەلدى. قىزىغا كۆزىنى ئۈزمەي تىكىلىپ قاراۋاتاتتى. يامان نىيىتى بارلىقى كۆرۈنۈپ تۇراتتى. ئۇ ئەتراپقا قارىدى. ياردەم قىلىدىغان بىرەر ئادەم ئىزدىدى.

(1) ئەبۇجەھل ئەسلى ئىسمى ھىشام ئوغلى ئامردۇر. قۇرەيش قەبىلىسىنىڭ مەشھۇر كىشىلىرىدىن بىرسى. ئىسلامغا قىلغان دۈشمەنلىكى سەۋەبىدىن پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭغا ئەبۇجەھل ئىسمىنى قويغان. ئەبۇجەھل بىلىمىزلىرىنىڭ باشلىقى دېگەن بولىدۇ.

يامان نىيەتلىك ئادەم چارىسىز قالغان دادىغا قارىماي قىزنى دادىسىنىڭ قولىدىن تارتىپ ئالدى. قىزنى قولىدىن تارتىۋالغان ئادەمگە كۈچى يەتمىگەن ئادەم "قىزىمنى قۇتقۇزۇڭلار" دەپ پەريات قىلدى. بۇ پەرياتنى ئاڭلىغانلار: دەردىگىنى پەزىلەتلىكلەر جەمئىيىتىگە دېگىن، دېدى.

باشقا ئامالى بولمىغان بۇ ئادەم كەبىگە يۈگۈرۈپ كېلىپ پەزىلەتلىكلەر جەمئىيىتىدىن كىم بار؟ دەپ ۋاقىرىدى. يېنىغا قىلىچ ئاسقان بىر نەچچە ئادەم كەلدى، بۇ ئادەملەر: ھەي ياقا - يۇرتلۇق نېمە دەردىڭ بار؟ دەپ سورىدى. ئادەم ئامالسىزلىق ئىچىدە بولغان ئەھۋالنى سۆزلەپ بەردى. قىلىچلىق كىشىلەر، قىزنى دادىسىنىڭ قولىدىن تارتىپ ئېلىپ كەتكەن كىشىنىڭ نۇبەيە ئىكەنلىكىنى ئۇقتى. دەرھال نۇبەيەنىڭ ئۆيىگە كەلدى. ئۆيىنىڭ ئالدىغا كېلىپ غەزەپلەنگەن ھالدا:

ئىست ساڭا! سەن ئۆزەڭنى نېمە چاغلان قالدىڭ! دەرھال بۇ ئادەمنىڭ قىزىنى قايتۇرۇپ بەر - دېدى. نۇبەيە قىزنى قايتۇرۇشقا قوشۇلمىغاندا قىلىچلىق ئادەملەر: - بىز ئۆزئارا ئەھدىلەشتۈك، بۇ بىزنىڭ ۋەزىپىمىز، ئەگەر قىزنى قايتۇرۇپ بەرمىسەڭ ئاقىۋىتىنى ئويلا - دەپ ۋاقىردى. نۇبەيە ئەھۋالغا قاراپ قىزنى دادىسىغا قايتۇرۇپ بەردى.

ئۆيلىنىش

خەدىچە مەككىنىڭ مەشھۇر بايلىرىدىن بىرى ئىدى ۋە تىجارەت بىلەن شۇغۇللىناتتى. تىجارەت ئىشلىرىنى يالغۇز قىلىپ بولالايدىغانلىقىغا كۆزى يەتمىگەن ئىدى. ئىشلىرىغا ياردەملىشىدىغان، ئىشەنچلىك بىر ئادەمگە ئېھتىياجى بار ئىدى. بىر - بىرىگە ئىشەنچنىڭ يوقلىۋاتقان بىر دەۋردە بىر ئايال كىشىنىڭ تىجارەت

ئىشلىرىنى خاتىرجەم ئېلىپ بېرىشى كۈندىن - كۈنگە تەسلىشىۋاتقان ئىدى.

ئۇ ئالدى بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى ئويلىدى. ئەتراپىدىكى كىشىلەردىن، ئۇنىڭ ئىشەنچلىك ۋە دۇرۇست بىر ئىنسان ئىكەنلىكىنى ئاڭلىغان ئىدى. بۇ سەۋەبتىن تىجارەت ئىشلىرىنى ئۇنىڭغا تاپشۇرۇشنى ئويلىدى. بىرسىنى ئەۋەتىپ ئۇنىڭ پىكرىنى ئالدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام كەلگەن بۇ تەكلىپنى چوڭقۇر ئويلىغاندىن كېيىن قوبۇل قىلدى. خەدىچىنىڭ تىجارەت ئىشلىرىنىڭ پۈتۈن مەسئۇلىيىتىنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۈستىگە ئالدى.

شامغا بارىدىغان تىجارەت كارۋانىنىڭ تەييارلىقى پۈتۈش ئالدىدا ئىدى. خەدىچە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ياردەملىشىشى ۋە ئۇنى ياخشى چۈشىنىپ كېلىشى ئۈچۈن ياردەمچىسى مەيسەرەنى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا قوشۇپ قويدى. كارۋان ئوزۇن بىر سەپەردىن كېيىن شامغا كەلدى. ماللاردىن كۆپ مىقداردا پايدا ئالدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام سېتىلغان ماللاردىن كۆپ پايدا تاپتى. سېتىش ئۈچۈن يېڭى مال ئېلىپ مەككىگە قايتتى. مەيسەرە سەپەر جەريانىدا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى يېقىندىن توندى ۋە گۈزەل ئەخلاقىدىن كۆپ تەسىرلەندى. مەيسەرە بولۇپ ئۆتكەن ئەھۋاللارنى خەدىچىگە سۆزلەپ بەردى.

ئۆلكە بىر ئايال ۋە بىر ئەر

خەدىچە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ دۇرۇستلىقى ھەققىدە ھېچ شۈبھىسى قالمدى. مەسئۇللىقنى ئۆز ئۈستىگە ئالغان تۇنجى تىجارەتتە كارۋانىنى ساق - سالامەت ئېلىپ كېلىش بىلەن بىرلىكتە

كۆپ مىقداردا پايدا تاپقان ئىدى. ھەممە ئادەم ئۇنىڭ گۈزەل ئەخلاقىنى ماختايتتى. دۇرۇستلىقى ھەققىدە ھېچكىمنىڭ شەك - شۈبھىسى يوق ئىدى (1).

خەدىچە بۇرۇن بىر قېتىم ئۆيلەنگەن ئىدى. ئەمما ھازىرغىچە تۇل ياشاپ ئۆيلىنىش ھەققىدىكى تەكلىپلەرنىڭ ھەممىسىنى رەت قىلغان ئىدى. ئۆي ئىشى ۋە تىجارەت بىلەن كۈن ئۆتكۈزەتتى. بۇ ئەھۋال تاكى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنى تونىغىچە داۋام قىلدى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ ئەخلاقى ۋە شەخسىيىتىدىن قاتتىق تەسرلەنگەن خەدىچە، ئۇنىڭ بىلەن ئۆيلەنسە بولىدىغانلىقىنى ئويلىدى. بىر مۇددەتتىن كېيىن قارار بەردى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ئۆيلىنىش تەكلىپىنى بىلدۈردى. بۇ چاغدا مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام 25 ياشقا كىرگەن ئىدى ۋە ئۆيلىنىش تەكلىپىنى بىر مۇددەت ئويلىغاندىن كېيىن قوبۇل قىلغانلىقىنى بىلدۈردى.

(1) جاھىلىيەت دەۋرىدە قىز بالىلارغا ئەھمىيەت بېرىلمەيتتى. ئەمما پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام قىزى فاتىمە يېنىغا كەلگەن ۋاقىتتا ئورنىدىن تۇراتتى ۋە قىزىنى ئورنىغا ئولتۇرغۇزاتتى. ئەبۇلھەب ۋە ئايالى ئىسلام دۈشمەنلىرىنىڭ بېشىدىكى ئىنسانلار ئىدى. تەبىئەت سۈرىسى ئۇلارنىڭ مۇسۇلمانلارغا سالغان زۇلۇملىرى سەۋەبىدىن نازىل بولدى. بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ قىزلىرى ئۈممۇكۇلسۇم ۋە رۇقىيە ئەبۇلھەبىنىڭ ئىككى ئوغلى بىلەن ئۆيلىنىش كېشىلىمى قىلغان ئىدى. ئەبۇلھەب ۋە ئايالى مەسەد سۈرىسى نازىل بولغان ۋاقىتتا ئوغۇللىرىنى پەيغەمبىرىمىزنىڭ قىزلىرىدىن مەجبۇرلۇق بىلەن ئاجراشتۇردى. بۇ ۋەقە خەدىچە ۋە پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ئېغىر قىيىنچىلىقلار ئېلىپ كەلدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ قىزلىرى بۇ قىيىنچىلىقلارغا باش ئەگمەي تىك تۇردى.

خەدىچە بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئاددىي بىر مۇراسىم بىلەن ئۆيلەندى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۆيلەنگەندىن كېيىن تاغىسى ئەبۇتالىبىنىڭ يېنىدىن ئايرىلىپ ئايالى خەدىچىنىڭ ئۆيىگە كەلدى. بۇنىڭ بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام تىجارەت بىلەن مەشغۇل بولدى ۋە ماددىي ئەھۋالى ياخشىلاندى.

بۇ ۋاقىتلاردا ئەبۇتالىب قېيىنچىلىقتا ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭ قېيىنچىلىقىنى ئازايتىش ۋە تاغىسىنىڭ ئوغلىنى يېتىشتۈرۈش ئۈچۈن ئەلنى يېنىغا ئېلىپ كېلىۋالدى.

مۇھەممەد ۋە خەدىچە بىر - بىرىنى ياخشى كۆرەتتى. بەختلىك بىر ئائىلە قۇرۇپ ھەممەد ئادەمگە ئۈلگە بولغان ئىدى. تۇنجى بالىلىرىنىڭ دۇنياغا كېلىشى خۇشاللىق ئۈستىگە خۇشاللىق قوشقان ئىدى. بۇنىڭ بىلەن خەدىچە ئانا، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام دادا بولغان ئىدى. بالىنىڭ ئىسمىنى قاسم قويدى. ھالبۇكى شەپقەت بىلەن چوڭ قىلغان تۇنجى بالىسى قاسم سۈتتىن كېسىلمەي تۇرۇپ ۋاپات بولدى. قاسمنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن زەينەب، ئۇممۇكۇلسۇم، رۇقىيە، فاتىمە ۋە ئابدۇللاھلار دۇنياغا كەلدى⁽¹⁾.

(1) ساھابىدىن رافى بالىلىق دەۋردە بېشىدىن ئۆتكەن بىر ۋەقەنى بايان قىلىپ مۇنداق دەيدى: كىچىك ۋاقىتىمدا شوخلۇق قىلىپ خورما ياغىچىغا تاش ئاتاتتىم. بىر كۈنى ياغىچىنىڭ ئىگىسى مېنى تۇتۇۋېلىپ جازالاش ئۈچۈن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا ئېلىپ كەلدى. ئۇ مەندىن ماڭا بالام! خورما ياغىچىغا نېمىشقا تاش ئاتتىڭ! دەپ سورىدى. مەن قورسىقىم ئاچقان ئىدى. شۇڭا تاش ئاتتىم، دېدىم. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇنىڭدىن كېيىن خورمىغا تاش ئاتما، خورما دەرىخىنىڭ ئاستىغا چۈشكەنلىرىدىن يېگىن. ئاللاھ سېنى تويغازسۇن - دېگەندىن كېيىن بېشىمنى سىلاپ: ئى ئاللاھ! قورسىقىنى تويغازغىن، دەپ ماڭا دۇئا قىلدى،

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئايالى خەدىجە ۋاپات بولغاندىن كېيىن مەدىنىدە ئۆيلەنگەن ماريەدىن ئىبراھىم دۇنياغا كەلدى. ئىبراھىم تۇغۇلغان ۋاقتتا ئۆرپ - ئادەتكە ئاساسەن ئۇنى سۈت ئانىغا بەردى. ئىبراھىمنىڭ سۈت ئانىسىنىڭ يىراقتا بولۇشىغا قارماي، پەيغەمبىرىمىز ۋاقتى ۋاقتىدا ئوغلىنى كۆرگىلى باراتتى. كۆرگىلى كەلگەندە ئۇنى شەپقەت بىلەن سۆيەتتى. ئىبراھىم بىر يېرىم ياشقا كىرگەندە ئاغرىپ قالغانلىقى ھەققىدە سۈت ئانىسىدىن خەۋەر كەلدى. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىر نەچچە دوستى بىلەن ئىبراھىمنىڭ يېنىغا كەلدى.

ئىبراھىم ئېغىر كېسەل ئىدى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنى ئاۋايلاپ قۇچقىغا ئالدى. ئىبراھىم ئاخىرقى نەپەسلىرىنى ئېلىۋاتاتتى. پەيغەمبىرىمىز ئوغلىنىڭ ئۆلۈمىنى كۆرۈشكە بەرداشلىق بېرەلمىدى. ئاۋازسىز يىغشاشقا باشلىدى. بىر تەرەپتىن كۆزلىرىدىن ياش ئاقتى، بىر تەرەپتىن ئوغلىنى سۆيىدى. دوستلىرى بۇ ئەھۋالدىن تەسىرلەندى. ئەمما پەيغەمبىرىمىزنىڭ يىغلىشىغا ھەيران قالدى ۋە - سەنمۇ يىغلامسەن؟ دەپ سورىدى. پەيغەمبىرىمىز - كۆز يىغلايدۇ، كۆڭۈل يېرىم بولىدۇ. مېنىڭ يىغلىشىم ئەۋلادىمغا بولغان سۆيگۈمدۈر، مەرھەمەت كۆرسەتمىگەنگە مەرھەمەت كۆرسىتىلمەيدۇ - دېدى.

بىر ئاتا - ئانا ئۈچۈن ئوغلىنىڭ ئۆلۈمى مۇسبەتلەرنىڭ ئىچىدىكى ئەڭ چوڭ مۇسبەتتۇر. ئەۋلادلىرىنى ناھايىتى ياخشى كۆرىدىغان سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئەۋلاد مۇسبەتتى تارتقان بىر دادا ئىدى.

دېدى.

يېتىم ۋە ئىگە - چاقىسىز چوڭ بولغان پەيغەمبىرىمىز فاتىمەدىن باشقا پۈتۈن بالىلىرىنى ئۆز قولى بىلەن دەپنە قىلغان ئىدى.

زەيدنىڭ دادىسى بالىسىنى ئۇزۇن مۇددەت ئىزدىدى، ئۇنىڭ قۇل قىلىنغانلىقىنى بىلەتتى. ئەمما ئىزدىرىكىنى ئاللامايۋاتتتى. ئۇغلىنىڭ مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىدا ئىكەنلىكىنى ئۇققان ۋاقتىدا قاتتىق ھاياجانلاندى. ئۇغلىنى ئېلىش ئۈچۈن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كەلدى. يىغلاپ تۇرۇپ دەردىنى ئېيتتى، بىر تەرەپتىن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام زەيدنى سېتىپ بەرمەسلىكىدىن قورقسا، يەنە بىر تەرەپتىن نېمە تەلەپ قىلسا، شۇنى بېرىشىنى كۆڭلىگە پۈكۈپ قويغان ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىر نەرسە دېمەي زەيدكە قاراپ: - خالىساڭ مەن بىلەن قالغىن، خالىساڭ داداڭ بىلەن كەتكىن - دېگەن ۋاقتىدا دادىسى ناھايىتى خوشال بولغان ئىدى. كۆڭلىدە قانداق بولۇشىدىن قەتئىي نەزەر ئۇغلىم مەن بىلەن كېتىدۇ دەپ ئويلىدى. زەيد بىر تەرەپتىن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا بىر تەرەپتىن دادىسىغا قارىدى: - سېنىڭ بىلەن كېتىشىنى خالىمايمەن - دېدى، دادىسىغا: - چۈنكى بۇ ئائىلە دادىسىزلىقنى ھېس قىلدۇرمىدى، مەن بۇ يەردە شەپقەت ۋە مەرھەمەتكە ئېرىشتىم، بۇ ئائىلىدىن ئايرىلىشىنى خالىمايمەن - دېدى. دادىسى ئۇغلىنىڭ بۇ گېپىنى ئاڭلاپ ناھايىتى ھەيران بولدى. بىر قۇل نېمە سەۋەبتىن خوجايىنىدىن ئايرىلىشىنى خالىمايدۇ؟ بۇنداق ئىشلارنىڭ بولۇشى مۇمكىنمۇ؟ بۇ خوجايىن قانداق ئادەم؟ قولى ئىگىسىگە نېمە دەپ بۇنچىلىك ساداقەت كۆرسىتىدۇ؟ دادا، قۇرۇق قول ئەمما قەلبى خۇشاللىق ئىچىدە ئۆيىگە قايتتى. مۇھەممەد

ئەلەيھىسسالام زەيدنىڭ بۇ گېپىدىن تەسىرلەندى ۋە كېيىن ئۇنى ئۆزىگە بالا قىلىۋالدى⁽¹⁾.

پەيغەمبەر ئادەم ئۇنىڭغا ئىشەنەتتىن

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام 35 ياشقا كىرگەن ئىدى. بىر كۈنى ئۇ ئۆيىدىن چىقتى. چوڭقۇر ئويغا پاتقان ھالدا كەبىگە قاراپ ماڭدى. مەككىدە ئوغرىلىق، قېرىنداشلار ئوتتۇرىسىدىكى جەڭگە - جېدەللەر كۆپىيىپ، بىر - بىرىگە قارىتا ئىشەنچ قالمىغان ئىدى. مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بۇ ئەھۋاللارنى كۆرۈپ كۆڭلى بەك يېرىم بولاتتى. بۇ ئىشلارنى قانداق تۈزىتىش ھەققىدە چوڭقۇر ئويغا چۈمەتتى. بۇ ئويلىنىش ئىچىدە كەبىگە قارىدى. كەبە ئۇزۇن ۋاقىتتىن بىرى رىمۇنت قىلىنىۋاتاتتى، كەبىنىڭ رىمۇنت قىلىنىش ئەھۋالىنى ئۇققۇسى كېلىپ، كەبىگە يېقىنلاشتى. كەبىگە يېقىنلاپ كەلگەندە بۇ يەردە يىغىلىپ تۇرغانلار ھەممىسى بىردىن:

— قاراڭلار! راستچىل ۋە دۇرۇست ئىنسان مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام!

(1) پەيغەمبىرىمىزگە نەۋرىلىرىنىڭ بىرسىنىڭ ئاغرىپ قالغانلىقىنى ۋە كېسىلىنىڭ ئېغىرلىقىنى خەۋەر قىلدى. پەيغەمبىرىمىز ئورنىدىن تۇرۇپ زەينەبىنىڭ ئۆيىگە باردى. بوۋاق، بوۋىسىنىڭ قوچقىدا ئاخىرقى نەپەسنى ئېلىۋاتاتتى. قىسقا مۇددەتتىن كېيىن بوۋاق جان ئۆزدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ كۆزىدىن ياش تۆكۈلۈشكە باشلىدى. پەيغەمبىرىمىزدىن: نېمىشقا يىغلايسىز؟ دەپ سورىغانلارغا: بۇ كۆز يېشى ئاللاھنىڭ ئىنسانلارنىڭ قەلبىگە سالغان مەرھەمەتىدىندۇر. ئاللاھ مەرھەمەتلىك ئىنسانلارنى ياخشى كۆرىدۇ - دېدى.

– دەپ ۋاقتىدىنلا، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ھەيران بولدى. نېمە ئىش بولغانلىقىنى بىلەلمىدى. بۇ ۋاقىتتا يىغىلغان كىشىلەرنىڭ ئىچىدىن بىرسى:

– ھەممىڭلار بىلىسىلەر، بىز ئۇزۇن ۋاقىتتىن بىرى كەبىنى رىمۇنت قىلىۋاتىمىز، ئاتا - بوۋىلىرىمىزنىڭ ھەجرۇلئەسۋەد (قاراتاش) دەپ ئاتىغان تاشنى ئورنىدىن چىقاردۇق. ھازىر ئۇنى ئەسلى ئورنىغا قويىشىمىز كېرەك ئامال ھەر بىر قەبىلە⁽¹⁾ ئۆزىنى باشقا قەبىلىلەردىن ئۈستۈن تۇتۇپ، بۇ تاشنى ئۆزىنىڭ قویشىنى تەلەپ قىلىۋاتىدۇ. بۇ سەۋەبتىن ئوتتۇرىمىزدا جېدەل چىقاي دەپ تۇرغاندا ئىچىمىزدىن بىرسى، بەنى شەيبە ئىشىكىدىن كىم تۇنجى بولۇپ كىرسە، بۇ تاشنى ئورنىغا قويۇش ئىشىغا ئۇ كىشى رەھبەرلىك قىلسۇن دېگەن ئىدى. بۇ تەكلىپكە بىز قوشۇلغان ئىدۇق. سېنى ئىشىك ئالدىدا كۆرگەن ۋاقىتىمىزدا ناھايىتى خوش بولدۇق. سەن مەككىدە بۇ ئىشقا ئەڭ لايىق ئادەم سەندۇرسەن. چۈنكى قېرىنداشلىرىمىزغا ئىشىنەلمىگەن ۋاقىتلىرىمىزدا ماللىرىمىزنى ساڭا ئامانەت قوياتتۇق - دېدى. ھەجرۇلئەسۋەدنىڭ ئەھمىيىتى بىلەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام تاشنى بىر رەخنىڭ ئۈستىدە قويۇپ، ھەر قەبىلىنىڭ ئاقساقاللىرىنى رەخنىڭ

(1) پەيغەمبىرىمىز بىر كۈنى نەۋرىسى ھەسەنى قۇچىقىغا ئېلىپ سۆيۈۋاتاتتى. يېنىدا بەنى تەمم قەبىلىسىنىڭ مەشھۇر كىشىلىرىدىن بىرسى بار ئىدى. بوۋا بىلەن نەۋرە ئوتتۇرىسىدىكى مېھرى - شەپقىتىنى كۆرۈپ ھەيران قالغان ھالدا: - مېنىڭ 10 بالام بار، مەن ئۇلار ھېچ بىرىنى سۆيۈمدىم - دېدى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبىرىمىز: - مەرھەمەت كۆرسەتمىگەنلەرگە مەرھەمەت كۆرسىتىشكە بولمايدۇ. ئىنسانلارغا مەرھەمەت كۆرسەتمىگەنلەرگە ئاللاھ مەرھەمەت قىلمايدۇ - دېدى.

بىر تەرىپىدىن تۇتۇشقا چاقىردى. ھەممە ئاقساقاللار دەرەخنىڭ بىر تەرىپىدىن تۇتۇپ كۆتۈرۈپ تاشنى ئورنىغا قويدى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ ھەرىكىتىدىن پۈتۈن قەبلە خوشال بولدى ۋە ئۇنىڭ ئەقىل پاراستىگە مەدھىيە ئوقىدى.

ئۆپىنىپ بۆلۈم

بەزىرتىن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا پەيغەمبەرلىكنىڭ بېرىلىشى

بېرىش ئالەيھىسسالام بىلەن تۇنجى قېتىم ئۇچرىشىش

ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام مەككىدە كۆڭلى يېرىم بولغان، ئىچى پۇشقان ۋاقتلاردا، تەپەككۈر ۋە ئىبادەت قىلىش ئۈچۈن نۇ تېغىدىكى ھىرا غارى (ئۆڭكۈر) غا باراتتى. نۇر تېغى ناھايىتى ئېگىز بولۇپ، تاغنىڭ چوقۇسىدىن كەتپە بىلەن بىرگە مەككىنىڭ ھەممە يېرىنى كۆرگىلى بولاتتى. پەيغەمبىرىمىز تاغنىڭ جىم - جىتلىقى ئىچىدە بۇ غاردا بىر نەچچە كۈن تۇراتتى.

پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام⁽¹⁾ بىر كۈنى ھىرا غارىغا كەلدى، كېچىنى ئىبادەت بىلەن تاڭ ئاتقۇزدى، بەدىنى ھېرىپ كەتكەن ئىدى. كۈن چىقىشقا ئاز قالغان ئىدى قاراڭغۇلۇقنىڭ يوقىلىپ يورۇقلۇقنىڭ باشلىنىشىغا ئەگىشىپ بىر نەرسە ئالدىغا كەلدى. ھازىرغىچە كۆرۈپ باقمىغان بىر نەرسە ئۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ:

(1) پەيغەمبەرگە سالام جانابى ئاللاھ پۈتۈن مۇسۇلمانلارغا پەيغەمبىرىمىزنى مەدھىيەلەشنى بۇيرۇغان بۇ سەۋەبتىن پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئىسمى دېيىلگەن ۋاقىتتا "سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ياكى ئەلەيھىسسالام" دېيىشىمىز كېرەك. بۇ پەيغەمبىرىمىزگە بىر ھۆرمەت ۋە سۆيگۈ ئىپادىسىدۇر. مەنىسى: ئاللاھنىڭ سالامى ۋە رەھىمى ئۇنىڭ ئۈستىگە بولسۇن، دېگەنلىك بولىدۇ.

- ئوقۇ! دېدى. ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ناھايىتى قورقتى. بەدىنى تىترەشكە باشلىدى. غەمكىن بىر ئاۋازدا:

— مەن ئوقۇشنى بىلمەيمەن - دەپ جاۋاب بەردى. ئۇدۇلدىكى نەرسە بەدىنىنى چىڭ تۇتۇپ بىر مۇددەت سىققاندىن كېيىن قويۇپ بەردى. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۆزىنى بوغۇلۇۋاتقاندا ھېس قىلدى. پەقەت تونمايدىغان بۇ شەخس ئۇنىڭغا ئىككىنچى قېتىم - ئوقۇ! دېدى. پەيغەمبىرىمىز يەنە مەن ئوقۇشنى بىلمەيمەن - جاۋاب بەردى. ئۈچىنچى قېتىم يەنە ئوخشاشلا - ئوقۇ! دېگەن ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئېغىزىدىن ئۆزىگە ئۆگىتىلگەن شۇ سۆزلەر چىقتى.

— ئوقۇ! سېنى ياراتقان ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن ئوقۇ! ئۇ ئىنساننى لەختە قاندىن ياراتتى، ئوقۇغىن پەرۋەردىگارىڭ ئەڭ كەرەملىكتۇر، ئۇ قەلەم بىلەن خەت يېزىشنى ئۆگەتتى.

پەيغەمبىرىمىز قورققان ئىدى. نېمە ئىش بولۇۋاتقانلىقىنى بىلمەيتتى. غارنىڭ سىرتىغا چىقىپ ئايالى خەدىچىنىڭ يېنىغا بېرىشى كېرەك ئىدى. تاغدىن يۈگۈرۈپ پەسكە چۈشۈۋاتقان ۋاقىتتا ”سەن ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى، مەن بولسام جىبرىئىل“ دېگەن ئاۋازنى ئاڭلىدى. بۇ ئاۋاز غارنىڭ ئىچىدە ئاڭلانغان ئاۋاز بىلەن ئوخشاش ئىدى. ئەمما بۇ ئاۋاز غاردىكىگە قارىغاندا تېخىمۇ جاراڭلىق چىقىۋاتاتتى. ئەتراپقا قارىدى. ئاۋازنىڭ قايسى تەرىپىدىن كېلىۋاتقانلىقىغا دىققەت قىلدى. قارىسا ئاسماننى قاپلىغۇدەك چوڭلۇقتىكى بىر نەرسىنى كۆردى. بۇ نەرسە (مەۋجۇتلۇق) يەنە ”سەن ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى، مەن جىبرىئىل“،⁽¹⁾ دېدى. ھەزرىتى مۇھەممەد

(1) ئاللاھ ھەقىقەتەن پەيغەمبەرگە رەھمەت يوللايدۇ. پەرىشتىلەرمۇ ھەقىقەتەن پەيغەمبەرگە مەغپىرەت تەلەپ قىلىدۇ. - ئى مۆمىنلەر! سىلەر پەيغەمبەرگە

ئەلەيھىسسالام ئالدىغا ياكى كەينىگە بىر قەدەم ئالالمىدى. تۇرغان يېرىدە قېتىپ قالدى. نەپسىنىڭ سىقىلىۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى. بىر مۇددەتتىن كېيىن ئۆزىگە كېلىپ تەكرار ئەتراپقا قارىدى. بۇ نەرسە ئۆز ئورنىدا تۇرۇپ بۇرۇنقى سۆزلەرنى تەكرارلاۋاتاتتى. پەيغەمبىرىمىز كۆزىنى ئۇنىڭدىن يىراقلاشتۇرۇپ، يۈزىنى باشقا تەرەپكە ئۆردى. ئەمما قەيەرگە قارىسا ئۇنى كۆردى.

تونمايدىغان نەرسە تۇساتتىنلا غايىپ بولدى. ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام قورقتى ۋە كۆڭلى جايدا ئەمەس ئىدى. نۇر تېغىدىن مەككەگە قاراپ يۈگرەشكە باشلىدى. ناھايىتى تېزلىكتە ئۆيىگە كەلدى.

سىزداش ئەپىپە

ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام تىترەك ئاۋازدا خەدىچىدىن ئۆزىنى يۈگەپ، قوبۇشنى تەلەپ قىلدى. خەدىچە نېمە ئىش بولغانلىقىنى بىلمەستىن ئۇنىڭ ئۈستىگە بىر نەرسە يېپىپ قويدى. پەيغەمبىرىمىز قاتتىق ئۇيىقىغا كەتتى. ئويغانغان ۋاقتىدا بولۇپ - ئۆتكەن ئىشلارنى خەدىچىگە سۆزلەپ بەردى. بولۇپ - ئۆتكەن ئىشلارغا بىر نەرسە دېيەلمەيمەن "كۆڭلۈم بەك يېرىم، قورقۇپ كېتىۋاتىمەن، دېدى. خەدىچە پەيغەمبىرىمىزنى تىنچلاندۇرۇشقا تىرىشپ:

دۇرۇت ئېيتىڭلار ۋە ئامانلىق تىلەڭلار - سۈرە ئەھزاب 56 - ئايەت. تۇنجى ۋەھىي مىلادىي 610 - يىلىدا قەدىر كېچىسىدە چۈشتى. تۇنجى قېتىم كەلگەن ئايەت سۈرە ئەلەقنىڭ 1 - 5 - ئايىتىگىچە بولغان ئايەتلەر. ئەلەق ئىنساننىڭ يارىتىلىش باسقۇچىدىكى ئۇرۇقنىڭ تەرەققىيات ئەھۋالىنى كۆرسىتىدۇ.

— قورقما! ئاللاھنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، ئۇ سېنى رەسۋا قىلمايدۇ، چۈنكى سەن ئۇرۇق - تۇغقاننى يوقلايسەن، مېھماننى كۈتسەن موھتاجلارغا ياردەم قىلسەن - دېدى.

خەدىچە يولدىشىنىڭ بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلارنى ئويلىدى. چۈنكى ئۇنى ئۇ تونۇيتتى ۋە ياخشى كۆرەتتى. ئۆيلەنگەندىن تارتىپ ھازىغىچە ئۇنىڭدىن خاتا بىر ئىش كۆرمىگەن ئىدى. يولدىشىنىڭ پەۋقۇلئاددە بىر ئەھۋالغا يولۇققانلىقىنى ئېنىق ئىدى. ئۇ بۇ ئەھۋاللارغا ئىشەندى. خەدىچىنىڭ تۇغقىنى بولغان ۋەرەقە، تەجرىبىك ۋە بىلىملىك بىر ئىنسان ئىدى. خەدىچە ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئېلىپ، ئۇنىڭ يېنىغا باردى. بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلارنى چۈشەندۈرۈشكە توغرا كەلسە ئۇ ئىنسان چۈشەندۈرۈش بېرەلەيتتى (1).

ۋەرەقە بولۇپ ئۆتكەن ئىشلارنى دىققەت بىلەن تىگىشىدى ۋە چوڭقۇر ئويلىغاندىن كېيىن سۆزلەشكە باشلىدى.

- سەن كۆرگەن بۇ نەرسە ئاللاھنىڭ مۇسا پەيغەمبەرگە ئەۋەتكەن جىبرىئىل ئىسىملىك بىر پەرىشتىدۇر. كاشكى ياش بولغان بولسام،

(1) قۇرئان: ئاللاھ تائالانىڭ ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا ۋەھىي يولى بىلەن 23 يىل ئىچىدە ئايەتمۇئايەت سۈرۈمۈسۈرە چۈشۈرگەن ئەڭ ئاخىرقى مۇقەددەس كىتابتۇر. بۇ كىتاب 114 - سۈرە 6236 - ئايەتتىن تەركىپ تاپقان.

قۇرئان ئاللاھنىڭ سۆزىدۇر. ئوقۇلۇشى ئىبادەتتۇر. ئىنسانلارنى دۇنيا ۋە ئاخىرەت بەخت سائادىتىگە ئېرىشتۈرىدىغان بۇيرۇق چەكلىمە ۋە تەۋسىيەلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

- «ھەقىقەتەن بۇ قۇرئان ئىنسانلارغا ئەڭ توغرا يولنى كۆرسىتىدۇ» - سۈرە ئىسرا 9 - ئايەت.

ئىنسانلارنىڭ سېنى يۇرتۇڭدىن قوغلاپ چىقارغان ۋاقتىدا، سېنىڭ يېنىڭدا بولۇشنى ئارزۇ قىلاتتىم - دېدى.

ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام بىلەن خەدىچىنىڭ كۆزلىرى بىر - بىرىگە تىكىلدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ يۈزىدە ھازىرغىچە كۆرۈلۈپ باقمىغان بىر غەم - ئەندىشە بار ئىدى. پەيغەمبىرىمىز غەمكىن بىر ئاۋازدا:

— مېنى مەككىدىن چىقىرىۋېتەمدۇ؟ — دەپ سورىدى. ۋەرەقە:

— ھەئە، چۈنكى سەن ئېلىپ كەلگەن چاقىرىقنى ئېلىپ كەلگەن پۈتۈن پەيغەمبەرلەر ئۆز يۇرتلىرىدىن چىقىرىلدى. ئەگەر ئۇ ۋاقتىغىچە ئۆمرۈم بولسا ساڭا ياردەم قىلمەن - دېدى.

پەيغەمبىرىمىز بۇ سۆزلەردىن كېيىن كۆڭلى بىر ئاز جايغا چۈشتى. ئايالى خەدىچە ئۇنىڭغا ئىشىنىپ تەستىقلىغان ئىدى. ئۇنىڭ ئىشەنچىسىگە ھەرۋاقت مۇھتاج ئىدى. ۋەرەقە ناھايىتى مۇھىم نەرسىلەرنى سۆزلىگەن ئىدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ ئەھۋاللارنى چۈشىنىشكە تىرىشتى. ئۇ ئاللاھ تەرىپىدىن ۋەزىپىلىك قىلىنغان بىر پەيغەمبەر ئىدى. 40 ياشقا توشقان ئىدى. ئىنسانلارنى توغرا يولغا چاقىرىپ خاتا يولدىن توسىشى كېرەك ئىدى.

ھەزرىتى خەدىچە مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ قۇرئاننىڭ تۇنجى ئايەتلىرىنى ئوقۇپ، ماڭا كىم ئىشىنىدۇ؟ دېگەن ۋاقتتا ”ھېچكىم ئىشەنمىسە مەن ئىشىنىمەن“ دەپ جاۋاب بەردى. خەدىچىنىڭ سۆزى بىلەن پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ يۈكى بىر ئاز يېنىكىشىگەن ئىدى. چۈنكى پەيغەمبىرىمىز بىر ئىنساننىڭ كۆتۈرۈلۈشى ئەڭ ئېغىر بولغان بىر مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالغان ئىدى. بىر تەرەپتىن مۇقەددەس ۋە ئېغىر بىر مەسئۇلىيەت، يەنە بىر تەرەپتىن

خەدىچىگە ئوخشاش سادىق ۋە ئىشەنچلىك بىر ئايالى بار ئىدى. پەيغەمبىرىمىز ۋەھىي كەلگەندىن كېيىنكى دەسلەپكى مۇشكۈللەرنى يەڭدى. يەنى يېڭى دىننى تۇنجى قوبۇل قىلغان، سۆيۈملۈك ئايالى ھەزرىتى خەدىچە ۋە تاغىسىنىڭ ئوغلى ھەزرىتى ئەلى ئىدى. پەيغەمبىرىمىز ئائىلىسى بىلەن مەخپىي رەۋىشتە ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشقا باشلىدى. بىر تەرەپتىن مەككىلىكلەرنى مەخپىي رەۋىشتە ئىسلام دىنىغا چاقىردى. ئىنسانلارنى دىنغا چاقىرغاندا ھاقارەت، دەشنامىلارغا ئۇچىردى. پۈتۈن توسالغۇلارغا قارىماستىن پەيغەمبىرىمىزنىڭ چاقىرىقىنى قوبۇل قىلغانلار بىر ئىككىدىن كۆپىيشكە⁽¹⁾ باشلىدى.

پاقرىق يېيىلىۋاتاتتىن

ئاللاھ پەيغەمبىرىمىزنى يېقىنلىرىنى ئاگاھلاندۇرۇشنى بۇيرىدى. بۇنىڭغا ئاساسەن پۈتۈن ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنى چاقىرىپ بىر زىياپەت بەردى. زىياپەتتىن كېيىن ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىردى.

پەيغەمبىرىمىزنىڭ تاغىسى ئەبۇلھەب بۇ چاقىرىققا قارشى چىقىپ ”ئۇرۇق - تۇغقانلىرىنى بۇنداق يامان ئىشقا چاقىرغان باشقا بىر ئادەمنى كۆرمىدىم“ دېدى. بۇگەپنى ئاڭلىغانلار بۇ يەردىن تارقاپ كەتتى. پەيغەمبىرىمىز ئەتىسى يەنە ئۇلارنى چاقىرىپ، ئاللاھنىڭ بارلىقىنى، بىرلىكىنى ۋە ئۆزىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى

(1) يېقىن - خىش ئەقربالرىڭنى ئاگاھلاندۇرغىن، ساخا ئەگەشكەنلەرگە مۇلايىم بولغىن، ئەگەر خىش - ئەقربالرىڭ ساخا ئاسىيلىق قىلسا، ”مەن سىلەرنىڭ قىلمىشىڭلاردىن ئادا - جودا بولىمەن“ دېگىن - سۈر شۇئەرا 214 - 216 - ئايەتلەر.

چۈشەندۈردى. ئاللاھ بەرگەن بۇ مۇقەددەس ۋەزىپىنى لايىقەتلىك ئورۇنلاشنى ئارزۇ قىلاتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز يېقىنلىرىدىن كېيىن پۈتۈن مەككە خەلقىنى ئىسلامغا چاقىرىشنى ئارزۇ قىلاتتى. بىر كۈنى پەيغەمبىرىمىز مەككىدە ئېگىز بىر يەرگە چىقىپ: ”ئى قۇرەيشلىكلەر! دەپ توۋلىدى، بۇ ئاۋازنى ئاڭلىغانلار بىر - بىرلەپ يىغلىشقا باشلىدى. پەيغەمبىرىمىز ئۇلارغا:

– مۇشۇنىڭ تاغنىڭ كەينىدە دۈشمەن بار، ھازىر سىلەرگە ھۇجۇم قىلىدۇ - دېسەم ماڭا ئىشىنەمسىلەر؟ دەپ سورىدى. يىغلىغانلارنىڭ ھەممىسى بىر ئېغىزدىن: - ئىشىنىمىز، بىز سېنىڭ يالغان ئېيتقانلىقىڭنى ئىلگىرى ئاڭلاپ باقمىدۇق - دېدى. بۇنىڭغا ئاساسەن پەيغەمبىرىمىز ئاللاھنىڭ نامى بىلەن قەسەم قىلىمەنكى، بىر كۈنى ئۆلىسىلەر ۋە يەنە بىر كۈنى تىرىلىپ پۈتۈن قىلغان ئىشلىرىڭلاردىن ھېساب بېرىسىلەر. ياخشىلار ئۈچۈن جەننەت ئەسكىلەر ئۈچۈن دوزاخ باردۇر. مەن سىلەرنى قىيامەتتىن ئازابىدىن ئاگاھلاندۇرۇشقا ۋەزىپىلىك قىلىندىم. ئاللاھنىڭ بىرلىكىگە ۋە مېنىڭ پەيغەمبەرلىكىگە ئىشەنگەنلەر، قىيامەتنىڭ ئازابىدىن قۇتۇلىدۇ. ئىشەنمىگەنلەر قاتتىق ئازاب ئوقۇبەتكە ئۇچرايدۇ. بۇ تەكلىپىمنى قوبۇل قىلامسىلەر؟ دېدى⁽¹⁾. مەيدانغا يىغلىغانلار بۇ تەكلىپ ئالدىدا ھەيران بولدىلار.

(1) ھەبەشىستانلىق بىلال بىر قۇل مۇسۇلمان بولدى. خوجايىنى ئۆزىگە خەۋەر بەرمەي مۇسۇلمان بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭغا قاتتىق زۇلۇم قىلدى. ئۇنى دىندىن قايتۇرۇش ئۈچۈن چۆلدىكى قىزىق قۇمغا ياتقۇزۇپ مەيدىسىگە ئېغىر تاشنى قويدى. دىندىن ۋازكەچمىسە قىزىق قۇم ئۈستىدە ئۆلتۈرىمەن دەپ تەھدىت قىلدى. ھەزرىتى بىلال ئېغىر زۇلۇم ۋە قىيىن قىستاقلارغا پىسەنت قىلماي ئاللاھ بىردۇر. ۋە ئەڭ بۈيۈكتۈر دەيتتى.

ئەبۇلھەب بۇ يەردىمۇ دۈشمەنلىكىنى كۆرستىپ، يەردىن بىر دانە تاشنى ئېلىپ پەيغەمبىرىمىزگە ئاتتى ۋە:

— بىزنى بۇ يەرگە بۇ يالغان - ياۋداق گەپلەرنى ئاڭلاش ئۈچۈن يىغدىڭمۇ؟ دەپ ۋاقتىدى.

پەيغەمبىرىمىز بۇ نۇقتىدا بىر مۇۋاپىقىيەت قازىنالمىسىمۇ ئەمما پۈتۈن مەككىلىكلەرگە ئىسلامنىڭ مۇقەددەس چاقىرىقىنى بىلدۈرىۋالغان ئىدى.

تۇنجى مۇسۇلمانلار ۋە ئەرەقەمنىڭ ئۆيى

ئۆمەر ئىبنى خەتتاب رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ جەسۇر ۋە يىگىتلىك غۇرىغا ئىگە بىر ئىنسان ئىدى. ھېچكىم ئۇنىڭ بىلەن قارشىلىشىشنى خالىمايتتى. يولدا ئۇنى كۆرسە باشقا يولغا ئۆتۈپ كېتەتتى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ پەيغەمبەرلىكىنى جاكارلىغانلىقىنى ئاڭلاپ ئۇ ئۇنى ئۆلتۈرۈشنى قارار قىلغان ئىدى. يولدا نۇئەيمگە ئۇچرىدى. نۇئەيم مۇسۇلمان بولغان ئىدى. ئەمما مۇسۇلمان بولغانلىقىنى مەخپىي تۇتاتتى. ئۆمەرنىڭ ئاچچىق بىلەن كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ:

— قەيەرگە كېتىۋاتسىەن؟ - دەپ سورىدى.

— مۇھەممەدنى ئۆلتۈرگىلى كېتىۋاتمەن - دېدى. نۇئەيم جىددىيلىشىپ: ماڭا قارا، ناھايىتى مۇشكۈل بىر ئىشقا تۇتۇش قىلىپسەن دېدى. پەيغەمبىرىمىزنى قوغداش ۋە ئۆمەرنى نىيىتىدىن ياندۇرۇش ئۈچۈن: سەن بۇ ئىشنى قىلىشىدىن ئىلگىرى سىڭلىڭ ۋە

سىڭلىڭنىڭ ئىرىگە بىر نەرسە دېگىن، ئۇلارمۇ مۇسۇلمان بولدى - دېدى (1).

بۇنى ئاڭلىغان ئۆمەر تېخىمۇ ئاچچىقلىنىپ سىڭلىسىنىڭ ئۆيىگە قاراپ ماڭدى. ئۆيىنىڭ ئالدىغا كەلگەندە بىر نەرسىنىڭ ئوقۇلۇۋاتقانلىقىنى ئاڭلىدى. بىرئاز تېڭىشىغاندىن كېيىن سىڭلىسى ۋە سىڭلىسىنىڭ ئېرىنىڭ مۇسۇلمان بولغانلىقىنى ئۇقتى. ئۇشتۇمتۇت ئۆيىگە كىردى.

سىڭلىسى ۋە سىڭلىسىنىڭ ئېرى نېمە ئىش بولغانلىقىنى بىلىپ بولغىچە بولغان ئارىلىقتا ئۇلارنى ئايرىم - ئايرىم بىر بۇرچەككە كۆتۈرۈپ ئاتتى. ئۆمەرنىڭ ئاچچىقى كېلىپ ئۇلارنى ئۆلتۈرۈش ئۈچۈن قۇلنى قىلىچىغا ئۇزراتقان ۋاقىتتا سىڭلىسى يىغلاپ تۇرۇپ!

— ئۆمەر! ئاللاھتىن قورققىن، سەنمۇ ئاڭلا، بىز مۇسۇلمان بولدۇق، نېمىنى خالىساڭ شۇنى قىلغىن، بىز دىنىمىزدىن قەتئىي قايتمىمىز — دېدى.

(1) پەيغەمبەرگە ئەزىيەت ساھابىلەردىن مۇنبىت مۇنداق دەيدۇ:

ئاللاھنىڭ ئەلچىسىنى كۆرگەن ئىدىم “لائىلاھە ئىللاھ” دېسەڭلار قۇتۇلسىلەر دېگەن ئىدى. پەيغەمبىرىمىز مۇنداق سۆزلىگەندە بەزى ئىنسانلار ئۇنىڭغا تۈكرەتتى. بەزى ئىنسانلار ئۇنىڭغا تۇپراق ئاتاتتى. بەزىلىرى ھاقارەت قىلاتتى. بۇ خىل ھاقارەت ۋە ئەزىيەتلەر ناماز ئەسىرگىچە داۋام قىلدى. بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ قىزى زەينەب سۇ توشقۇزۇلغان بىر قاپنى كۆزلىرىدىن ياش ئاققان ھالەتتە ئېلىپ كەلدى. بۇ سۇ بىلەن پەيغەمبىرىمىزنىڭ قولىنى، يۈزىنى يۇدى ۋە پەيغەمبىرىمىز بۇ سۇدىن ئىچىپ تۇرۇپ قىزىغا قىزىم يىغلىما! شەك شۈبھىسىزكى ئاللاھ داداڭنى مۇھاپىزەت قىلىدۇ - دېدى.

ئۆمەر سىڭلىسىنىڭ بۇنداق جەسۇرلۇقى ئالدىدا توختاپ قالدى. قايسى جاسارەت ئۆمەرنى توختاتقۇزالايتتى؟ ئۇ بىر ئاز تۇرۇپ قالدى. نېمە دېيىشىنى بىلەلمىدى. قىلىچ تۇتقان قولىنىڭ تىترەۋاتقانلىقىنى ھېس قىلدى. سىڭلىسىدىن نېمە ئىش بولغانلىقىنى سورىدى. سىڭلىسى ئۆمەرنىڭ ئاچچىقىنىڭ بىسسىقلىقىنى كۆرۈپ ئوقۇۋاتقان ئايەتلەرنى كۆرسەتتى.

سىڭلىسى ۋە سىڭلىسىنىڭ ئېرى، ئۆمەرگە ھەيرانلىق ئىچىدە قاراشقا باشلىدى. ئۆمەر قۇرئان ئايەتلىرىنى ئوقۇشقا باشلىدى ھەم ئوقۇدى. ئوقۇغانلىرىدىن تەسىرلىنىشكە باشلىدى. ئۇ ئاچچىقى يامان ئۆمەرنىڭ ئورنىغا ئۇنىڭغا ئوخشىمايدىغان باشقا بىر ئۆمەر مەيدانغا كەلدى. ئەرقەمنىڭ ئۆيىنى سورىدى. ھەرخىل ئويلار بىلەن ئەرقەمنىڭ ئۆيى تەرەپكە مېڭىشقا باشلىدى.

پەيغەمبىرىمىز ئاللاھقا ئىشەنگەنلەرنىڭ سانى ئاز بولغانلىقى ئۈچۈن باشقىلارنىڭ دىققىتىنى تارتىپ قويمايدىغان بىر ئۆي ئىزدىۋاتاتتى. ئەرقەمنىڭ ئۆيى مەككىنىڭ سىرتىدا بولغانلىقى ئۈچۈن كۆزدىن يىراق ۋە ئۇيغۇن بىر يەر ئىدى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز دوستلىرى بىلەن بۇ يەرگە يىغىلغان ئىدى.

ئۇئەيم يۈگرەپ ئەرقەمنىڭ ئۆيىگە كەلدى. ئۆمەرنىڭ پەيغەمبىرىمىزنى ئۆلتۈرۈشكە نىيەتلەنگەنلىكىنى خەۋەر قىلدى. ئۆيىدە يىغىلغانلار پەيغەمبىرىمىزنى ئۆز جانلىرىنى قۇربان قىلىش بەدىلىگە قوغدايدىغانلىقىنى بىلدۈرۈپ قىلىچلىرىنى چىقىرىپ ساقلاپ تۇردى.

ئۆمەر ئەرقەمنىڭ ئۆيىگە كەلگەندە، ئۆي جىمجىت ئىدى. ئۆمەر ئۆيىگە كىرىپ پەيغەمبىرىمىز بىلەن كۆرۈشىشىنى خالايدىغانلىقىنى

ئۇقتۇردى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭ يېنىغا كېلىشىگە قوشۇلدى. ئۆمەر ئاستا كېلىپ پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئالدىدا تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ:

- لائىلاھە ئىلاھ مۇھەممەدۇن رەسۇلۇللاھ (ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر، مۇھەممەد ئۇنىڭ ئەلچىسىدۇر) دېدى. ئەرقەمنىڭ ئۆيىدىكىلەرنىڭ ھەيرانلىق بىلەن قاراشلىرى ئارىسىدا ئۆمەر مۇسۇلمان بولدى.

ھەزرىتى ئۆمەرنىڭ مۇسۇلمان بولۇشى، مۇسۇلمانلارنىڭ كۈچىگە كۈچ قوشتى، كەبىگە يىغىلىپ ناماز ئوقۇدى. بۇنىڭ بىلەن مۇسۇلمانلار، مۇسۇلمانلىقنى مەخپىي تۇتمايدىغان بولدى. مۇسۇلمانلارنىڭ سانى كۈندىن - كۈنگە كۆپىيىشكە باشلىدى. ئەرقەمنىڭ ئۆيى مۇسۇلمانلارغا كىچىك كېلىشكە باشلىدى.

ئىسلامنىڭ چاقىرىقى مەككىنىڭ سىرتىدىكى كىشىلەرگىمۇ بىلدۈرۈلۈشى كېرەك ئىدى. بۇ سەۋەبتىن پەيغەمبىرىمىز مەككىنىڭ سىرتىدىكى قەبىلىلەرنىمۇ زىيارەت قىلدى. بارغان يەرلەردە بەزى ۋاقىتلاردا ياخشى قارشى ئېلىندى. بەزى يەرلەردە ھاقارەتلەرگە ئۇچرىدى. پەيغەمبىرىمىز، پۈتۈن تۇسالغۇ ۋە پىشكەنلىكلەرگە قارىماي بوشاپ قالماستىن ئۈمىدۋارلىق بىلەن ئىسلامىيەتنىڭ چاقىرىقىنى ئىنسانلارغا چۈشەندۈرۈش ئۈچۈن تىرىشچانلىق كۆرسەتتى.

زۇلۇم ۋە ھاقارەتلەر باشلىنىشى⁽¹⁾

(1) تۇنجى شېھىتلەر ياسىر ۋە ئايالى سۈمەييە مۇسۇلمان بولدى. مۇسۇلمان بولغانلىقى ئېنىقلانغاندا كۆپ قىيىن - قىستاقلارغا ئۇچرىدى. پېقىر ۋە ئاجىز بولغانلىقى ئۈچۈن، ئۇلارنىڭ قوغدىغۇچىلىرى يوق ئىدى. دىنىغا يۈرەكتىن

ئىسلامنىڭ چاقىرىقىنى قوبۇل قىلغانلارنىڭ سانى تېز سۈرئەتتە كۆپىيىشكە باشلىدى. مۇشرىكلار بۇ ئەھۋالدىن غەم - ئەندىشە قىلىشقا باشلىدى. مۇسۇلمانلارنىڭ روھى كەيپىياتنى چۈشۈرۈش ۋە ئىنسانلارنىڭ ئىسلامغا كىرىشىنى توساپ قېلىش ئۈچۈن، مۇسۇلمانلارنى جەمئىيەت ئىچىدە ھاقارەت ۋە مەسخىرە قىلدى. مۇسۇلمانلارنى ھەر قېتىم كۆرگەن ۋاقىتتا يەرگە ئىشلىتىۋېتىپ ناچار سۆزلەر بىلەن زاڭلى قىلدى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنى كۆرگەن ۋاقىتتا: "قاراڭلار، شۇ ئادەم ئاسماندىن خەۋەر ئالارمىش" دەپ مەسخىرە قىلدى. بۇ خىل مەسخىرە قىلىش بىلەنلا قالماي، پەيغەمبىرىمىزنى بىلىپ تۇرۇقلۇق، ئۇنى يەنە ساراڭ، سېھىرگە، پالچى دەپ ھاقارەت قىلاتتى، مۇسۇلمانلارغا قىلغان زۇلۇم ۋە ئەزىيەتتە يۇقىرى پەللىگە يېتىپ، ھەتتا مۇسۇلمانلارنى ئۆلتۈرۈشنى خىيال قىلدى.

ئەمما قىلىۋاتقان زۇلۇم ۋە ئەزىيەتلەرنىڭ كۆپىيىشىگە ئەگىشىپ ئىسلامنىڭ تارقىلىشىنى توختىتىلمىدى. ھېچ بىر ئادەم دىندىن ۋاز كەچمىدى. بۇ ئەھۋاللارغا قارىتا نېمە قىلىشنى بىلەلمەي مەككىنىڭ نۇپۇزلۇق كىشىلىرى بىر يەرگە يىغىلىپ پەيغەمبىرىمىزنىڭ تاغىسى ئەبۇتالىبىنىڭ يېنىغا كېلىشكە قارار قىلدى. بۇ نۇپۇزلۇق كىشىلەر پەيغەمبىرىمىزنىڭ تاغىسىنىڭ ئۆيىگە كېلىپ ئەبۇتالىبتىن پەيغەمبىرىمىزنىڭ دەۋاسىدىن ۋاز كەچتۈرۈشنى تەلەپ قىلدى. ئۇلار ئەبۇتالىبقا: جىيەنىڭ بىلەن سۆزلەشكىن، بۇ ئىشتىن ۋاز كەچسۇن -

باغلانغان ئىدى. پەيغەمبىرىمىزگە قارشى چىققان ئەبۇجەھلىنىڭ ئېغىر قېيىن - قىستاقلىرىغا پىسەنت قىلماي دىنىدا سەممىي ساداقەتلىك بىلەن چىڭ تۇردى. ئۇلارنىڭ دىندىن ۋاز كەچتۈرەلمىگەن ئەبۇجەھل ئاخىرى ئۇلارنى نەيزە بىلەن ئۆلتۈرۈپ شېھىت قىلدى. ياسىر ۋە ئايالى سۈمەييە ئىسلام يولىدا شېھىت بولغان تۇنجى مۇسۇلمانلاردۇر.

دېدى. ئەبۇتالىب جىيەنىنى چاقىرىپ بولغان ئەھۋاللارنى سۆزلىدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ سۆزلەرنى ئاڭلاپ:

— قۇياشنى ئوڭ يېنىمغا، ئايىنى سول يېنىمغا ئەكېلىپ بەرگەن تەقدىردىمۇ، مەن دەۋايىمدىن ۋاز كەچمەيمەن تا ئۆلگىچە - دېدى. ئەمەلىيەتتە ئەبۇتالىب، مەككىلىكلەرنىڭ مۇسۇلمانلارغا قىلغان ئەزىيەتلىرىنى بىلەتتى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ كەسكىن قارارلىقىدىن بەك تەسىرلەنگەن ئىدى. ئۇنىڭغا بىر زىيان - زەخمەت يېتىپ قېلىشىدىن ئەنسىرەيتتى. پەيغەمبىرىمىزگە ياردەم بېرىشنى داۋاملاشتۇردى ۋە:

— كۆڭلۈڭنى يېرىم قىلما، مەن ھاياتلا بولسام ئۇلار ساڭا زىيان - زەخمەت يەتكۈزەلمەيدۇ - دېدى. مەككىلىك مۇشرىكلار پەيغەمبىرىمىزنى بۇ يولدىن توسۇپ قالالمايدىغانلىقىنى كۆرۈپ باشقا چارە تېپىشنى ئويلىدى. ئۆزئارىسىدا بىر كېلىشىم ئىمزالاپ ئۇنى كەبىگە ئېسىپ قويدى.

بۇ كېلىشىمگە ئاساسەن مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ئۆلۈك ياكى تىرىك ھالدا قولغا چۈشۈرۈلگىچە بولغان ئارىلىقتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ تۇغقانلىرى ۋە مۇسۇلمانلار بىلەن مۇناسىۋىتى ئۈزىدىغانلىقىنى قارار قىلدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ تۇغقانلىرى ۋە مۇسۇلمانلار دۈشمەنلىك ئېلان قىلىندى. قۇدا - باجا بولۇش، ئېلىم - سېتىم ۋە سۆزلىشىش چەكلەندى.

مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ئېغىر كۈنلەر باشلاندى. تىجارەت قىلالىمىدى. بىر نەرسە ئېلىپ ساتاللىمىدى، ئاچ ۋە سۇسىز قالدى. بۇ ئېغىر ئەزىيەتلەرگە قارىماي مۇسۇلمانلار پەيغەمبىرىمىزنى مەككە مۇشرىكلارغا تاپشۇرۇپ بېرىشنى خىيالىغا كەلتۈرمىدى. ئۇنى قوغداش ئۈچۈن ھەرقانداق جاپا - مۇشەققەت ۋە قىيىن قىستاقلارغا بەرداشلىق بەردى.

ئۈچ يىل مۇشەققەتلەر بىلەن ئۆتتى، ئاخىرىدا مەككىلىك مۇشرىكلار بۇ كېلىشىمنى بۇزدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ تۇغقانلىرىدىن بىر نەچچە كىشى كەبىنىڭ تېمىغا ئېسىپ قويۇلغان كېلىشىمنى يىرتىپ تاشلىدى. مۇسۇلمانلار بۇ چەكلىمىدىن تېخىمۇ كۈچلەندى.

قاينۇ يىلى

چەكلىمىلەر ئاخىرلىشىپ مۇسۇلمانلار راھەت بىر نەپەس ئالدى. چەكلىمىنىڭ ئاخىرلىشىشىدىن بىر نەچچە ئاي كېيىن سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنى كۆڭلىنى يېرىم قىلىدىغان ئىككى ۋەقە كەينى - كەينىدىن يۈز بەردى. سىرتتىكى ھېمايچىسى ئەبۇتالىب، ئىچىدىكى ھېمايچىسى خەدىجە ۋاپات بولدى. بۇ ئىككى ھېمايىچى پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئەڭ قېيىنچىلىق تارتقان ۋاقىتلىرىدا پەيغەمبىرىمىزنى تاشلىۋەتمەي ياردەم قىلغان ئىدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ ئىككى قوللىغۇچىنىڭ ۋاپاتىغا كۆڭلى قاتتىق يېرىم بولۇپ ”بۇ كۈنلەردە ئۈمىتىمىزنىڭ ئۈستىگە كەلگەن بۇ ئىككى مۇسەبەتنىڭ قايسىسىغا يۈرىكىم بەرداشلىق بېرىدۇ“ دېدى. شۇنىڭ ئۈچۈن بۇ يىل قاينۇ يىلى دەپ ئاتالدى (1).

(1) ھەزرىتى خەدىجە پەيغەمبىرىمىز ئايالى ھەزرىتى خەدىجىنى ناھايىتى ياخشى كۆرەتتى، ئۇنى ۋاپات بولغاندىن كېيىنمۇ ئۈنتىيالىمدى. سۆيۈملۈك ئايالىنىڭ دوستلۇقىنى، پىداركالىقنى ھەر ۋاقىت ئېغىزدىن چۈشۈرمىدى. چۈنكى ئەڭ ئېغىر كۈنلەردە يېنىدا تۇرۇپ ياردەم قىلغان ئىدى. ھېچكىم پەيغەمبىرىمىزگە ئىشەنمىگەن ۋاقىتلاردا ئۇ پەيغەمبىرىمىزنى تەستىقلىغان ئىدى. بۇلارنى ئۇقىدىغان پەيغەمبىرىمىزنىڭ كېيىنكى ئايالى ئائىشە ھەزرىتى خەدىجىدىن قىزغىناتتى.

يېڭى ماكان ئىزدەش

ھەبەشسىستان

مەككىدە ياشاش ناھايىتى مۇشكۈللەشتى، مۇسۇلمانلارغا قىلىنغان ئەزىيەت كۈندىن - كۈنگە كۆپەيدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ ئەھۋالغا قاراپ يېڭى ماكان ئىزدەشكە باشلىدى. تۇنجى قېتىم بەش كىشىنىڭ ھەبەشسىستانغا ھىجرەت قىلىشىغا يول قويدى. بۇ مۇسۇلمانلارنىڭ تۇنجى ھىجرىتى ئىدى. مۇشرىكلار مەككىدە قالغان مۇسۇلمانلارغا ئەزىيەتلەرنى داۋام قىلدۇراتتى. ئىچى پۇشۇپ كەتكەن مۇسۇلمانلار راھەت ئىبادەت قىلىشتا قىيىنچىلىقتا تاتتى. بىر يىلدىن كېيىن ھەبەشسىستانغا 100 كىشىلىك بىر گۇرۇپ مەخپىي رەۋىشتە باردى. مەككىلىك مۇشرىكلار، بۇنى توسۇپ قېلىش ئۈچۈن ھەبەشسىستانغا ئەلچى ئەۋەتتى.

مەككى مۇشرىكلىرى ئەۋەتكەن ئەلچىلەر، ھەبەشسىستان پادىشاھى نەجاشىنىڭ يېنىغا قىممەتلىك ھەدىيەلەرنى ئېلىپ كېلىشتى. پادىشاھ ئۇلارنىڭ كىم ئىكەنلىكىنى سورىدى. ئەلچىلەر:

— بىز مەككىدىن كەلدۇق، مەككىدىن قېچىپ، تۇپراقلىرىڭىزغا ئىلتىجا قىلغانلارنى قايتۇرىۋالغىلى كەلدۇق - دېدى. نەجاشى ئەلچىلەردىن:

- بۇ ئىنسانلارنى نېمىشقا قايتۇرۇپ كېتىسىلەر؟ دەپ سورىدى. ئەلچىلەر: ھەبەشسىستانغا كەلگەن بۇ ئادەملەر ئاتا - بوۋىسىنىڭ دىنىنى ئىنكار قىلىپ باشقا بىر دىنغا ئىشەنگەنلىكىنى، ئۆزلىرى ئىشىنىپلا قالماي، باشقىلارنىمۇ بۇ دىنغا ئىشىنىشكە دەۋەت قىلىۋاتقانلىقىنى ۋە

مەككىنىڭ مەشھۇر كىشىلىرىنىڭ بۇ ئىشلىرىنى چەكلەۋاتقانلىقىنى ئېيتتى .

بىر ئاز جىمجىتلىقتىن كېيىن نەجاشى ئورنىدىن تۇرۇپ دۆلىتىگە ئىلتىجا قىلىنغان مۇسۇلمانلارنى قايتۇرۇپ بېرىشنى ئويلىدى . ئەمما بۇنداق قىلىش ئۇنىڭ ئادالەت چۈشەنچىسىگە ئۇيغۇن كەلمەيتتى . گۇناھكار دەپ ئەيىبلەنگەن كىشىلەرنىڭ سۆزىنىمۇ ئاڭلاپ بېقىشى كېرەك ئىدى . پادىشاھ دۆلىتىگە ئىلتىجا قىلغان مۇسۇلمانلارنى ئېلىپ كېلىشىنى بۇيرىدى .

43 - بەتتىكى خەرىتى تەرجىمىسى

ئوھۇد تېغى

مەدىنە

قۇبا

مائۇرە قۇدۇقى

بەدر

رەجئى

ھۇدەيبىيە

مەككە تائىق

سۇر تېغى

ھەبەشىستان

نەجاشى ئەلچىلەرنىڭ سۆزلىرىنى مۇسۇلمانلارغا دېدى. بۇ ھەقتە سىلەرنىڭ دەيدىغان گەپ سۆزلىرىڭلار بارمۇ؟ دەپ سورىدى. بۇ سوئالغا جاۋاب بېرىش ئۈچۈن ئەبۇتالىبىنىڭ ئوغلى جەئفەر ئالدىغا چىقىپ مۇنداق دېدى.

- بىزنىڭ قىلغان ئەسكىلىكلەر ھەددىدىن ئېشىپ تاشتى. بويۇمىزغىچە كەلگەن ئىدى. ئاللاھ بىزگە ئىچىمىزدىن توغرا سۆزلۈك، ئىشەنچلىك، ئېسىل نەسەپلىك بىر كىشىنى پەيغەمبەر قىلىپ ئەۋەتتى. بۇ پەيغەمبەر بىزنى ئاللاھنى بىر دەپ بىلىپ ئۇنىڭغا ئىبادەت قىلىشقا، ئاتا - بوۋىلىرىمىز چوقۇنغان بۇتلارغا چوقۇنماسلىققا چاقىردى. بىزنى توغرا سۆزلەشكە، ئامانەتكە خىيانەت قىلماسلىققا، تۇغقانلار ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتنى ياخشى تۇتۇشقا قۇلۇم - قوشنىلار بىلەن ياخشى ئۆتۈشكە، قان دەۋالىرىدىن ۋازكېچىشكە بۇيرىدى. ئەخلاقسىزلىق قىلىشنى، يالغان يەرگە گۇۋاھلىق بېرىشنى، يېتىم مېلىنى يېيىشنى، ئىپپەتلىك ئاياللارغا بۆھتان قىلىشنى چەكلىدى. پەقەت ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشنى، ئۇنىڭغا ھېچ بىر نەرسىنى شېرىك قىلماسلىقنى بۇيرىدى. بىز ئۇنىڭغا ئىشەندۇق. چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشتۇق، ئاللاھ ئۇنىڭغا قانداق بۇيرۇق بەرگەن بولسا ئۇنى ئىجرا قىلدۇق. ھالال دېگىنىنى ھالال دەپ بىلدۇق. ئەمما قەۋمىمىز بىزگە كۆپ ئەزىيەت قىلدى. بىزنى دىنىمىزدىن قايتۇرۇش ئۈچۈن قولىدىن كېلىدىغان پۈتۈن ئەسكىلىكلەرنى قىلدى. بۇ ئەزىيەت ۋە زۇلۇمدىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن باشقا يول تاپالماي سېنىڭ مەملىكىتىڭگە ئىلتىجا قىلدۇق - دېدى.

نەجاشى جەئفەرنىڭ سۆزلىگەنلىرىنى دىققەت بىلەن تىڭشىدى. جەئفەردىن ئاللاھتىن كەلگەن ئايەتلەرنى ئوقۇپ بېرىشنى تەلەپ قىلدى. جەئفەر پادىشاھقا مەريەم سۇرىسىنىڭ بىر قىسمىنى ئوقۇپ

بەردى. ئاللاھنىڭ ئايەتلىرىنى ئاڭلىغان نەجاشى ئەلچىلەرنىڭ دېگەنلىرىنى توغرا تاپمىدى. ئەلچىلەرگە مۇسۇلمانلارنى تاپشۇرۇپ بەرمەيدىغانلىقىنى، دۆلىتىدە راھەت ئىچىدە ياشاشقا يول قويدىغانلىقىنى ئېيتتى. ئەلچىلەر، ئېلىپ كەلگەن ھەدىيىلىرىنى ئېلىپ قۇرۇق قول مەككىگە قايتتى.

تائىق

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئايالى ھەزرىتى خەدىجە ۋاپات بولۇپ بىر ئايدىن كېيىن بالا قىلىۋالغان ئوغلى زەيدنى ئېلىپ تائىققا باردى. تائىققا بېرىشتىكى مەقسىتى مەككىدىكى ئازاب - ئوقۇبەتلەردىن بىر ئاز يىراق تۇرۇپ ئۇ يەردىكى باشقا ئىنسانلارغا ئىسلام دىنىنى چۈشەندۈرۈش ئىدى⁽¹⁾.

(1) ئىسرا - ۋە مىراج مۆجىزىسى ئۈچ يىل داۋام قىلغان مۇشەققەتلىك ئىمبارگودا سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ تاغىسى ۋە ئايالى ۋاپات بولدى. بۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە تائىقتىن كۆڭلى يېرىم، نەتىجىسىز قايتىپ كەلدى. بۇ ئېغىر ئازاب ئوقۇبەت ئىچىدە ئاللاھتىن ياردەم قىلىشنى تەلەپ يالۋۇردى. بىر كېچە پەيغەمبىرىمىز كەبىدە ئىبادەت قىلىۋاتقان ۋاقىتتا جىبرىئىل ئىسىملىك پەرىشتە كەلدى. جىبرىئىل پەيغەمبىرىمىزنى مەككىدىن ئېلىپ قۇددۇستىكى مەسجىدى ئەقساغا ئېلىپ باردى. كېيىن ئۇنىڭ بىلەن بىللە مەسجىدى ئەقسادىن ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى. بۇ ”ۋەقە ئىسرا ۋە مىراج مۆجىزىسى“ دەپ ئاتالدى. بۇ ۋەقە ناھايىتى قىسقا ۋاخ يۈز بەردى. پەيغەمبىرىمىز مەككىگە قايتىپ كەلگەن ۋاقىتتا تېخى كۈن چىقمىغان ئىدى. ئاللاھ مىراجدا پەيغەمبىرىمىز ۋە مۇسۇلمانلارغا بەش ۋاقىت ناماز ئوقۇشنى بۇيرىدى.

پەيغەمبىرىمىز تائىقتا يىغىلغان كىشىلەرگە، ئاللاھنىڭ بىرلىك، بارلىقىنى ئۆزىنىڭ ئەڭ ئاخىرقى پەيغەمبەر ئىكەنلىكىنى بايان قىلدى تائىقلار قارشىلىق كۆرسىتىپ پەيغەمبىرىمىز ۋە زەيدكە ھاقارەت قىلدى. قۇللار ۋە كېچىك بالىلار پەيغەمبىرىمىز ۋە زەيدكە ئۈزۈلدۈرمەي تاشلار ئاتتى. زەيد ئېتىلغان تاشلارنىڭ پەيغەمبىرىمىزگە تېگىپ كەتمەسلىكى ئۈچۈن ئۆزىنى تاشلارغا قالدۇرۇپ قېلىپ بەردى. يېقىلىپ قوپۇپ بۇ يەردىن يىراقلىشىشقا ئورۇندى. تاش تەگكەن يەرلەردىن قان ئېقىشقا باشلىدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ پۇتى يارىلىنىپ ئولتۇردى. ئورنىدىن تۇرۇپ مېڭىشقا باشلىغاندا كېچىك بالىلار تاش ئېتىپ كۈلۈشتى. پەيغەمبىرىمىز ۋە زەيد بۇ يەردىن ناھايىتى تەسلىكتە يىراقلىشىپ، ئىچى - پىشۇق، ھېرىپ، چارچاپ كەتكەن ھالدا بىر دەرەخنىڭ سايىسىغا كېلىپ ئولتۇردى ۋە ئاللاھقا دەردىنى تۆكۈپ مۇنداق يالۋۇردى:

— ئى ئاللاھ! كۈچسىز ۋە چارىسىز قالدۇم، ئىنسانلارغا قارشى چارىسىزلىكىمنى پەقەت ساڭلا ئېيتالايمەن، ئى ئاللاھ! سەن ئاجىزلارنى ھىمايە قىلسەن سەن ئەڭ كۈچلۈكسەن، بەندىلىرىڭنى ھەرتۈرلۈك بالايسىز - قازالاردىن قوغدايسەن.

پەيغەمبىرىمىز ئۆزىگە ئېغىر ھاقارەت قىلىپ، تاش ئاتقان بۇ ئىنسانلارغا قارىتا بەتدۇئا قىلمىدى. چۈنكى ئۇرەھمەت ۋە سۆيگۈ پەيغەمبىرى ئىدى.

ئەقەبە . سەئىدە بارىدىغان يول

پەيغەمبىرىمىز بىر تەرەپتىن ئىنسانلاردىن كېلىۋاتقان جاپا - مۇشەققەت ۋە ئەزىيەتلەرگە سەۋرى قىلىپ، ئىسلامنى تەشۋىق

قىلىشىنى داۋاملاشتۇرۇۋاتقان بولسا، يەنە بىر تەرەپتىن مۇسۇلمانلارغا خاتىرجەملىك ئىچىدە ياشىيالايدىغان بىر ماكان ئىزدىدى. پەيغەمبىرىمىز بىر كۈنى مەدىنىدىن كەلگەن بىر گۇرۇپ كىشىلەر بىلەن كۆرۈشتى. ئۇلارغا ئىسلامنى چۈشەندۈردى. ئۇلار مۇسۇلمان بولدى. مۇسۇلمان بولغان بۇ ئىنسانلار بىلەن كېلەر يىلى ھەج مەۋسىمىدە كۆرۈشىشكە ۋەدىلىشىپ ئايرىلدى. كېيىنكى يىلى بۇ گۇرۇپقا يەنە ئالتە ئادەم قوشۇلۇپ 12 كىشى بولغان ئىدى. ھەج مەۋسىمىدە مەككىگە كېلىپ ۋەدىلەشكەن يەردە مەخپىي كۆرۈشتى. پەيغەمبىرىمىز مۇسۇلمان بولغان بۇ 12 كىشىدىن: ئاللاھقا ھېچ بىر نەرسىنى شېرىك كەلتۈرمەسلىككە، ناچار ئاياللار بىلەن ئارىلاشماسلىققا، ئوغرىلىق قىلماسلىققا، قىز بالىلىرىنى تىرىك كۆممەسلىككە، باشقىلارغا تۆھمەت قىلماسلىققا ۋە ئەخلاقسىزلىق ئىشلارنى قىلماسلىققا دائىر ۋەدە ئالدى. بىر يىلدىن كېيىن مۇشۇ يەردە كۆرۈشىشكە ۋەدىلىشىپ ئايرىلدى. پەيغەمبىرىمىز دوستى ئۆمەرنىڭ ئوغلى مۇسئەبنى مەدىنىلىكلەرگە ئىسلامنى ئۆگىتىشى ئۈچۈن ئۇلارغا قوشۇپ قويدى. مۇسئەب كۆپ تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ ئىسلامنىڭ مەدىنىدە تارقىلىشىغا ئاساس سالدى.

كېيىنكى يىلى مەدىنىلىك مۇسۇلمانلار 75 كىشى بولۇپ مەككىگە كەلدى. پەيغەمبىرىمىز بىلەن ئەقەبە دېگەن يەردە مەخپىي كۆرۈشۈپ ئۇنى مەدىنىگە دەۋەت (چاقىرىق) قىلدى. پەيغەمبىرىمىز ئەقەبەگە تاغسى ئابباس بىلەن كەلگەن ئىدى. ئابباس مەدىنىلىكلەرگە قاراپ:

- ئۇمىنىڭ قېرىندىشىمىنىڭ ئوغلۇدۇر. مەن ئۇنى ناھايىتى ياخشى كۆرىمەن مەدىنىگە بارسا ئۇنىڭغا زىيان - زەخمەت تېگىپ قېلىشىدىن قورقىمەن، ئەگەر سىلەر ئۇنى مەدىنىدە دۈشمەنلىرىدىن قوغداپ

قالايدىغانلىقىڭلارغا ئىشەنچىڭىز بولسا ئۇ سىلەر بىلەن بىرگە بارسۇن، بولمىسا مەككىدە قالسۇن - دېدى.

پەيغەمبىرىمىز تاغىسى ئابباسنىڭ سۆزلىرىگە قىستۇرۇپ:

— سىلەردىن تەلپىم: ئاللاھقا ھېچ بىر نەرسىنى شېرىك قىلماسلىقىڭلار، پەقەت ئۇنىڭغىلا ئىبادەت قىلىشىڭلاردۇر. ئۆزۈم ئۈچۈن، مېنى ۋە دوستلىرىمنى قوغداپ قېلىشىڭلاردۇر — دېدى ۋە قۇرئاندىن ئايەتلەر ئوقۇدى.

مەدىنىلىكلەر سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ۋە دوستلىرىنى ئۆز ئائىلىسىنى قوغدايدىغاندەك قوغدايدىغانلىقى، ھەر ۋاقىت توغرا تەرەپتە تۇرۇپ، خاتا تەرەپتە تۇرغانلارنى ئاگاھلاندۇرىدىغانلىقى ھەققىدە ۋەدە بەردى. پەيغەمبىرىمىزنى مەدىنىگە كېلىشكە چاقىردى. پەيغەمبىرىمىز ئەقەبەدىكى كۆرىشىشتىن كېيىن مۇسۇلمانلارنى مەدىنىگە ھىجرەت قىلىشقا بۇيرۇدى⁽¹⁾.

48 - بەتتىكى رەسىم ئېلىندۇ.

(1) ناماز ئاقىل ۋە بالىغ بولغان ئەر - ئايال مۇسۇلمان كۈندە بەشۋاخ ناماز ئوقۇشى پەرز.

ناماز ئوقۇماسلىق بۈيۈك گۇناھتۇر. جۈمە كۈنى جۈمە نامىزىنى ئوقۇش پەرزدۇر. روزا ھېيت ۋە قۇربان ھېيت نامىزىنى ئوقۇش ۋاجىبتۇر.

﴿ئى مۇھەممەد﴾ ساخا ۋەھىي قىلىنغان كىتابىنى تىلاۋەت قىلغىن، نامازنى تەئىدل - ئەركان بىلەن ئوقۇغىن، ناماز ھەقىقەتەن قەبىھ ئىشلاردىن ۋە گۇناھلاردىن توسىدۇ. ئاللاھنى ياد ئېتىش ئۇلۇغدۇر. ئاللاھ قىلىۋاتقان ئىشىڭلارنى بىلىپ تۇرىدۇ ﴿ - ئەنكەبۇت سۈرىسى.﴾

تۆتىنچى بۆلۈم

سەنىڭ بېرىۋاتقان

قايتىش ئۈچۈن ھېتىۋاتىمىز

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ۋە جان دوستى ھەزرىتى ئەبۇبەكرى مەككىگە يېقىن سەۋرى⁽¹⁾ تېغىغا يېتىپ كەلدى. پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى ئەلنى مەككىلىكلەرنىڭ ئۆزىدە ئامانەت قويغان نەرسە - كېرەكلەرنى ئامانەت ئىگىلىرىگە قايتۇرۇپ بېرىشى ئۈچۈن مەككىدە قالدۇرۇپ قويغان ئىدى. ئۇ كۈنى كەچتە ھەزرىتى ئەلى مۇشرىكلارنى ئېزىقتۇرۇش ئۈچۈن پەيغەمبىرىمىزنىڭ كارۋىتىدا ياتقان ئىدى. ھەزرىتى ئەبۇبەكرىنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھ مەككىدە بولۇپ - ئۆتكەن خەۋەرلەرنى پەيغەمبىرىمىز غاردىن چىقىپ بولغۇچە بولغان ئارىلىقتا پەيغەمبىرىمىزگە يەتكۈزۈش ئۈچۈن مەككىدە قالغان ئىدى. تاغدا قوي بېقىۋاتقان ئامىر قويلارنى بېقىش ئۈچۈن تاغنىڭ ئاستىغا چۈشۈرۈپ پەيغەمبىرىمىز ۋە ھەزرىتى ئەبۇبەكرىگە سۈت بېرىدىغان ۋە مەككە مۇشرىكلىرىنى ئېزىقتۇرۇش ئۈچۈن ئابدۇللاھنىڭ ئىزلىرىنى يوق

(1) پەيغەمبىرىمىز ھەزرىتى ئەبۇبەكرى بىلەن سەۋرى غارىدا يوشۇرۇنۇپ تۇرغان ۋاقىتتا ئۇلارنى ئىزدەپ كەلگەن بىر گۇرۇپ ئادەم پەيغەمبىرىمىزنى تېپىۋالغان ئاز قالغان ئىدى. ئۇلار غارىنىڭ ئاغزىغىچە كەلدى. ئىگىلىپ ئىچىگە قارىسا پەيغەمبىرىمىزنى ۋە ھەزرىتى ئەبۇبەكرىنى كۆرەلەيتتى. ئەمما ئاللاھ ئۇلارنى قوغداپ قالدى.

قىلىدىغان بولدى. ئۇرەيقىمى ئىبنى ئابدۇللاھمۇ ئۈچىنچى كۈننىڭ ئاخىرىدا يېنىغا ئىككى تۈگە ئېلىپ سەۋرى غارىدا پەيغەمبىرىمىز بىلەن كۆرۈشۈپ يول باشلاپ ماڭىدىغان بولدى.

ئەتەسى مەخپىي غارغا كەلگەن ھەزرىتى ئەبۇبەكرىنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھ مەككىدە بولۇپ - ئۆتكەن ئىشلارنى پەيغەمبىرىمىزگە مۇنداق بايان قىلدى⁽¹⁾:

— مۇشرىكلار ئەتىگەن ئۆيگە كىرگەن ۋاقتتا ھەزرىتى ئەلىنى كۆرۈپ ھاڭ - تاڭ قالدى. ھەزرىتى ئەلىگە ئەسكىلىك قىلىپ ئۇنى بىر مۇددەت تۇتۇپ تۇرۇپ ئۇنىڭدىن بىر نەرسىلەرنى ئۇقۇشقا تىرىشتى. ئەمما ئەلىنى بىر نەرسە دېگۈزەلمەي قويۇپ بەردى. سىزنى (پەيغەمبىرىمىزنى) تىرىك ياكى ئۆلۈك ئېلىپ كەلگەنلەرگە يۈز تۈگە مۇكاپات بېرىلىدىغانلىقىنى ئېلان قىلدى. بۇنى ئاڭلىغانلار سىزنى ئىزدەپ تېپىش ئۈچۈن يولغا چىقتى - دېدى.

غارىدا تۇرىۋاتقىلى ئۈچ كۈن بولغان ئىدى. كۈن چىقىشقا يېقىن ئۇرەيقىمى ئوغلى ئابدۇللاھ تۈگىلەرنى ئېلىپ كەلدى ۋە پەيغەمبىرىمىز بىلەن بىرلىكتە مەدىنىگە يولغا چىقتى.

(1) قۇرئاندا ھىجرەت مۇنداق چۈشەندۈرۈلگەن: ﴿ئەگەر سىلەر ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرىگە ياردەم قىلمىساڭلار، ئاللاھ ھەقىقەتەن ئۇنىڭغا ياردەم قىلغان ئىدى. ئۇز ۋاقتىدا كاپىرلار ئۇنى مەككىدىن ھەيدەپ چىقارغان ئىدى. ئۇنىڭغا پەقەت بىر كىشى (يەنى ئەبۇبەكرى) ھەمراھ ئىدى. ئەينى زاماندا ئۇ ئىككىسى غارىدا ئىدى. (رەسۇلۇللاھ) ھەمراھىغا: ”غەم قىلمىغىن، ئاللاھ ھەقىقەتەن بىز بىلەن بىرگە“ دەيتتى. ئاللاھ ئۇنىڭغا (پەيغەمبىرىگە) خاتىرجەملىك بېغىشلىدى. ئۇنىڭغا (پەرىشتىلەردىن بولغان) قوشۇنلار بىلەن ياردەم قىلدى. كاپىرلارنىڭ سۆزىنى (شېرىك كەلمىسىنى) پەس قىلدى﴾ سۈرە ئەنكەبۇت 40 - ئايەت.

تۇغۇلۇپ چوڭ بولغان، ياشلىق دەۋرنى بۇ يەردە ئۆتكۈزگەن پەيغەمبىرىمىزگە، مەككىدىن ئايرىلىش ناھايىتى ئېغىر كەلدى.

(50 - بەتتىكى رەسىم قويىلدۇ)

ئىسسىق - سوغۇق، ياخشى - يامان، بالىلىق - ياشلىق دەۋردىكى كەچۈرمىشلىرىنى ئۇتۇپ شەھەرنى تاشلاپ كېتىشكە توغرا كېلەتتى. يەنە بىر تەرەپتىن مەككەدە مۇسۇلمانلارغا قىلىنغان ئەزىيەت داۋام قىلىۋاتاتتى. ئاللاھنىڭ ئەمىرلىرىنى بىمالال ئىجرا قىلالمىغان ئىدى. مەككەدىن ئايرىلىش ئۇلار ئۈچۈن ھەرقانچە ئېغىر كەلسىمۇ ئەمما مەدىنە ئۇلار ئۈچۈن ئۈمىد ئىشكى ئىدى. ئىسلامنى تېخىمۇ بىمالال تەبلىغ قىلالايتتى. پەيغەمبىرىمىز تۈگىنىڭ ئۈستىدە تۇرۇپ مەدىنىگە كېتىۋاتقاچ بۇلارنى ئويلىغان ئىدى. ئۇ بىر ۋاقىتتا توختىدى. مەككە تەرەپكە ئۇزۇن قارىدى (1) ۋە:

– مەككە! سەن مەن ئۈچۈن دۇنيانىڭ ئەڭ گۈزەل شەھىرى، ئەگەر مېنى سەندىن ئايرىمىغان بولسا ئىدى، مەن سەندىن قەتئىي ئايرىلمايتتىم، بىر كۈنى تەكرار ساڭا قايتىپ كېلىمەن – دېدى.
ۋەرەقەنىڭ دېگىنىدەك بولدى. پەيغەمبىرىمىز 53 يېشىدا ئاتا - يۇرتىدىن ئايرىلىشقا مەجبۇر بولدى.

(51 - بەتتىكى رەسىم ئېلىنسا بولىدۇ)

(1) ھەزرىتى ئۆمەر جەسۇر ۋە ھەقىقىي ئەركەكلەرگە خاس بولغان بىر ئىنسان ئىدى. ھىجرەت قىلىش ئۈچۈن مەخپىي مەككەدىن ئايرىلىشنى كۆڭلى كۆتەرمىدى. قىلىچى ۋە ئوقيانى ئېلىپ كەبىگە كەلدى ۋە ئۇ يەردىكى كىشىلەرگە: ئى مۇشرىكلار!

مەدىنىگە ھىجرەت قىلىمە، بالىلىرىنى يېتىم، ئاياللىرىنى تۇل، ئانىلىرىنى يىغلىتىشنى خالىغانلار بولسا مەن بىلەن ئۇرۇشۇش ئۈچۈن ئۇدۇلدىكى تاغدا ساقلایمەن - دېدى. شۇنىڭ بىلەن ئۇنىڭ كەينىدىن ھېچ بىر ئادەم جاسارەت قىلىپ كېلەلمىدى.

بەھەممە ئادەم ئۇنىڭغا كۈتۈۋاتاتتىن

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ۋە سەپەردىكى دوستى ھەزرىتى ئەبۇبەكرى سەۋر تېغىدىكى غاردىن ئايرىلغىلى سەككىز كۈن بولغان ئىدى. كۈندۈزنىڭ كۆيدۈرگۈچى ئىسسىقىدا ئارام ئېلىپ، كېچىدە يولغا يۈرەتتى. جاپالىق بىر سەپەردىن كېيىن مەدىنىگە ئۈچ كىلومېتىر يىراقلىقتىكى قۇبا⁽¹⁾ يېزىسىغا يېتىپ باردى.

مەدىنىلىك مۇسۇلمانلار، پەيغەمبىرىمىزنىڭ مەككىدىن ئايرىلغانلىق خەۋەرنى ئاڭلىغان ئىدى. ھەركۈنى مەدىنىنىڭ سىرتىدىكى ئېگىز يەرلەرگە چىقىپ خۇشاللىق كەيپىياتتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ يولغا تەلمۈرەتتى. ئەمما پەيغەمبىرىمىز مەككىدىن ئايرىلغاندىن كېيىن ئۇنىڭ خەۋەرنى ئالالمىغان ئىدى. يىراقتىن بۇ سەۋەبتىن خاتىرجەمسىزلىك ئىچىدە پەيغەمبىرىمىزنى ساقلاۋاتاتتى.

بىر كۈنى پەيغەمبىرىمىزنىڭ كېلىشىنى كۈتۈپ تۇرۇۋاتقان ۋاقىتتا ئىككى كىشىنىڭ كېلىۋاتقانلىقىنى كۆردى. كېلىۋاتقانلار پەيغەمبىرىمىز ۋە ھەزرىتى ئەبۇبەكرى ئىدى.

چوڭ - كىچىك، قېرى - ياش پۈتۈن مەدىنىلىكلەر خۇشاللىققا چۈمگەن ھالدا، قىزغىن كەيپىياتتا پەيغەمبىرىمىزنى قارشى ئالدى. بالىلارنىڭ ھەممىسى بىرلىكتە:

(1) پەيغەمبىرىمىز ھىجرەت جەريانىدا قۇبا بىلەن مەدىنىە ئوتتۇرىسىغا جايلاشقان رانۇنا دېگەن يەرگە كەلگەندە 100 گە يېقىن مۇسۇلمانغا ئىمام بولۇپ جۈمە ئوقۇدى. بۇ تۇنجى جۈمە نامىزى ئىدى. كۈنىمىزدە بۇ يەردىكى مەسچىت جۈمە مەسچىتى دەپ ئاتىلىدىغان بولدى.

- سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز كەلگىنىڭىزنى قارشى ئالىمىز دەپ چۇقۇراشتى مەدىنە بايرام كەيپىياتقا چۈمدى. مەدىنىگە كەلگەن ۋاقتىدا ھەممە ئادەملەر ئۇنى ئۆيىدە مېھمان بولۇشقا تەكلىپ قىلدى. ھۆرمەت ۋە شەرەپكە ئىگە سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز بىزنىڭ ئۆيىگە كەلسىڭىز، دېدى، پەيغەمبىرىمىز بۇ تەكلىپلەر ئالدىدا تۈگىسىنى قويۇپ بەردى ۋە تۈگە قايسى ئۆينىڭ ئالدىدا چۆكسە شۇ ئۆيىدە مېھمان بولىدىغانلىقىنى ئېيتتى. چۈنكى بۇنداق قىلغان ۋاقتتا ھېچكىمنىڭ كۆڭلى ئاغرىمايتتى.

تۈگە مېڭىپ بوش بىر يەرنىڭ ئالدىدا توختاپ ئۇ يەرگە چۆكتى، بۇ يەرگە ئەڭ يېقىن ئۆي ئەبۇ ئەييۇب ئەنسارىنىڭ ئۆيى ئىدى. ئەبۇ ئەييۇب خۇشاللىقىدا نېمە قىلارنى بىلەلمىدى. پەيغەمبىرىمىز ۋە ھەزرىتى ئەبۇ بەكرىنى مېھمان قىلىش ئۇنىڭغا خۇشاللىق ئۈستىگە خۇشاللىق ئېلىپ كېلەتتى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئەبۇ ئەييۇبنىڭ ئۆيىدە بىر مۇددەت مېھمان بولدى.

پەيغەمبىرىمىز مەدىنىگە كەلگەن ۋاقتتا قىز بالىلار ئۇنى تۆۋەندىكى ناخشا بىلەن قارشى ئالدى.

ئاي تۇغۇلدى ئۈستۈمىزگە،

ئاي تۇغۇلدى ئۈستۈمىزگە،

ئاللاھقا دەۋەت قىلىنغاچقا،

شۈكۈر لازىم ئەمدى بىزگە.

سەن قۇياشسەن، سەن ئاي سەن،

سەن نۇر ئۈستىگە ھەم نۇرسەن .
سەن سۈرەييا يۇلتۇزىسەن ،
ئەي سۆيۈملۈك ، ئەي رەسۇل .

بىزگە ئەۋەتىلگەن ئەلچىسەن !
ئۇلۇغ بىر دەۋەتتە كەلدىڭسەن ،
بۇ شەرەپ ھەم بەردىڭسەن ،
ئەي سۆيۈملۈك ، ئەي رەسۇل !

ھىجرەت جەريانىدا سۆملۈك ، پەيغەمبىرىمىزنى ، مەدىنىدە ئۆيدە ،
مېھمان قىلغان ئەبۇ ئەييۇبنىڭ ، قەۋرى ئىستانبۇلدىكى ئەييۇب ،
سۇلتان جامسىنىڭ يېنىدادۇر .

بەشىنچى بۆلۈم

مەنە: بىر مەنەئىيەت شەخىرى

بىر مەنەئىيەت بەرپا قىلىۋاتىدۇ

مەدىنىنىڭ بۇرۇنقى ئىسمى يەسرەب ئىدى. پەيغەمبىرىمىز ھىجرەت قىلىشىدىن ئىلگىرىمۇ بۇ يەر كىشىلەر ئولتۇراقلاشقان يەر ئىدى. يەھۇدىي ۋە ئەرەب قەبىلىلىرى بىللە ياشايتتى. خەلق ئارىسىدا ھەرخىل دىن بار ئىدى. قەبىلىلەر ئوتتۇرىسىدا بىرلىك يوق بولۇپ ھەرخىل سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن كېلىپ چىققان دۈشمەنلىك مەۋجۇت ئىدى (1).

مەسچىت

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مەدىنىدە تۇنجى ئىشنى مەسچىت سېلىشتىن باشلىدى.

مەسچىت مۇسۇلمانلارنىڭ تۇرمۇشىدا پەقەت ئىبادەت قىلىدىغان يەرلا ئەمەس ئىدى. مەسچىتلەردە، مۇسۇلمانلار ئىبادەت قىلىش بىلەن بىرلىكتە ئۆزئارا سۆھبەتلىشىپ، ئەھۋالشاقتى. يېتىم يوقسۇللارغا

(1) پەيغەمبىرىمىزگە مەدىنىگە كەلگەن ۋاقىتتا تۈگىسى چۆككەن بوش يەرگە بىر مەسچىت بىنا قىلدۇردى. بىنا قىلىنغان بۇ مەسچىتنىڭ ئىسمى پەيغەمبەر مەسچىدىدۇر.

غەمخورلۇق قىلىنىپ، ئۇلارنىلا ھاجىتى راۋا قىلىناتتى. مەسچىتنىڭ يەنە بىر ۋەزىپىسى تەربىيەلەش ئورنى ئىدى. مۇسۇلمانلار كۈندىلىك تۇرمۇشتا ئۇچرىغان قىيىنچىلىقلارنى مەسچىتلەردە مۇزاكىرلىشىپ ھەل قىلىش چارىلىرىنى ئىزدەيتتى.

ئەزان

مۇسۇلمانلارنىڭ سانى كۈندىن - كۈنگە كۆپۈيۈپ، مەسچىت كىچىك كېلىشكە باشلىدى. ناماز ۋاقتلىرىنى بىلدۈرۈش ۋە مۇسۇلمانلارنى ئىبادەتكە چاقىرىش ئۈچۈن ئورتاق بىر ئىشارەتكە ئېھتىياج بار ئىدى. خىرىستىئانلار ئىبادەت ۋاقتلىرىنى داڭ ئۇرۇپ، يەھۇدىيلار كاناي چېلىپ بىلدۈرەتتى. بۇ سەۋەبتىن داڭ ۋە كاناي چېلىنسا بولمايتتى. بايراق ئېسىش ۋە مەشەل يېقىشمۇ ئۇيغۇن كۆرۈلمىدى⁽¹⁾.

(1) ئەزان ئاللاھۇ ئەكبەر (4 قېتىم) ئەشھەدۇ ئەنلئاللاھە ئىللاھۇ (ئىككى قېتىم) ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن رەسۇلۇللاھ (ئىككى قېتىم) ھەيىيە ئەلەسسالاھ (ئىككى قېتىم) ھەيىيە ئەلەلفەلاھ (ئىككى قېتىم) ئاللاھۇ ئەكبەر (ئىككى قېتىم) لائىلاھە ئىللالللاھ (بىر قېتىم) مەنىسى: ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر. گۇۋاھلىق بېرىمەن، ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر. گۇۋاھلىق بېرىمەن. مۇھەممەد ئۇنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسىدۇر. نامازغا كېلىڭلار، ياخشى ئەمەلگە كېلىڭلار ئاللاھ ئەڭ بۈيۈكتۇر، ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر.

روزا تۇتۇش

روزا تۇتۇش ھىجرەتتىن بىر يېرىم يىل كېيىن تۆۋەندىكى ئايەتلەر بىلەن پەرز قىلىندى. ﴿ئى مۆمىنلەر! گۇناھلاردىن ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن، سىلەردىن ئىلگىرىكىلەرگە روزا پەرز قىلىنغاندەك سىلەرگىمۇ رامىزان روزىسى پەرز

زەيدنىڭ ئوغلى ئابدۇللاھ ۋە بەزى ساھابىلار كۆرگەن چۈشلىرى ئاقلىق بۇ مەسلىنى ھەل قىلدى. چۈشەندۈرۈلگەن ئەزان سۆزلىرى ئۆگىتىلگەن ئىدى. چۈش كۆرگەنلەرنىڭ ھەممىسى چۈشنى پەيغەمبىرىمىزگە ئېيتىپ بەردى.

زەيد ساھابىلارنىڭ كۆرگەن چۈشنى تەستىقلىدى. ئوخشاش سۆزلەر پەيغەمبىرىمىزگە ۋەھىي ئارقىلىق بىلدۈرۈلگەن ئىدى. بۇنىڭغا ئاساسەن پەيغەمبىرىمىز، ھەرزىتى بىلالغا، ئەزان ئۆگىتىشنى ۋە ئەزاننى ھەرزىتى بىلالنىڭ ئوقۇشىنى تەلەپ قىلدى. چۈنكى ھەرزىتى بىلالنىڭ ئاۋازى جاراڭلىق ۋە چىرايلىق ئىدى. ھەرزىتى بىلال ئەزان ئوقۇدى ۋە گۈزەل ئاۋاز بىلەن مۇسۇلمانلارنى ئىبادەت قىلىشقا چاقىردى.

ئولتۇراق يېرى

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ھىجرەت قىلغانلار ئۈچۈن مەدىنىدە يېڭى بىرى ئولتۇراقلىشىش (ماكانلىشىش) پىلانى تۈزدى. مەدىنىلىك مۇسۇلمانلار قولىدىكى ئارتۇق يەرلەرنى، ھىجرەت قىلىپ كەلگەن مۇسۇلمانلارغا ھەدىيە قىلدى. پەيغەمبىرىمىز ھەدىيە قىلىنغان يەرلەرگە ھىجرەت قىلغان مۇسۇلمانلارنى ئورۇنلاشتۇردى.

قىرىنداشلىق

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز پۈتۈن مۇسۇلمانلارنىڭ بىرى - بىرى بىلەن ئايرىلماس جان - دوستلاردەك بولۇشنى ئارزۇ قىلاتتى. چۈنكى

قىلىندى ﴿سۈرە بەقەرە 183 - ئايەت.﴾

مۇشۇنداق بولغاندىلا قىيىنچىلىقلارنى يەڭگىلى بولاتتى. مەككىدىن ھىجرەت قىلىپ كەلگەن مۇسۇلمانلار، مۇھاجىرلار، مەدىنىدە ئۇلارنى قارشى ئېلىپ، ياردەم قىلغانلار ئەنساىرلار دەپ ئاتالدى. مۇھاجىرلار مەدىنىدە غۇربەتتە ئىدى. ھەممە نەرسىسى مەككىدە قالغان ئىدى. بەزىسى ئايالنى، بالا - چاقىلىرىنى، بەزىلىرى مال - مۈلكىنى مەككىدە قويۇپ قويغان ئىدى. پەيغەمبىرىمىز ئەنساىرلار بىلەن مۇھاجىرلارنى قېرىنداشلىققا تاللىدى. قېرىنداشلىرى ئېنىق بولغان ۋاقىتتا مۇھاجىرلار قىيىنچىلىقتىن قۇتۇلدى. ئەنساىرلار بولسا قىيىنچىلىقتا قالغانلارغا ياردەم قىلغانلىقى ئۈچۈن كۆڭلى خۇشاللىققا چۆمگەن ئىدى.

بۇنىڭ بىلەن پەيغەمبىرىمىز، مۇسۇلمانلارنىڭ ئۆز - ئارا ھەمكارلىشىپ ئىچكى ۋە سىرتقى دۈشمەنلەرگە قارشى كۈچلۈك بىر جەمئىيەت بەرپا قىلىشنى ئەمەلگە ئاشۇردى⁽¹⁾.

(1) مۇھاجىرلاردىن ئابدۇراھمان مۇنداق دەيدۇ: مەدىنىگە ھىجرەت قىلغان ۋاقىتىمىزدا پەيغەمبىرىمىز مەن بىلەن سەئەدىنى قېرىنداش قىلدى. سەئەد ماڭا مۇنداق دېدى: - مەن مال جەھەتتىن باي بىر ئادەم، مېلىمنىڭ يېرىمنى ساڭا ئايرىپ قويدۇم - دېدى. ئابدۇراھمان بۇگەپنى ئاڭلاپ: ئاللاھ مېلىڭنى بەرىكەتلىك قىلسۇن! مېنىڭ بونىڭغا ئېھتىياجىم يوق، سىلەرنىڭ ئېلىم - سېتىم قىلىدىغان بازىرىڭلار نەدە؟ مېنى ئۇ يەرگە باشلاپ بارساڭ بولىدۇ - دېدىم.

سەئەد ئابدۇراھمان ئەتىگەندە قاينۇقا بازىرىغا ئېلىپ باردى. ئابدۇراھمان تىجارەت قىلىشقا باشلىدى ۋە قىسقا ۋاقىتتا مەدىنىنىڭ ئالدىنقى قاتارىدىكى بايلىرىدىن بىرسى بولۇپ قالدى.

بىرلىكتە ياشاش

مەككىلىك مۇشرىكلار مەدىنىگە ھۇجۇم قىلىش ئۈچۈن پۇرسەت ئىزدەۋاتاتتى. مۇسۇلمانلار ئۆزئارا بىرلىك، باراۋەرلىكنى قۇرۇپ بولغاندىن كېيىن سىرتقا قارىتارمۇ بىرلىك، باراۋەرلىك بولۇشى لازىملىقىنى ھېس قىلدى.

مەدىنىنىڭ نوپۇسى تەخمىنەن 10 مىڭ ئىدى. نوپۇسنىڭ بىر قىسمىنى يەھۇدىيلاردىن تەشكىل تاپقان ئىدى. يەھۇدىيلار كاتتا نۇپۇزغا ئىگە ئىدى. بۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە مەدىنىدە مۇسۇلمان بولمىغان ئەرەبلەرمۇ بار ئىدى.

پەيغەمبىرىمىز بۇ گۇرۇپپىلار بىلەن كۆرۈشۈپ، مەدىنىدە تىنچلىق ۋە بىرلىك ئىچىدە ياشاش زۆرۈرلۈكىنى ئېيتتى. ئۆزئارا كۆرۈشكەندىن كېيىن بۇ گۇرۇپپىلار بىلەن ئوتتۇرىسىدا بىر كېلىشىم ئىمزالاندى. بۇ كېلىشىمگە ئاساسەن مۇسۇلمانلار بىلەن يەھۇدىيلار ئوخشاش ھەققە ئىگە بولىدىغان. ئەگەر بىر يەھۇدىي زىيانغا ئۇچرىسا، مۇسۇلمانلار ئۈچۈنمۇ ئوخشاش ئىجرا قىلىنىدىغان بولدى.

كىلىشىمگە ئاساسەن سىرتتىن كېلىدىغان بىر ھۇجۇمغا قارىتا شەھەرنى بىرلىكتە مۇداپىئە قىلىدىغان بولدى. ئوخشىمىغان پىكىردە بولغانلار بىلەن پەيغەمبىرىمىز ئۆزى كۆرىشىدىغان بولدى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز بۇ كېلىشىم بىلەن كېلىشىمەسلىكلەردە قازى (ھاكىم) بولىدىغان بولدى. بۇ كېلىشىمگە ئاساسەن ھەممە ئادەم ئۆز دىنىدا ئەركىن ياشىيالايدىغان بولدى⁽¹⁾.

بۇ كېلىشىم مەدىنىدىكى ئىچكى ئۇرۇشنى توختاتقان ئىدى. نەتىجىدە بۇ كېلىشىمدىن پەيغەمبىرىمىز ۋە مۇسۇلمانلار مەنپەئەتكە ئېرىشتى.

(58 - بەتتىكى رەسىم ئېلىنسا بولىدۇ)

(1) ھەدىس: پەيغەمبىرىمىزنىڭ سۆزلىرى ھەدىس دېيىلىدۇ ۋە مۇسۇلمانلار ئۈچۈن قۇرئاندىن كېيىكى ئىككىنچى كىتابتۇر. ھەدىسلەردىن تاللانمىلار: ئىسلام بەش ئاساس ئۈستىگە قۇرۇلغان، ئاللاھتىن باشقا ئىلاھنىڭ يوقلۇقىغا، مۇھەممەدنىڭ ئۇنىڭ بەندىسى ۋە ئەلچىسى ئىكەنلىكىگە گۇۋاھلىق بېرىش، ناماز ئوقۇش زاكات بېرىش، رامىزان ئېيىدا روزا تۇتۇش ۋە كۈچى يەتكەنلەر كەبىنى زىيارەت قىلىش.

ئىنسانلارنىڭ ئەڭ پەزىلەتلىكى ئىنسانلارغا پايدىلىق بولغان كىشىلەردۇر. ئاسانلاشتۇرۇشتۇرۇڭلار! تەستىلەشتۈرمەڭلار، خوشخەۋەر ۋەز بېرىڭلار، قاچۇرۇپ قويماڭلار.

پاكىزلىق ئىماننىڭ بىر پارچىسىدۇر. كىچىكلەرنى ياخشى كۆرمىگەن چوڭلارغا ھۆرمەت قىلمىغان بىزدىن ئەمەستۇر. جەننەت ئانىلارنىڭ ئاياغ - ئاستىدۇر.

بەھمە ئادەم مەكتەپلىك بولدى

پەيغەمبەر مەسچىتى سېلىنىۋاتقان ۋاقىتتا، سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ تەكلىپىگە ئاساسەن مەسچىتنىڭ يېنىغا بىر ياتاقخانىمۇ قوشۇپ سېلىندى. بۇ يەرگە "ئەسھابى سۇپىيە" ئىسمى بېرىلدى. بۇ يەر بىر مەكتەپ ۋە ئۇ مەكتەپنىڭ ئوقۇتقۇچىسى پەيغەمبىرىمىز ئىدى. ئوقۇغۇچىلار قۇرئاننى پەيغەمبىرىمىز ئۆزلىرىنى، ئۆزىنى ھەرتەرەپتىن يېتىشتۈرەتتى. بىر تەرەپتىن ئۆگىنىپ يەنە بىر تەرەپتىن ئۆگىتىشكە تەييارلىق قىلاتتى (1).

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مەكتەپ بىلەنلا قانائەتلىنىپ قالماي مەدىنىدە ئوقۇش، ئوقۇتۇش سەپەۋەرلىكىنى باشلىدى. ئەر - ئايال، چوڭ كىچىك ھەممە ئادەم بۇ سەپەرۋەرلىككە قېتىلدى.

(1) مۇسۇلمان - مۇسۇلماننىڭ قېرىندىشىدۇر. ئۇنىڭغا زىيان سالمايدۇ. ئۇنى دۈشمەنگە تاپشۇرۇپ بەرمەيدۇ. كىم مۇسۇلمان قېرىندىشىنىڭ بىر ئېھتىياجىنى ھەل قىلىپ بەرسە، ئاللاھ ئۇنىڭ بىر ئېھتىياجىنى ھەل قىلىپ بېرىدۇ. كىم بىر مۇسۇلماننى قېيىنچىلىقتىن قۇتقازسا، ئاللاھ ئۇنى بىر قېيىنچىلىقتىن قۇتقۇزىدۇ. كىم بىر مۇسۇلماننىڭ ئەيىبىنى ياپسا، ئاللاھ قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ ئەيىبىنى ياپىدۇ. ئەڭ پەزىلەتلىك ئىشلار ئەخلاقى ئەڭ گۈزەل بولغىنىڭلاردۇر. دۇرۇسلىقتىن ئايرىلماڭ چۈنكى دۇرۇسلىق توغرىلۇققا، توغرىلىق جەننەتكە ئاپىرىدۇ.

يالغاندىن يىراق تۇرۇڭ، چۈنكى يالغان ئەخلاقسىزلىق دوزاخقا ئېلىپ بارىدۇ. سىزنىڭ ئەڭ چوڭ پەزىلەتلىكىڭىز قۇرئاننى ئۆگەنگەن ۋە باشقىلارغا ئۆگەتكەن كىشىدۇر.

قوشنىسى ئاچكەن ئۆزى توق ياتقان بىزدىن ئەمەستۇر.

رامىزان

رامىزان ئېيى مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ئىبادەت ئېيىدۇر. بۇ ئايىنى روزا تۇتۇپ ئۆتكۈزۈش ئاللاھنىڭ بۇيرۇقىدۇر. روزا تۇتۇش ھىجرەتتىن بىر يېرىم يىلدىن كېيىن مۇسۇلمانلارغا تۆۋەندىكى ئايەت بىلەن پەرز قىلىندى:

﴿ئى مۆمىنلەر! سىزدىن ئىلگىرىكىلەرگە روزا پەرز قىلىنغاندەك، گۇناھ ئۆتكۈزۈشىدىن ساقلىنىشىڭلار ئۈچۈن سىلەرگىمۇ پەرز قىلىندى﴾
(سۈرە بەقەرە 183 - ئايەت)

پەيغەمبىرىمىز بۇ ئايغا ئاللاھدە ئەھمىيەت بېرەتتى، كۈندۈزلىرى روزا تۇتۇپ كېچىلىرى كۆپلەپ ئىبادەت قىلىپ ئۆتكۈزەتتى، يېتىم يوقسۇللارنىڭ ھالىدىن خەۋەر ئېلىپ، ئۇلارنى داستىخان چاقىراتتى.

قۇرئان بۇ ئايدا قەدىر كېچىسىدە نازىل بولدى. مۇسۇلمانلار بۇ ئايىنىڭ ئىبادەت قىلىپ، تەراۋىھ نامىزى ئوقۇپ، دۇئا ئوقۇپ، قۇرئان تىڭشاپ ئۆزئارا ياردەملىشىشىڭلار بىلەن ئۆتكۈزىدۇر.

باي مۇسۇلمانلار، پۇل مېلىدىن مەلۇم مىقداردا يوقسۇللارغا زاكات بېرىدۇ. زاكات ئىسلامنىڭ بەش ئاساسىنىڭ بېرىدۇر ۋە ھىجرەتتىن ئىككى يىل كېيىن پەرز قىلىندى. قۇرئاندا كۆپ يەردە ناماز بىلەن بىرلىكتە بۇيرۇلغان ﴿نامازنى ئادا قىلىڭلار، زاكاتنى بېرىڭلار، رۇكۇ قىلغۇچىلار بىلەن بىللە رۇكۇ قىلىڭلار﴾ (سۈرە بەقەرە 43 - ئايەت)

بۇ شەخسنىڭ باۋايم قىلىۋاتىدۇ

مۇسۇلمانلارنىڭ مەككىدە ئۆتكەن ئۆمرى سەۋرى قىلىش بىلەن ئۆتكەن ئىدى. مۇشرىكلاردىن ھەرۋاقت زۇلۇم ۋە ئەزىيەت كۆرگەن ئىدى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز، مۇسۇلمانلارنى سەۋر قىلىشقا، قانى قان بىلەن يۇماسلىققا بۇيرىغان ئىدى. مۇشرىكلار مۇسۇلمانلارنى مەككىدە ياشاشقا ئامالسىز قالدۇرۇپ، بەرداشلىق بېرىش مۇمكىن بولمىغىدەك ئەزىيەتلەرنى قىلغان ئىدى⁽¹⁾.

ئەمما مەدىنىدە ئەھۋال بۇنىڭ ئەكسىچە ئىدى. مەدىنىدە مۇسۇلمانلار بىخەتەرلىكىنى ساقلاپ، دۆلەت قۇرۇپ، قوشنىلىرى بىلەن تىنچ ئامانلىق ئىچىدە ياشىغان ئىدى. پەيغەمبىرىمىز ئىسلام دىنىنى ناھايىتى چىرايلىق ئۆسۈپتە چۈشەندۈرۈپ ئۆسۈلۈپدا ھېچقانداق ھىيلە ياكى مەجبۇرلاش ئۆسۈلىنى قوللانمىدى. ئۇ ئۇرۇش قىلىشنى ياخشى كۆرمەيتتى، ئىنسانلارنى بىلىملىك بولۇشقا ۋە قۇرئان ئوقۇشقا چاقىردى. ئىنسانلارنىڭ خالىغان دىنغا كىرىشىگە ئەركىنلىك بەرگەن ئىدى.

مەككىلىك مۇشرىكلار بۇ ئەھۋالدىن رازى ئەمەس ئىدى ۋە مەخپىي رەۋىشتە مۇسۇلمانلار بىلەن ئۇرۇشۇش ئۈچۈن تەييارلىق قىلىۋاتاتتى. پەيغەمبىرىمىز بۇ خەتەرلىك ئەھۋالنىڭ ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن مەككىلىكلەرنىڭ تىجارەت يوللىرىنى كونتروللۇقنى ئېلىشنى ئۈمىد

(1) ئى ئاللاھ! بىزگە دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە گۈزەللىك بەرگىن، بىزنى دوزاخ ئازابىدىن يىراق قىلغىن - سۈرە بەقەرە 201 - ئايەت. *** ئى ئاللاھ! مېنى، ئاتا - ئانىمنى ۋە پۈتۈن مۆمىنلەرنى ئەپۇ قىلغىن - سۈرە ئىبراھىم 41 - ئايەت.

قاتتى. ۋە كارۋانلارنىڭ قورال ئېلىپ كېلىپ بۇ قوراللارنى مۇسۇلمانلارغا قارشى ئىشلىتىلدىغانلىقىنى بىلەتتى.

بەدرى ئۇرۇشى

مەككىلىكلەر بىلەن ئۇرۇش قىلىش ئېھتىمالغا يېقىن ئىدى. بۇ سەۋەبىدىن سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ يۈرىكى ئاغرىيتتى.

پەيغەمبىرىمىز تەييارلىقنى تۈگىتىپ 305 ساھابە بىلەن بىرلىكتە بەدرى دېگەن يەرگە كەلدى. مۇشرىكلارمۇ 1000 كىشىلىك ئەسكەر بىلەن يولغا چىقتى (1).

بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىغا ھۈزەيفە كەلدى. قوشۇنغا قوشۇلۇش ئۈچۈن دادىسى بىلەن يولغا چىققانلىقىنى، مۇشرىكلارغا تۇتۇلۇپ قالغانلىقىنى ۋە ئىسلام قوشۇنغا قېتىلمايدىغانلىقى ھەققىدە ۋەدە بەرگەندىلا ئاندىن قويۇپ بېرىلگەنلىكى ئېيتتى.

پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئەسكەرگە ئېھتىياجى بار ئىدى. ئەمما پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭ ئۇلارغا بەرگەن ۋەدىسىدە تۇرۇپ، ئۇرۇشقا قاتناشماسلىقىنى، مەدىنىگە قايتىپ كېتىشىنى بۇيرىدى.

(1) (ئى يەھۇدىيلار جامائەسى! بەدرى جېڭى ئۈچۈن) ئۇچراشقان ئىككى گۇرۇھتا سىلەر ئۈچۈن ئىبىرەت بار. بىرى ئاللاھ يولىدا ئۇرۇشقا گۇرۇھتۇر. يەنە بىرى مۇسۇلمانلارنى (سانىنى) ئۆزلىرىدەك ئىككى باراۋەر ئوپىچۇق كۆرگەن كاپىرلار گۇرۇھىدۇر. (يەنى ئاللاھ كاپىرلارغا قورقۇنچ سېلىش بىلەن ئۇلارنى ئۇرۇشتىن قول يىغدۇرۇش ئۈچۈن كاپىرلارغا مۇسۇلمانلارنىڭ سانىنى جىق كۆرسەتتى) ئاللاھ خالىغان كىشىگە ياردەم بېرىپ قوللايدۇ. بۇنىڭدا ئەقىل ئىگىلىرى ئۈچۈن ئىبىرەت بار. (سۈرە ئالى ئىمران 13 - ئايەت)

پەيغەمبىرىمىز يىراقتىن كېلىۋاتقان كۈچلۈك مۇشرىك قوشۇنىنى كۆرۈپ:

- ”ئى ئاللاھ! قۇرەيشلىكلەر كىبىر ۋە مەغرۇرانە كېلىۋاتىدۇ. ساڭا قارشى چىقىۋاتىدۇ. سېنىڭ پەيغەمبىرىڭنى يالغانغا چىقىرىۋاتىدۇ. ئى ئاللاھ! بىزگە ياردەم قىلغىن! ئەگەر بۇ بىر قىسىم مۇسۇلمان ھالاك بولىدىغان بولسا بۇندىن كېيىن يەر يۈزىدە ساڭا ئىبادەت قىلىدىغان ھېچكىم قالمايدۇ“ دەپ يالۋۇردى.

پەيغەمبىرىمىز مەدىنىدە ئىسلام قوشۇنىنى تەرتىپكە سالدى. تۇرىۋاتقان يىرى قۇملۇق ئىدى. بۇنىڭغا ئاساسەن ساھابىلەردىن خۇبابە پەيغەمبىرىمىزنىڭ يېنىغا كېلىپ:

- بۇ يەردە تۇرۇشنى ئاللاھنىڭ بۇيرىقى بويىچە تاللىدىڭمۇ ياكى ئۆز قارارىڭ بىلەن تاللىدىڭمۇ؟ - دەپ سورىدى. پەيغەمبىرىمىز ئۆز قارارى بويىچە تاللىغانلىقىنى ئېيتقاندا:

- جەڭ ئۈچۈن بۇ يەر ئۇيغۇن ئەمەس، رۇخسەت قىلغىن، شۇ بەدرى قۇدۇقلىرىنىڭ⁽¹⁾ يېنىغا بېرىپ ئورۇنلىشايلى! ئەتراپىدىكى باشقا قۇدۇقلارنى كۈمۈشپتەيلى - دېدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ پىكىرگە قوشۇلدى. قوشۇن تېزلىكتە بەدرى قۇدۇقلىرىنىڭ يېنىغا ئورۇنلاشتۇرۇلدى.

بۇ ۋاقىتتا پەيغەمبىرىمىز ئەنسارىلار ۋە مۇھاجىرلارنى يىغىپ ئۇلار بىلەن جەڭ ھەققىدە مەسلىھەتلەشتى. ئۆزئارا مەسلىھەتلەشكەندىن

(1) بەدرىدە قولغا چۈشكەن ئەسىرلەر ھەققىدە پەيغەمبىرىمىزنىڭ بىر پىكرى بار ئىدى. ”ئوقۇش - يېزىشنى بىلىدىغانلار ئون مۇسۇلماننىڭ بالا - چاقىلىرىغا ئوقۇش - يېزىشنى ئۆگەتسە قويۇۋېتىلىدۇ“ دېدى. بۇنىڭ بىلەن ئەسىرلەر ئەركىنلىككە چىقانتى ۋە بالىلار ئوقۇش - يېزىشنى ئۆگەنگەن بولاتتى.

كېيىن ئۇلارنىڭ ھەممىسى پەيغەمبىرىمىزگە بولغان ساداقىتىنى بىلدۈردى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز پۈتۈن تەييارلىقلارنى تۈگىتىپ بولغاندىن كېيىنمۇ ئۇرۇش قىلىشنى خالىمايتتى. ھەرزىتى ئۆمەرنى دۈشمەن تەرەپكە ئەۋەتىپ ئۇلارغا ئۇرۇشتىن ۋازكېچىش تەكلىپىنى بەردى. مۇشرىكلار، مۇسۇلمانلارنى ئاجىز ھېسابلاپ، بۇ پۇرسەتتىن پايدىلىنىپ ئۇلارنى يوقىتىشنى ئويلايتتى (1).

ئۇرۇش باشلىدى ۋە تۆت - بەش سائەتتىن كېيىن ئاخىرلاشتى. مۇشرىكلار قوشۇننى تارقىتىلىپ ئېغىر زىيان تارتتى. مۇسۇلمانلاردىن 14 كىشى شېھىت بولدى. مۇشرىكلاردىن ئەبۇجەھل بىلەن بىرلىكتە 70 كىشى ئۆلتۈرۈلدى. جانابى ئاللاھ ياردەم ئەۋەتىپ، پەيغەمبەرنىڭ دۇئاسىنى ئىجابەت قىلغان ئىدى.

ئېپىنىشلىق ئاپپىق ساۋاق: ئوبھۇن

بەدرى ئۇرۇشىدىن كېيىن بىر يىل ئۆتتى، مەدىنىگە مەككىلىك مۇشرىكلارنىڭ ھۇجۇم قىلىدىغان خەۋىرى كەلدى. بۇ ھەقتە مۇسۇلمانلارنىڭ پىكرىنى ئېلىش ئۈچۈن بىر يەرگە چاقىرىلدى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ تاغىسى ھەمزە سۆز قىلىپ، جەڭنىڭ مەدىنە سىرتىدا بولۇشىنى تەلەپ قىلدى. بەزى ياشلار ھەمىزنىڭ پىكرىنى قوللىدى. ئەمما پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇداپىئە ئۇرۇشى ئېلىپ بېرىش پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويدى. ئوتتۇرىغا قويۇلغان پىكرلەر ئىچىدە

(1) مۇسۇلمانلار، بەدرى غەلبىسى بىلەن ئاۋازىنى پۈتۈن ئەرەبىستانغا ئاڭلاتتى. بۇنىڭ بىلەن ئىسلامىيەتنىڭ تارقىلىش دەۋرى باشلاندى.

ئۇرۇشۇشنى خالايدىغانلار كۆپ سانلىق بولغانلىقى ئۈچۈن، مۇشرىكلارنى مەدەنىيەتتە كۆتۈپ تۇرۇش قارار قىلىندى.

بۇ ۋاقىتتا مەدىنىيەتتە، تولۇق قوراللانغان ئۈچ مىڭ كىشىلىك مەككە قوشۇنىنىڭ كېلىۋاتقان خەۋىرى كەلدى. مۇشرىكلار بەدرى مەغلۇبىيىتىنىڭ ئىنتىقامىنى ئېلىشقا كەلگەن ئىدى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ۋە دوستلىرى جۈمە نامىزىدىن كېيىن يولغا چىقتى. ئەتىسى ئەتىگەن بامدات ۋاقتىدا ئوھۇد تېغىغا⁽¹⁾ يېتىپ كەلدى. مۇسۇلمانلار مىڭ كىشى ئىدى. ئەمما يولدا 300 كىشى ئۇرۇشتىن ۋاز كېچىپ ئايرىلغان ئىدى. بۇ ئايرىلغانلار، كۆرۈنىشتە مۇسۇلمان، ئەمەلىيەتتە مۇسۇلمان ئەمەس ئىدى. مەقسىتى مۇسۇلمانلارنى قورقتۇش ۋە ئۈمىدسىزلەندۈرۈش ئىدى. بۇ خىل كىشىلەر مۇناپىق دېيىلىدۇ.

تارىخ مىلادىي 625 - يىلىنى كۆرسىتىۋاتىتى. ئوھۇد دەپ ئاتالغان ۋە مەدىنىيەتتە يېقىن بىر يەردە ئىككى قوشۇن سەپ تۈزدى.

(1) ئوھۇد ئۇرۇشى جەريانىدا مۇشرىك قوشۇننىڭ قوماندىنى ئەبۇسۇفيان جەڭ باشلاشتىن ئىلگىرى ئەنسارىلاردىن تۆۋەندىكى تەكلىپلەرنى بەردى:

- مەدىنىيلىكلەر، بىزنىڭ سىلەر بىلەن ئىشىمىز يوق، مۇھەممەد بىلەن بىزنىڭ ئىشىمىز بار. سىز مەدىنىيلىكلەر بۇ يەردىن چىقىپ كېتىڭلار - دېدى. ئەنسارىلار بۇ تەكلىپنى غەزەپ بىلەن رەت قىلدى.

پەيغەمبىرىمىز ئوھۇد جېڭىدا يارىلانغان ۋاقىتتا يېنىدىكى مۇسۇلمانلار ئۇنىڭدىن مۇشرىكلارغا بەتدۇئا قىلىشنى تەلەپ قىلدى. پەيغەمبىرىمىز مەن ھېچ بىر ئىنسانغا بەتدۇئا قىلىش ئۈچۈن ئەۋەتلىمىدىم، مەن ئىنسانلارنى توغرا يولغا چاقىرىش ئۈچۈن رەھمەت ئەلچىسى قىلىپ ئەۋەتلىدىم - دېدى. ئاللاھ ئۇلارغا توغرا يولنى كۆرسەتسۇن! ئۇلار ھەقىقەتنى بىلمەيدۇ دەپ دۇئا قىلدى.

مۇشرىكلارنىڭ مەدىنىگە يېقىنلاپ كېلىشىدىكى مەقسىتى، مۇسۇلمانلارنى يەڭگەندىن كېيىن مەدىنىگە كىرىپ، مەدىنىنى بۇلاڭ - تالاڭ قىلىش ئىدى.

پەيغەمبىرىمىز بۇنىڭغا قارىتا پۈتۈن تەدبىرلەرنى ئېلىپ، ئەڭ كىچىك خەتەرلەرگىمۇ چارە ئويلاپ قويغان ئىدى. ئەڭ ئۈستى ئوقيا ئاتقۇچىلارنى تاللاپ سول تەرەپتىكى ئېگىزلىككە ئورۇنلاشتۇردى. قوماندانلىققا جۈبەير ئوغلى ئابدۇللاھنى تەيىنلىدى ۋە:

- بىز ئوقلىرىڭلار بىلەن، ئاتلىق مۇشرىكلاردىن قوغداڭلار، ئۇلارنىڭ ئارقىمىزدىن كېلىپ بىزگە ھۇجۇم قىلىشىغا يول قويمىڭلار، جەڭدە يەڭسەك ياكى يېڭىلسەك ئورنىڭلاردىن ئايرىلماڭلار، ئۆلتۈرۈلگەنكىمىزنى كۆرسەڭلارمۇ، بىزگە ياردەمگە كەلمەي، يېرىڭلاردا مىدىرلىماي تۇرۇڭلار - دېدى.

ئۇرۇش باشلىدى. بىر نەچچە سائەتتىن كېيىن مۇشرىكلار يېڭىلىشقا باشلىدى. ئەمما بىر مۇددەتتىن كېيىن ئۇرۇشنىڭ ئەھۋالى ئۆزگەردى. مۇسۇلمانلار، مۇشرىك ئىككى قوشۇننىڭ ئوتتۇرىسىدا قالدى. چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئېگىزلىككە ئورۇنلاشتۇرغان ئوقياچىلار، نېمىلا بولمىسۇن مۇسۇلمانلار جەڭدە غەلبە قىلدى دەپ يەرلىرىدىن ئايرىلغان ئىدى.

پەيغەمبىرىمىزنى بۇيرىقىغا بويسۇنماسلىقنىڭ زىنىنى ناھايىتى ئېغىر بولدى. بۇ جەڭدە ھەزرىتى ھەمزە بىلەن بىرلىكتە 70 كە يېقىن مۇسۇلمان شېھىت بولغان ئىدى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ كالىپكى يېرىلىپ، چىشى سۇنۇپ، كەتتى. مۇسۇلمانلار ئوھۇد تېغىغا چىقىۋالغاندىن كېيىن قورشىۋىدىن قۇتۇلدى. مۇشرىكلار مەدىنىگە

كىرەي، بەدى مەغلۇبىيەتنىڭ ئىنتىقامىنى ئالدۇق، دەپ مەككىگە قايتتى.

مۇسۇلمانلار تاغدىن پەسكە چۈشۈپ جەڭ مەيدانىدا قارىغان ۋاقتتا شېھىت بولغان پۈتۈن مۇسۇلمانلارنىڭ جەسەتلىرىنىڭ پارچىلانغانلىقىنى كۆردى. جەسەتلەرنى ئۇرۇش مەيدانىغا دەپنە قىلىپ قاغۇدىن يۈرەكلىرى پارە - پارە ھالەتتە مەدىنىگە قايتىپ كەلدى.

بەزىل سۇيىقەستلەر

مەدىنە كۈچلىرى ئوھۇد مەغلۇبىيەتنىڭ كۆز يېشى بىلەن تولغان ئىدى. مۇسۇلمانلار ئوھۇد ئۇرۇشىدا ئېغىر زىيان تارتقان ئىدى. ئەمما، پەيغەمبىرى يېنىدا ئىدى. ئۇنىڭ سۆزىنى تىگىشاشنىڭ قانچىلىك مۇھىملىقىنى تونۇپ يەتكەن ئىدى. بۇنىڭ بىلەن ھايات داۋام قىلماقتا ئىدى.

بۇ ۋاقتتا مەدىنىگە بىرسى كەلدى ۋە پەيغەمبىرىمىزدىن ئۆز قەبىلىسىگە ئىسلامنى تەبلىغ قىلىدىغان تەبلىغچىلەر ئەۋەتىشىنى تەلەپ قىلدى. پەيغەمبىرىمىز ئۇنىڭدىن ئەۋەتىلگەن تەبلىغچىلەرنى قوغداش لازىملىقى ھەققىدە ۋەدە ئالدى. ئۇ ئادەم ۋەدە بەرگىنىدىن كېيىن پەيغەمبىرىمىز سۇپىپە مەكتىپىدىن ياخشى يېتىشكەن 70 كىشىنى ئەۋەتتى.

بۇ 70 كىشى بىرى ما ئۈنە دېگەن يەردە يوشۇرۇپ ياتقان كىشىلەر تەرىپىدىن ھۇجۇمغا ئۇچراپ، ئۆزلىرىنى قوغداش پۇرسىتىگە ئىگە بولالماي شېھىت قىلىندى.

رەجئى دېگەن يەردىمۇ مۇسۇلمانلارغا سۇيىقەست قىلىنىپ سەككىز مۇسۇلمان شېھىت بولغان ئىدى. خۇبەيب ۋە زەيد ئەسرگە چۈشكەن ئىدى. ئەسر ئالغۇچىلار بۇ ئىككى كىشىنى مەككە مۇشرىكلىرىغا ساتتى. مۇشرىكلار خۇبەيبنى شېھىت قىلدى. زەيدنى شېھىت قىلىشتىن ئىلگىرى ئۇنىڭدىن:

— ھازىر مۇھەممەدنىڭ سېنىڭ ئورنىڭدا بولۇشىنى خالامسەن؟ - دەپ سورىدى. زەيد ئۇلارغا:

— قەسەم قىلىمەنكى! مەن ئۇنىڭ بۇ يەردە بولۇشىنى ئەمەس پۇتغا بىر تىكەننىڭ كىرىپ كېتىشىگىمۇ بەرداشلىق بېرەلمەيمەن - دېدى. بۇ ساداقەتنى كۆرگەن مۇشرىكلار:

— دوستلىرى، مۇھەممەدنى نېمانداق ياخشى كۆرىدىغاندۇ؟ بىز بۇخىل سۆيگۈنى كۆرمىگەندۇق - دېيىشىدىن ئۆزلىرىنى تۇتالمىدى.

مۇشۇل ئىستىھجان ئەندەك

ئوھۇد ئۇرۇشى بولۇپ ئۆتكىنىگە ئىككى يىل بولغان ئىدى. مۇشرىكلارنىڭ مەككىدىن 10 مىڭ كىشىلىك بىر قوشۇن بىلەن يولغا چىققانلىق خەۋىرى كەلدى. مەككىلىك مۇشرىكلار بېكار تۇرمايتتى. پەيغەمبىرىمىز تېزلىكتە دوستلىرىنى مەسچىتكە يىغدى. ئۇرۇش ھەققىدە نېمە قىلىش لازىملىقىنى مۇزاكىرە قىلدى. ئەسلى ئىرانلىق بولغان سەلمان:

- ئىراندا بۇ خىل خەتەرگە دۇچ كەلگەن ۋاقىتتا شەھەرنىڭ ئەتراپىغا خەندەك⁽¹⁾ قازىمىز، بۇ يەردىمۇ خەندەك قازساق - دېدى. بۇ پىكىرگە كۆپچىلىك قوشۇلدى.

مەدىنىنىڭ ئەتراپىغا خەندەك قېزىش كېرەك ئىدى. ئىشقا تېزىلىكتە باشلاندى. كىچىككەندىمۇ بىر ھەپتە ئىچىدە خەندەك قېزىلىپ بولۇشى كېرەك ئىدى. ھەر كۈنى كۈن چىقىشىدىن باشلاپ ئاخشامغىچە خەندەك قېزىش باشلاندى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزمۇ دوستلىرى بىلەن بىرلىكتە خەندەك قېزىپ دوستلىرىغا مەدەت بەردى.

بىر ھەپتىدىن كېيىن قېزىلغان خەندەكنىڭ ئۇزۇنلىقى بەش يېرىم كىلومىتىرغا يەتتى، كەڭلىكى بىر ئات سەكرەپ ئۆتەلمەيدىغان، چوڭتۇرلۇقى بىر ئات ئىچىگە چۈشكەندە چىقالمايدىغان دەرىجىدە قېزىلدى.

پەيغەمبىرىمىز 3000 كىشىنى شەھەرنىڭ ھەرقايسى تەرەپلىرىگە ئورۇنلاشتۇردى. قوشۇننى ئۇرۇش ھالىتىگە ئەكەلدى. بۇ ۋاقىتتا مۇشرىكلارمۇ كەلگەن ئىدى. مۇشرىكلار مەدىنىدىكى يەھۇدىيلار ۋە مۇسۇلمان بولمىغان ئەرەبلەرنىمۇ بىللە ئېلىپ كەلگەن ئىدى. مۇشرىكلار خەندەكنى كۆرۈپ نېمە قىلىشنى بىلەلمىدى. چۈنكى ھازىرغىچە بۇنداق بىر نەرسىنى كۆرۈپ باقمىغان ئىدى.

(1) خەندەك قېزىش: جابىر مۇنداق دەيدۇ: - خەندەك قېزىۋاتقان ۋاقىتتا بىر قاتتىق نەرسىگە يولۇقتۇق، بۇنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا ئۇقتۇردۇق. پەيغەمبىرىمىز بازغاننى ئېلىپ خەندەككە چۈشتى، پەيغەمبىرىمىز بىلەن بىرلىكتە ئۈچ كۈندىن بىرى بىر نەرسە يېمىگەن ئىدۇق. ئەمما ئۇ يەرگە بازغاننى قاتتىق سېلىش بىلەن قاتتىق خاداش قۇمدەك چېچىلىپ كەتتى.

ئۇرۇش باشلاندى، ئۇرۇش بەزى ۋاقتلاردا ئەۋجگە چىقتى، بەزى ۋاقتلاردا پەسلەپ قالدى. ئۇرۇش 27 كۈن داۋام قىلدى. بىر نەتىجىگە ئېرىشەلمىگەن مۇشرىكلار قۇرۇق قول مەككىگە قايتتى. جەڭ ئاخىرلاشتى، مۇسۇلمانلار يەنە بىر غەلبىنى قولغا كەلتۈردى (1).

(68 - بەتتىكى رەسىم قويىلىدۇ)

(1) خەندەك ئۇرۇشى قۇرئان كەرىمدە مۇنداق چۈشەندۈرۈلگەن: ﴿ئى مۆمىنلەر! اللە نىڭ سىلەرگە بەرگەن نېمىتىنى ئەسلەڭلار، ئۆز ۋاقتىدا ئۈستۈڭلارغا (كۇففارلاردىن ئۇيۇشقان ئۇرۇشقۇچى) قوشۇن كەلگەن ئىدى. بىز ئۇلارغا قارشى بوران ۋە سىلەرگە كۆرۈنمەيدىغان قوشۇن (يەنى پەرىشتىلەرنى) ئەۋەتتۇق، اللە سىلەرنىڭ قىلغان ئىشىڭلارنى كۆرۈپ تۇرغۇچىدۇر. ئەينى ۋاقتتا ئۇلار يۇقىرى تەرىپىڭلاردىنمۇ، تۆۋەن تەرىپىڭلاردىنمۇ (ھۇجۇم قىلىپ) كەلگەن ئىدى. بۇ چاغدا كۆزۈڭلار چەكچىيىپ قالغان، يۈرىڭلار ئاغزىڭلارغا قاپلىشىپ قالغان، اللە ھەققىدە تۈرلۈك گۇمانلاردا بولغان ئىدىڭلار. بۇ يەردە مۆمىنلەر سىنالغان ۋە (بېشىغا كەلگەن كۈننىڭ قاتتىقلىقىدىن گويى ئۇلارنى يەر سىلكىگەندەك) قاتتىق تەۋرىنىشكە ئۇچرىغان ئىدى﴾ سۈرە ئەھزاب 9 - 11 - ئايەتكىچە.

تاللىنىپ بۆلۈم

تۆيگە قايتىش

بھۇنەبىيە كېلىشىم

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز بىر كۈنى ناھايىتى خۇشال ئىدى. بۇ خۇشاللىقنىڭ سەۋەبىنى دوستلىرىغا ئېيتتى ”ئەتە، مەككە ۋە كەبىنى زىيارەت قىلغىلى بارىمىز“ دېدى. بۇ خەۋەر مۇھاجىرلار ئۈچۈن ناھايىتى مۇھىم ئىدى. چۈنكى مەككىدىن ئايرىلغىلى ئالتە يىل بولغان ئىدى ۋە داۋاملىق مەككىنى سېغىناتتى. مەككە كوچىلىرىنى ئايلىنىپ، بالىلىق ۋە ياشلىق دەۋرىنى ئۆتكۈزگەن بۇ يەرلەرنى قاتتىق كۆرگىسى كەلگەن ئىدى.

پەيغەمبىرىمىز 1500 ساھابە بىلەن بىرلىكتە يولغا چىقتى. يولدا ئانىسىنىڭ قەبرىسىگە بېرىپ دۇئا قىلدى.

مەككەگە يېقىن ھۇدەبىيەگە⁽¹⁾ چېدىر تىكتى. پەيغەمبىرىمىز مەككەگە ھەزرىتى ئوسماننى ئەلچى قىلىپ ئەۋەتتى. ئۇرۇش ئۈچۈن

(1) ئاللاھ مۆمىنلەردىن ھەقىقەتەن رازى بولدى ﴿اللھ مۆمىنلەردىن ھەقىقەتەن رازى بولدى، (ئى مۇھەممەد!) ئۆز ۋاقتىدا ئۇلار (ھۇدەبىيەدە) دەرەخ (سايىسى) ئاستىدا ساڭا بەيئەت قىلدى. اللھ ئۇلارنىڭ دىلىدىكىنى (يەنى راستلىق بىلەن ۋاپانى) بىلىدۇ، اللھ ئۇلارغا (ئۇلار بەيئەت قىلىۋاتقاندا) تەمكىنلىك چۈشۈرۈپ بەردى ۋە ئۇلارنى يېقىن غەلبە (يەنى خەبىرىنىڭ پەتىھى قىلىنىشى) بىلەن ۋە ئۇلار ئالدىغان نۇرغۇن غەنمەتلەر بىلەن مۇكاپاتلىدى.

كەلمىگەنلىكىنى، رۇخسەت قىلسا كەبىنى تاۋاپ قىلىپ قايتىپ كېتىدىغانلىقىنى مەككىلىكلەرگە بىلدۈرۈشنى ئوسمانغان ئېيتتى. ھەزرىتى ئوسمان مەككىگە باردى. ئەمما قايتىپ كېلىشى كېچىكتى. ئەتراپقا ئۇنىڭ ئۆلتۈرۈلگەنلىك خەۋىرى تارقالدى.

ئۇلار ئۇرۇشۇش ئۈچۈن كەلمىگەن ئىدى. ئەمما ئۇرۇش بولۇپ قېلىش ئېھتىمالى بار ئىدى. پەيغەمبىرىمىز دوستلىرىنى يىغدى. دوستلىرى پەيغەمبىرىمىز بىلەن بىللە ئۆلگۈچە ئۇرۇش قىلىشقا ۋەدە بەردى.

بىر مۇددەتتىن كېيىن ھەزرىتى ئوسماننىڭ ساق - سالامەت ئىكەنلىكى خەۋىرى كەلدى. ھەزرىتى ئوسمان مەككە مۇشرىكلىرىنىڭ ۋەكىللىرى بىلەن بىرگە كەلدى.

مەككىلىك ۋەكىللەر مۇسۇلمانلارنىڭ مەككىگە كىرىشىگە يول قويمايدىغانلىقىنى ۋە كېلىشىم تۈزۈشنى تەكلىپ قىلدى. پەيغەمبىرىمىز ۋەكىللەر بىلەن كۆرۈشكەندىن كېيىن كېلىشىم تۈزۈشكە قوشۇلدى. ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدا كېلىشىم ئىمزالاندى. مۇسۇلمانلارنىڭ كۆڭلى يېرىم ئىدى. ئۇلار مەككىگە شۇنداق يېقىن كېلىپ قالغان توغرىلۇق بۇ يەرگە كىرەلمىگەن ئىدى.

كېلىشىمگە ئاساسەن، مۇسۇلمانلار بۇ يىل كېرەلمەيدۇ. ئەمما كېلەر يىلى كەبىنى تاۋاپ قىلسا بولىدۇ، دېيىلگەن ئىدى. مۇسۇلمانلارنى كۆڭلىنى قاتتىق يېرىم قىلغان ئەسلى سەۋەب بولسا كېلىشىمدە دېيىلگەن ”قۇرەيشتىن بىر كىشى مۇسۇلمان بولۇپ مەدىنىگە ئىلتىجا قىلسا، قوبۇل قىلىنمايدۇ. بۇنىڭ ئەكسىچە مەككىگە

الله غالىبتۇر، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر» (سۈرە فەتھە 18 - 19 - ئايەتلەر)

ئىلتىجا قىلغان ھەرقانداق بىر مۇسۇلمان قايتۇرۇپ بېرىلىدۇ، دېگەن ماددىلار ئىدى.

بۇ ماددا مۇسۇلمانلارغا بەك ئېغىر كەلگەن ئىدى. ئەتراپىنى جىمجىتلىق قاپلىدى.

بۇ ۋاقىتتا باش - ئاياقلىرى زەنجىر بىلەن كېشەللەنگەن بىر ئادەم بېھۇش ھالەتتە يانلىرىغا كەلدى. قان - تەرگە چۈمۈلگەن ئەبۇجەندەل ئىدى. سۆھەيل ئوغلى مۇسۇلمان بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنى ئۆيىگە سۇلاپ قويۇپ پۇت - قوللىرىغا زەنجىر سالغان ئىدى. ئۇ بىر ئامال قىلىپ قېچىپ كەلگەن ئىدى. دادىسى ئۇلۇغا يېقىنلىشىپ بويىنىدىكى زەنجىردىن تۇتۇپ، يۈزىگە قاتتىق بىر كاچات ئۇردى ۋە پەيغەمبىرىمىزگە قاراپ:

- ئوغلۇم كېلىشتىن ئىلگىرى كېلىشىم تۈزۈلگەن - دېدى.

پەيغەمبىرىمىز گەپ قىلماي كېلىشىم تۈزۈلگەنلىكىنى تەستىقلىدى. سۆھەيل:

- ئۇنداق بولسا، ئۇنى ماڭا قايتۇرۇپ بەرگىن - دېدى. بۇ ۋاقىتتا ئەبۇجەندەل:

- مۇسۇلمانلار! سىلەر، ماڭا زۇلۇم قىلسۇن، مېنى دىندىن ياندۇرسۇن دەپ مۇشرىكلارغا قايتۇرۇپ بېرەمسىلەر؟ دەپ پەريات قىلدى. پەيغەمبىرىمىز ئەبۇجەندەلنىڭ دادىسىنى بىر تەرەپكە چاقىرىپ تۇرۇپ، ئۇلۇنى قويۇپ بېرىشىنى تەلەپ قىلدى. ئەمما ئەبۇجەندەلنىڭ ئاتىسى بۇنى قوبۇل قىلمىدى. پەيغەمبىرىمىز ئەبۇجەندەلگە قاراپ:

- ئەبۇجەندەل سەۋر قىلغىن! شەك شۈبھىسىزكى ئاللاھ ساڭا ۋە ساڭا ئوخشاش قىيىنچىلىقلاردا قالغانلارغا بىر چىقىش يولى بېرىدۇ. بىز بۇ ئىنسانلار بىلەن كېلىشىم تۈزدۇق ۋە ئۇلارغا ۋەدە بەردۇق، ئۇلارمۇ بىزگە ۋەدە بەردى. بۇ ئەھۋالدا ۋەدىمىزدىن يانساق بولمايدۇ. ۋەدىمىزگە خىلاپلىق قىلىش بىزگە ياراشمايدۇ - دېدى ۋە ئەبۇجەندەلنى قايتۇرۇپ بەردى.

بۇ ئەھۋال مۇسۇلمانلارنى قاتتىق ئازابلىرى ئۇلار ھەم مەككىگە كىرەلمىدى. ئەمما مۇشرىكلار ئۇلارنى رەسمىي تۇنغان ئىدى.

نشان: پۈتۈن دۇنيا

ھۈدەيبىيە كېلىشىمى ئىمزالانغاندىن كېيىن تىنچلىق ۋە خاتىرجەملىك مەيدانغا كەلدى. پەيغەمبىرىمىز بۇ پۇرسەتتىن ناھايىتى ياخشى پايدىلاندى. ھەبەشىستان، ئىران ۋە باشقا يەرلەرگە ئەلچىلەر ئارقىلىق مەكتۇپ ئەۋەتىپ دۆلەت رەئىسلىرىنى ئىسلامغا چاقىردى. مەقسەت ئىسلامنىڭ چاقىرىقىنى پۈتۈن دۇنياغا تونۇتۇش ئىدى⁽¹⁾.

ۋىزىنتىيە ئىمپېراتورى ھىراكلېئوس ئەلچىنىڭ ئېلىپ كەلگەن مەكتۇپنى ئېچىپ ئوقۇدى.

- بىسىمىللاھىر رەھمانىر رەھىم، ئاللاھنىڭ بەندىسى ۋە پەيغەمبىرى مۇھەممەدتىن ۋىزانتىيە ئىمپېراتورى ھىراكلېئوسقا: ھىدايەتكە ئېرىشكەنلەرگە سالام بولسۇن! سىنى ئىسلامغا چاقىرىمەن ئىسلامنى قوبۇل قىلىپ نىجاتلىققا ئېرىشسەن. ئاللاھ ساڭا ئىككى ھەسسە

(1) (ئى مۇھەممەد!) سېنى بىز پۈتۈن ئەھلى جاھان ئۈچۈن پەقەت رەھمەت قىلىپلا ئەۋەتتۇق.

مۇكاپ بەرسۇن، ئەگەر قوبۇل قىلمىساڭ خەلقنىڭ گۇناھىغا سەن مەسئۇل بولىسەن. ”ئى ئەھلى كىتاب!“ سىلەر بىلەن بىزنىڭ ئوتتۇرىمىزدا ئورتاق بولغان سۆزگە كېلەيلى! پەقەت ئاللاھقا قۇللۇق قىلايلى! ئۇنىڭغا ھېچ بىر نەرسىنى شىپەك كەلتۈرمەيلى، ئاللاھنى تاشلاپ قويۇپ بىر - بىرىمىزنى ئىلاھلاشتۇرمايلى، ئەگەر يۈز ئۈرۈسەڭلار بىزنىڭ مۇسۇلمانلىقىمىزغا شاھىت بولۇڭلار“ ھىراكليوس مەكتۇپىتىن ئوقۇغانلىرىنى ۋە ئەتراپىدىن ئاڭلىغان خەۋەرلەردىن ھەزرىتى مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ پەيغەمبەر ئىكەنلىكىگە قايىل ئىدى. بۇ ھەقتە مەسىلە تەپسىلىي بىلەن كۆرۈشتى. مەقسىتى ئىسلامنى قوبۇل قىلىش ئىدى. پەقەت مەسىلە تەپسىلىي قارىشى چىقىشىغا قاراپ ئىسلامنى قوبۇل قىلىشىدىن ۋاز كەچتى. ئەلچىگە ياخشى مۇئامىلە قىلىپ ھەدىيەلەر بىلەن يولغا سېلىپ قويدى.

مەككىنىڭ پەتىھى قىلىنىشى ۋە ئۆيىگە قايتىش

ھۇدەيبىيە كېلىشىمى ئىمزالانغىلى ئىككى يىل بولدى. مۇشرىكلار كېلىشىمىگە خىلاپلىق قىلىشقا باشلىدى ۋە كېلىشىمنى بۇزدى. بۇنىڭغا ئاساسەن پەيغەمبىرىمىز ئون مىڭ كىشىلىك بىر قوشۇن تەييارلاپ مەككىگە قاراپ مەخپىي يولغا چىقتى. مەقسىتى ئۇرۇش قىلماي ۋە قان تۆكمەي مەككىنى پەتىھى (1) قىلىش ئىدى.

مەقسىتىگە ئېرىشتى. ئۇرۇش بولماستىن مەككى پەتىھى قىلىندى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز 53 يىل ياشىغان، بالىلىق ۋە ياشلىق دەۋرى

(1) پەيغەمبىرىمىز قوشۇننىڭ بېشىدا مەككىنى پەتىھى قىلىشقا كېتىۋاتقاندا بىر ئىت كۆردى. دوستلىرىدىن بىرىنى ئىتنىڭ يېنىغا ئەۋەتىپ ئۇنىڭغا ھەرقانداق كىشىنىڭ چېقىلماسلىقىنى بۇيرىدى.

بۇ يەردە ئۆتكەن ئاتا يۇرتى مەككىنى پەتھى قىلغان ئىدى. بۇيۇك غەلبە ئۈچۈن ئاللاھقا شۇكرى قىلدى. ئۇ مەككىگە غەلبە قازانغان بىر قوشۇن قومانداننىڭ مەغرۇر قىياپىتى بىلەن ئەمەس، ئەكسىچە بېشىنى مىننەت ۋە شۈكۈر بىلەن ئىگىپ كەمتەرلىك بىلەن كىردى.

ناماز پىشىنىڭ ۋاقتى كەلگەندە ھەزرىتى بىلال كەبىنىڭ ئۈستىگە چىقىپ چىرايلىق ئاۋازى بىلەن ئەزان ئوقۇدى، پەيغەمبىرىمىز نامازغا ئىماملىق قىلىپ بولغاندىن كېيىن خەلققە سۆزلەپ:

نېمە دەيسىلەر، ھازىر سىلەرگە مېنى نېمە قىلىدۇ. دەپ ئويلاۋاتسىلەر؟ دەپ سورىدى.

ئۆزىگە ۋە ساھابىلىرىغا ئىگىلىرى زۇلۇم ۋە ئەزىيەت قىلغانلار، ھازىر چارىسىز قالغان⁽¹⁾ ھالدا:

(1) پەيغەمبىرىمىز ھۈنەين ئۇرۇشىدىن كېيىن ئۇرۇش غەنمە تىلىرىنى تارقىتى. مۇسۇلمان بولمىغان قۇرەيشنىڭ ئالدىنقى قاتاردىكى كىشىلىرىگە مۇسۇلمانلارغا قارىغاندا تېخىمۇ كۆپ غەنمەت بەردى. چۈنكى ئۇلارنىڭ قەلبىنى ئىسلامغا تارتىش كېرەك ئىدى. بۇ ئەھۋالنى كۆرگەن بەزى ئەنسانلار: ئاللاھنىڭ رەسۇلى ئۆز قەبىلىسىگە قايتتى. جەڭدە ئۇنىڭ دوستلىرى بىز ئىدۇق. ئەمما جەڭ غەنمە تىلىرىنى تەقسىم قىلغان ۋاقىتتا ئۆز قەۋملىرىگە ۋە قەبىلىسى ئۇنىڭ دوستى بولدى. ئۇنىڭ بىلەن كۆرۈشۈپ بىزنىمۇ ئويلاپ قويۇشنى دەيمىز - دېدى.

پەيغەمبىرىمىز بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ ئەنسانلارنى يىغىپ: - ئىنسانلارنىڭ قەلبىنى ئىسلامغا مايىل قىلىش ئۈچۈن بەرگەن دۇنيالىق نەرسىلەر سىلەر ئۈچۈن بىر قىممەتتى بارمۇ؟ ئۇلار ئويلىرىگە دۇنيا مېلىنى ئېلىپ كەتسە سىلەر ئاللاھ رەسۇلىنى ئالسىلەر، پۈتۈن ئىنسانلار بىر تەرەپكە ئەنسان بىر تەرەپكە ئايرىلسا مەن ئەنسانلار تەرەپتە تۇرىمەن دېدى. بۇگەپنى ئاڭلىغان ئەنسانلار قىلغان سۆزىگە پۇشايماق قىلىپ يىغلىدى. - بىزنىڭ ھەقىقىمىزگە ئاللاھنىڭ رەسۇلىنىڭ بولۇشىغا رازى بولىمىز، دېدى.

— سەندىن ياخشىلىق كۈتمىز، سەن ئېسىل بىر قېرىنداش ۋە پەزىلەتلىك بىر كىشىنىڭ ئوغلى سەن - دەپ جاۋاب بەردى. بۇنى ئاڭلىغان پەيغەمبىرىمىز:

- مەن سىلەرگە يۇسۇف ئەلەيھىسسالامنىڭ دېگىنىنى دەيمەن. ئاللاھ سىلەرنى ئەپۇ قىلسۇن، ئۇ مەرھەمەتلىكلەرنىڭ ئەڭ مەرھەمەتلىكىدۇر - دېدى ۋە ئومۇمىي كەچۈرۈم ئېلانى چىقاردى. ھەممە ئادەمنى كەچۈردى. بۇنىڭدىن كېيىن كەبىنى، ئۇنىڭ ئىچى سىرتىدىكى بۇتلاردىن پاكىزلىدى، مۇسۇلمانلار مەككىدە بىر نەچچە كۈن تۇرۇپ مەككىدە قالدى. مەككىگە بولغان سېغىنىشىنى تويغۇزدى.

يەتتىنچى بۆلۈم

پەيغەمبەر ئادەم ئۇنىڭغا يېقىلى

ۋە ئادەم ئۇنىڭغا خۇتبىسى

مەككە پەتھى قىلىنغاندىن كېيىن ھەج پەرز قىلىندى. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز، ئائىلىسى ۋە ساھابىلىرى بىلەن بىرلىكتە ھەج قىلىش ئۈچۈن مىلادىي 632 - يىلى 22 فېۋرال كۈنى مەككەگە قاراپ يولغا چىقتى. مەككەگە كېلىپ ھەج ئىبادىتىنى تاماملاندى.

مەككەنىڭ پەتھى قىلىنىشى بىلەن ئىسلام دىنى تېزلىكتە تارقىلىشقا باشلىدى. مۇسۇلمان بولمىغان جەمئىيەت دۆلەتلەرنى ئىسلامغا چاقىردى. قىسقا ۋاقىت ئىچىدە ئەرەب يېرىم ئارىلى مۇسۇلمانلارنىڭ قول - ئىلكىگە ئۆتتى.

پەيغەمبىرىمىز مىلادىي 632 - يىلى 6 - مارتتا بىر نۇتۇق⁽¹⁾ سۆزلىدى. ئۇنى تىڭشاش ئۈچۈن يۈزمىڭدىن ئارتۇق ئىنسان توپلاندى. نوتقىدا ئىنسانلارنىڭ ئىلاھنىڭ بىر ئىكەنلىكىنى ئىنسانلارنىڭ ئادەم

(1) ۋەدا خۇتبىسىدىن پارچىلار: ئۆزىگە بىر نەرسە ئامانەت قىلىنغان ئادەم ئامانەتنى ئىگىسىگە بېرىش كېرەك. جاھىلىيەت دەۋرىدىكى دەۋاسى بېكار قىلىندى. ئاياللىرىڭلارنىڭ سىلەرنىڭ ئۈستىڭلەردە ھەققى بولغىنىدەك ئەرلەرنىڭمۇ ئاياللىرى ئۈستىدە ھەققى باردۇر. ئاللاھقا ئىشەنگەنلەر قېرىنداشتۇر. بىر كىشى ئۈچۈن قېرىنداشىنىڭ مېلىنى رۇخسەتسىز ئىشلىتىش توغرا ئەمەستۇر.

ئاتىدىن دۇنياغا كەلگەنلىكىنى، بۇ سەۋەبتىن ھەممە ئادەملەرنىڭ ئوخشاش ئىكەنلىكىنى سۆزلىدى. ئاياللار ھوقۇقى ئۈستىدە توختىلىپ، جەمئىيەت تىنچلىقىنىڭ ئەمەلگە ئېشىشىدا نېمە قىلىش لازىملىقىنى سۆزلىدى. پەيغەمبىرىمىز ۋىدا خۇتبىسى بىلەن ئىسلام دىنىنىڭ قائىدە - نىزاملىرىنى ئەڭ ئاخىرقى بىر قېتىم ئىنسانلارغا يەتكۈزدى.

ۋىدا

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ھەجىدىن كېيىن مەدىنىگە قايتتى. ئۇ ئاتىمىش ئۈچ ياشقا كىرگەن ئىدى. بۇ ۋاقىتلاردا داۋاملىق ئۆلۈمدىن، بىر كۈنى بۇ پانى دۇنيادىن ئايرىلىدىغانلىقى ھەققىدىكى سۆزلەرنى قىلاتتى (1).

5 - ئاينىڭ ئاخىرلىرى ئىدى. پەيغەمبىرىمىز كېسەل بولغان ئىدى. مەسچىتكە بارالمىدى. نامازغا ئىماملىق قىلىش ئۈچۈن ھەزرىتى ئەبۇبەكرىنى ئەۋەتتى. مىلادىي 632 - يىلى 8 - ئىيۇن دۈشەنبە كۈنى كېسەلى ئېغىرلاشتى. ئوڭ قولىنى كۆتۈرۈپ ئىشارەت بارمىقىنى بىر نوقتىغا قارىتىپ تۇرۇپ: ”ئۆلۈڭ پەرۋەردىگارم بىلەن بىللە... ئى ئاللاھ! جەننەتتە كۆرۈشىش ئۈمىدى بىلەن“ دېدى ۋە قوللىرى يېنىغا چۈشتى يۈزىدە تەبەسسۇم بار ئىدى.

بۇ يەرگە كىتابتىكى 76 بەتتىكى رەسىم ئېلىنسا بولىدۇ.

(1) * ئىنسانلار رەببىڭلار بىر ئاتاڭلار بىردۇر. ھەممىڭلارنىڭ ئاتىسى ئادەمدۇر. ئادەم بولسا تۇپراقتىن يارىتىلغاندۇر. ئاللاھ ئۈچۈن ئەڭ ياخشى ئىنسان ئۇنىڭدىن قورقۇپ ھايا قىلغان ئىسناندۇر. بىرىڭلارنىڭ باشقا بىرسىدىن ئۈستۈنلىكى يوقتۇر. ئۈستۈنلۈك تەقۋالىقتا، خۇداغۇيلىقتا بولىدۇ.

تايىرىلىش: بەھەممە ئادەم ئۇنىڭغا يىغلىسى

ھەزرىتى ئەبۇبەكرى سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىزنىڭ ۋاپات بولغانلىقىنى ئاڭلاپ مەسچىتكە كەلدى⁽¹⁾. ھەممە ئادەم يىغلاۋاتاتتى. ھەزرىتى ئۆمەر بولسا:

- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۆلمىدى. ئۆلدى دېگەنلەرنىڭ بېشىنى كېسىمەن - دەپ ۋاقتىدى. ھەزرىتى ئەبۇبەكرى ئەتراپىدىكى بولۇۋاتقان گەپ سۆزلەرگە قۇلاق سالماي پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئۆيىگە كىردى. پەيغەمبىرىمىزنىڭ يۈزىدىكى يېپىغلىق پەردىنى كۆتۈرۈپ يىغلىدى. يىغلاپ تۇرۇپ پەيغەمبىرىمىزنىڭ پىشانىسىگە سۆيدى ۋە:

- ئانام، دادام ساڭا پىدا بولسۇن، ئى ئاللاھنىڭ رەسۇلى! سېنىڭ ھاياتىڭمۇ گۈزەل، ئۆلۈڭمۇ گۈزەل - دېدى ۋە سىرتقا چىقىپ بۇ يەردە يىغلىپ تۇرغان كىشىلەرگە:

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا چوقۇنغانلار بىلسۇنكى، مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام ۋاپات بولدى. ئاللاھقا ئىبادەت قىلغانلار ئۇنىڭ ھايات ۋە ئەبەدىي قالدىغانلىقىنى بىلىدۇ - دېدى ۋە سۈرە ئال ئىمراننىڭ 144 - ئايىتىنى ئوقۇدى:

(1) قۇرئاننىڭ ئەڭ ئاخىرى نازىل بولغان ئايىتى: ﴿سېلىرى شۇنداق بىر كۈندىن (يەنى قىيامەت كۈنىدىن) قورقۇڭلاركى، ئۆكۈندە سېلىرى ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلسىلەر، ئاندىن ھەر كىشى قىلغان (ياخشى - يامان) ئەمەلنىڭ نەتىجىسىنى تولۇق كۆرىدۇ، ئۇلارغا زۇلۇم قىلىنمايدۇ، (يەنى ياخشى ئەمەلى كېمەيتىلىپ، يامان ئەمەلى كۆپەيتىلمەيدۇ)﴾ (سۈرە بەقەرە 281 - ئايەت).

﴿مۇھەممەد پەقەت بىر ئەلچىدۇر. ئۇنىڭدىن ئىلگىرىمۇ ئەلچىلەر كېلىپ كەتتى. ئۇ ئۆلسە ياكى ئۆلتۈرۈلسە يېنىۋالامسىلەر؟ كىم يېنىۋالسا ئاللاھقا بىر زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ، ئەمما ئاللاھ شۈكۈر قىلغۇچىلارنى مۇكاپاتلاندىرىدۇ﴾.

ھەزرىتى ئەبۇبەكرىنىڭ بۇ سۆزلىرى، پەيغەمبىرىمىزنىڭ ۋاپاتىغا ئىشەنمىگەن ھەزرىتى ئۆمەر ۋە باشقا مۇسۇلمانلارنى ئۆزىنى تۇتۇپلىشقا ئۈندىدى.

پەيغەمبىرىمىز دادىسى دەپنە قىلىنغان مەدىنىگە دەپنە قىلىندى.

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئۇلۇغ دوستىنىڭ، يەنى ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا كەتتى. بىز مۇسۇلمانلارغا ئىككى نەرسىنى ئامانەت قويدى:

ئاللاھنىڭ كىتابى قۇرئان كەرىم ۋە پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئۆرنەك ھاياتى ۋە بۇ ئىككى ئامانەتنى چىڭ تۇتقان مۇسۇلمانلارنىڭ نىجاتلىققا ئېرىشىدىغانلىقىغا خوشخەۋەر بەردى.

مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ باياتىدىكى مۇھىم ۋەقەلەر

570 - يىلى ئەبرەھەنىڭ قوشۇنلىرى پېلار بىلەن كەبىنى يېقىشقا كەلدى.

570 - يىلى پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ دادىسى ۋاپات بولدى.

571 - يىلى پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالام دۇنياغا كەلدى.

571 - 576 - يىلى پەيغەمبىرىمىز سۇت ئانىسى ھەلىمەنىڭ تەربىيىسىگە بېرىلدى.

577 - يىلى پەيغەمبىرىمىزنىڭ ئانىسى ئامىنە ۋاپات بولدى.

579 - يىلى پەيغەمبىرىمىزنىڭ بوۋىسى ئابدۇلمۇتەللىب ۋاپات بولدى.

591 - يىلى پەيغەمبىرىمىز پەزىلەتلىكلەر جەمئىيىتىگە ئەزا بولدى.

596 - يىلى پەيغەمبىرىمىز خەدىجە بىلەن ئۆيلەندى.

597 - يىلى پەيغەمبىرىمىزنىڭ تۇنجى ئوغلى دۇنياغا كەلدى.

610 - يىلى رامزان ئېيىدا ھىرا غارىدا تۇنجى ۋەھىي كەلدى.

615 - 616 - يىلى مۇسۇلمانلار ھەبەشىستانغا ھىجرەت قىلدى.

620 - يىلى ئىسرا ۋە مىراج مۆجىزىسى مەيدانغا كەلدى.

621 - يىلى بىرىنچى ئەقەبە كېلىشىمى بولدى.

- 622 - يىلى ئىككىنچى ئەقەبە كېلىشىمى بولدى .
- 622 - يىلى پەيغەمبىرىمىز مەدىنىگە ھىجرەت قىلدى .
- 622 - 624 - يىلى مەدىنىدە مەسچىت ۋە مەكتەپ سېلىندى .
تۇنجى ئەزان ئوقۇلدى ، ئەنسارىلار بىلەن مۇھاجىرلار ئارىسىدا
قېرىنداشلىق ئورنىتىلدى ۋە مەدىنە كېلىشىمى ئىمزالاندى .
- 624 - يىلى بەدرى ئۇرۇشى يۈز بەردى .
- 625 - ئوھۇد ئۇرۇشى يۈز بەردى .
- 626 - بىئرى مەئۇنە ۋە رەجئى ۋەقەلىرى يۈز بەردى .
- 626 - 627 - يىلى خەندەك ئۇرۇشى بولدى .
- 628 - يىلى ھۈدەيبىيە تىنچلىق كېلىشىمى ئىمزالاندى .
- 630 - يىلى مەككە پەتھى قىلىندى .
- 630 - يىلى ھۈنەين ئۇرۇشى بولدى .
- 632 - ۋىدا خۇتبىسى (6 - مارت)
- 632 - يىلى سۈيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد
ئەلەيھىسسالامنىڭ ۋاپاتى (8 - ئىيۇن) .

ئۇ قانداق كۈنلەر ئىدى ئى مۇھەممەد!
 ئۇ چاغلار قانداق چاغلار ئىدى؟
 تېخى دۇنياغا كۆز ئاچمىغان،
 سېنىڭ مۇخلىس مۆمىنلىرىڭ بار ئىدى.
 ئاشۇ ئۇزاق بىر زامانلاردا،
 چۆل جەزىرىلەر قارىداپ كەتكەن ئىدى.
 ھەلىمەنىڭ قۇچىقىدا،
 ئابدۇللاھنىڭ يېتىم ئوغلى.
 ئامىنەنىڭ ئاماننى يىغلىغانى،
 غۇنچىسى ئىدىڭ خەدىجەنىڭ.
 گۈلى ئىدىڭ سەن ئائىشەنىڭ،
 كۆز قارچۇغىدىڭ ئۈمىتتىڭنىڭ.
 ئەلچىسى ئىدىڭ سامالارنىڭ،
 ئەلچى بولدۇڭ ئەۋەتتىڭ ئەلچىلەرنى.
 رەببىڭغا تاپشۇرۇق ئۆز روھىڭنى،
 ئۈمىتتىڭگە بەردىڭ قوللىرىڭنى.
 بۈشۈك، ئۇۋاڭ يۇرتۇڭ مەككىدە سېلىنغاندا،
 مەدىنىگە قىلىدىڭ ھىجرىتىڭنى.